

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITNIK
„OKTOIHA“ 1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Broj 50

OKTOBAR 2018.

ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRINTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

U Podgorici i Budvi svečano otvorena tri nova vrtića

DA SVA DJECA BUDU OBUHVAĆENA PREDŠKOLSKIM VASPITANJEM I OBRAZOVANJEM

Ministar prosvjete dr Damir Šehović u vrtiću „Dragan Radulović“

Str. 2

Najveći investicioni ciklus u obrazovanju
posljednjih decenija

USKORO KONKURS ZA ŠKOLU U TOLOŠIMA

Ministar prosvjete dr **Damir Šehović** je, odgovarajući na poslaničko pitanje u vezi sa planiranim investicijama u obrazovnu infrastrukturu, rekao da bi konkurs za idejno rješenje za školu u Tološima trebalo da bude ubrzo raspisan, a planirana površina ovog objekta je oko 5.000 kvadrata.

On je istakao i da se pregovara sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope o produženju kreditnog aranžmana za novi ciklus izgradnje predškolskih ustanova. „Zahvaljujući takvom opredjeljenju Ministarstva i Vlade svjedočimo moguću najvećem investicionom ciklusu koji se odnosi na obrazovnu infrastrukturu posljednjih decenija“, ocijenio je Šehović.

Ministar prosvjete je podsjetio i da je izrada projektne dokumentacije za vrtić u Bloku VI u završnoj fazi, nakon čega će se raspisati tender za odabir izvođača radova. Vlada je otpila i zemljište za izgradnju novog vrtića i osnovne škole u zahvatu DUP-a „Radoje Dakić“, vrijednosti više od tri miliona eura, pa je za 2019. godinu planiran početak aktivnosti na izgradnji takođe višemilionskih projekata – novog vrtića, moguće i škole, odnosno izrada projektne dokumentacije.

Šehović je zaključio da je planirana izgradnja nove osnovne škole u naselju Karabuško polje. U toku su aktivnosti na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa mještana sa Glavnim gradom i opštinom Tuzi, kako bi se moglo pristupiti izradi projektne dokumentacije za ovu takođe višemilionsku investiciju.

Nakon otvaranja vrtića u naselju Zagorič krajem 2016. godine, u koji je uloženo 1,2 miliona eura, a nedavno i vrtića na Starom Aerodromu, vrijednog blizu tri miliona eura, u toku je i izgradnja vrtića u Tuzima vrijednosti oko 1,5 miliona eura. Osim toga, u postojeći objekat Gimnazije „Slobodan Škerović“ tokom ljetnjeg raspusta ove godine je uloženo oko 1,3 miliona eura, čime su stvoreni odlični uslovi za boravak i rad. I pored toga, kako je Šehović je poručio da Ministarstvo prosvjete analizira potrebu izgradnje nove gimnazije.

Prva edukativna aplikacija na sajtu Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva

DRVEĆE OKO NAS

Riječ je o jednostavnom, slikovnom biološkom ključu za identifikaciju 25 vrsta drvenastih biljaka, široko zastupljenih u Crnoj Gori

Od početka školske godine na sajtu Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica (ZUNS) nalazi se odjeljak „Interaktivni materijali“, u kome je edukativna aplikacija „Drveće oko nas“. Riječ je o jednostavnom, slikovnom biološkom ključu za identifikaciju biljaka, pomoću kojeg se može identifikovati 25 vrsta drvenastih biljaka, široko zastupljenih u Crnoj Gori.

Autori edukativne aplikacije su mr **Branko Anđić**, mr **Aleksandar Dlačić**, **Snežana Martinović** i prof. dr **Danijela Stešević**. Aplikacija, namijenjena učenicima nižih razreda osnovne škole, napravljena je na P. A. G. E. platformi za razvoj igara, a kako bi što jednostavnije dospjela do učenika, autorski tim ju je poklonio Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva.

Prema riječima Martinovićeve, biološki ključevi su naučni alat za identifikaciju organizama. Riječ je o skupovima izjava, tekstualnih ili slikovnih, koji služe kao vodiči za identifikaciju. Najčešći ključ u biologiji je dihotomi, što znači da postoji grananje na dvije izjave ili dva skupa. Ključ funkcioniše tako što se u isto vrijeme razmatra jedna osobina, a kroz nekoliko uzastopnih biranja jedne od dvije izjave (u ovom slučaju slikovne) organizam (u ovom slučaju biljka) se identifikuje, tj. odredi se ime.

Martinovićeve kaže da se tokom korišćenja ključeva učenici uče pažljivom posmatranju, upoređivanju, klasifikaciji. „Nabrojani postupci predstavljaju osnovne spoznajne po-

NA FESTIVALU „OTVORENI DANI NAUKE 2018“

Tokom festivala „Otvoreni dani nauke 2018“ na Biotehničkom fakultetu u Podgorici održano je takmičenje u determinaciji biljaka uz pomoć aplikacije „Drveće oko nas“. U determinaciji biljaka takmičili su se učenici četvrtog razreda iz više osnovnih škola. Najuspješnija je bila ekipa OŠ „Radomir Mitrović“ iz Berana, drugo mjesto pripalo je OŠ „Vlado Milić“ iz Podgorice, a treća je bila OŠ „Milorad Musa Burzan“.

Za **Katarinu Bulatović**, prof. razredne nastave u Beranama, učešće na ovom takmičenju bilo je veliko zadovoljstvo. „Smataram da upoznavanje biljaka kroz ovu aplikaciju pruža veću motivaciju za rad. Na ovaj način učenje postaje igra, a rezultati su mnogo bolji i trajniji. Kod učenika se javlja želja za postizanjem što boljih rezultata“, kaže Bulatovićeve. Ona smatra da je aplikacija prilagodjena i učenicima nižih uzrasta, veoma je jasna i jednostavna za korišćenje, tako da pruža samostalnost pri sticanju znanja. Kod djece budi istraživački duh, razvija ljubav prema biljkama i prirodi.

Prema mišljenju takmičarke iz pobjedničkog tima Jovane Drljević ovakav način prepoznavanja biljaka pomogao joj je da upozna mnoge vrste drveća. Nakon korišćenja aplikacije mnogo više pažnje obraća na biljke koje rastu u njenom okruženju. Njena drugarica Tajla Kožar ne krije oduševljenje i kaže da bi bilo idealno kada bi još nastavnih sadržaja mogli izučavati na ovakav način.

Učiteljica Sandra Radulović iz OŠ „Milorad Musa Burzan“ iz Podgorice kaže da je ova aplikacija interesantna, korisna i primjenljiva u nastavi, kao i da su je djeca prihvatila sa oduševljenjem. Oni međutim predlažu da u program treba dodati više vrsta biljaka koje bi se određivale na ovaj način.

stupke, kao i osnovne prirodnonaučne postupke. Usvajanje i praktkovanje tih postupaka obezbjeđuje trajna znanja i osnova su naučne pismenosti. Osim toga što je atraktivan, motivišući i obezbjeđuje direktan kontakt sa biljkama, važan benefit ovakvog načina učenja je i

podsticanje radosti istraživanja i otkrivanja. Treba imati na umu da je ovaj ključ vrlo jednostavan i ograničen na vrste navedene u popisu. Zato je uloga nastavnika veoma važna. Oni treba da pripreme nastavni materijal tj. biljke koje su navedene u uvodu ključa, i da vode proces učenja“, dodaje ona.

Nakon što je napravljena, aplikacija je testirana u osnovnim školama „Vlado Milić“ i „Radojica Perović“ u Podgorici. „Tom prilikom ne samo da smo uočili zadovoljstvo učenika, već smo dobili i korisne predloge npr. da dodamo zvuk, osmislimo takmičenje...“, dodaje naša sagovornica.

U Podgorici održan Četvrti internacionalni sajam knjiga
ZAVOD ZA UDŽBENIKE PREDSTAVIO TRI NOVA
IZDANJA

ISTORIJA CRNE GORE U 65 PRIČA: Živko Andrijašević i Biljana Miranović

Str. 4 i 5

INTERVJU: Rešad Sijarić, direktor Zavoda za školstvo
UNAPREĐIVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA
KONTINUIRAN JE I SLOŽEN PROCES

Str. 6 i 7

Šehović i Krapović otvorili novi vrtić u TQ Plaza u Budvi

NEMJERLJIV ZNAČAJ PREDŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Značajno rasterećenje kapaciteta

Ministar prosvjete dr **Damir Šehović** i predsjednik Opštine Budva **Dragan Krapović** svečano su otvorili novu vaspitnu jedinicu JPU „Ljubica V. Jovanović – Maše“ koja se prostire na 700 m² u TQ Plaza, a u koji je već upisano oko 200 mališana.

Ovom prilikom ministar je poručio da su predškolske ustanove ključ socijalizacije djece i njihovog uključivanja u okruženje koje nije porodično,

te da boraveći u vrtiću oni od najranijeg uzrasta uče da komuniciraju sa drugima, da se zajedno suočavaju sa preprekama i da ih prevazilaze.

„Zato je značaj predškolskog obrazovanja nemjerljiv, a upisna politika koju vodi Ministarstvo takva da se vodi računa o onome što je najbolje za djecu“, zaključio je Šehović, i dodao da u toj namjeri Ministarstvo nastoji da, u saradnji sa upravama vrtića i opština-

ma, obezbijedi najbolje uslove za boravak djece u vrtiću.

Važno širenje kapaciteta vrtića

Ministar je izrazio zadovoljstvo zbog činjenice da je u posljednje dvije godine obuhvat djece predškolskim obrazovanjem povećan sa 59% na 70%. Ističući da je Budva opština koja raste, on je zaključio da je širenje kapaciteta vrtića na-

Ministar prosvjete dr Damir Šehović: Ministarstvo nastoji da, u saradnji sa upravama vrtića i opštinama, obezbijedi najbolje uslove za boravak djece u vrtiću
Gradonačelnik Budve Dragan Krapović: Zadovoljni ovim pilot projektom, nadamo se da ćemo pokrenuti sve na maksimalno angažovanje i da se ubrzo vidimo u novom vrtiću u Dubovici ili rekonstruisanom i dograđenom starom vrtiću u Budvi

ročito važno, te da će novi vrtić u TQ Plaza značajno rasterećiti kapacitete JPU „Ljubica V. Jovanović – Maše“. Takođe je pohvalio saradnju sa Opštinom Budva i zahvalio na razumijevanju za pitanja obrazovnog sistema i ustupanje prostora koji je upravo otvoren.

Šehović je podsjetio da je ovog mjeseca otvoren novi vrtić na Starom Aerodromu, te da se projektu još dva nova vrtića u Glavnom gradu. Rekao je da su radovi na izgradnji vrtića u Tuzima u toku, a da se u prvom nedjelji oktobra očekuje početak radova na izgradnji vrtića u Baru.

Što bolji uslovi za rast i razvoj

Predsjednik Opštine Budva Dragan Krapović naglasio je da je lokalna uprava istrajna u namjeri da najmlađim sugrađanima pruži što bolje uslove

za rast i razvoj i obezbijedi srećno djetinjstvo.

Prema njegovim riječima, Opština je odlučila da sva svoja raspoloživa sredstva usmjeri ka rješavanju problema prebukiranosti kapaciteta postojećih objekata vrtića u užem gradskom jezgri Budve, te da će učiniti sve da neke od postojećih prostora, koji su u vlasništvu Opštine, prenamijeni i učini adekvatnim za boravak mališana.

Najbolja moguća namjena

Krapović je istakao da je odluku lokalne uprave da u što kraćem roku odgovori potrebama mališana podržala društvena zajednica Budve i, kroz upravu vrtića, Ministarstvo prosvjete.

„Zadovoljni ovim pilot projektom, nadamo se da ćemo pokrenuti sve na maksimalno angažovanje i da se ubrzo vidi-

mo u novom vrtiću u Dubovici ili rekonstruisanom i dograđenom starom vrtiću u Budvi. Projekat TQ Plaza je, kao što znate, po mnogo čemu kontrolisan. Sada će, međutim, biti oplemenjen dječjim osmjesima i radošću, a meni je veliko zadovoljstvo što sam bio na čelu tima koji je vodio ovaj projekat. Smatram da je sada ovaj prostor dobio najbolju moguću namjenu i sa neizmjernim zadovoljstvom ga predajem na upotrebu onima koji će na stručan i odgovoran način brinuti o našim najmlađim sugrađanima“, istakao je Krapović.

Direktorica JPU „Ljubica V. Jovanović – Maše“ **Vera Šaranović** izrazila je zadovoljstvo zbog otvaranja pete vaspitne jedinice ovog vrtića. Ona je rekla da su upisom 193 djece u novu vaspitnu jedinicu značajno rasterećeni kapaciteti budvanskog vrtića koji ukupno broji 1.200 djece. **N. N.**

Otvoren vrtić „Stara Varoš“**OBEZBIJEDIĆEMO VAM PAŽNJU I SREĆNO DJETINJSTVO**

Vaspitna jedinica otvorena u rekonstruisanom objektu koji je Glavni grad ustupio na korišćenje, u čiju je rekonstrukciju uloženo oko 70.000 eura kako bi objekat bio po zadovoljavajućim standardima i za čije opremanje je TIKa (Turska agencija za međunarodnu saradnju i koordinaciju) obezbijedila oko 20.000 eura

Mjesto u vrtiću za svako dijete

U godinama pred nama, djeca vjerovatno neće znati ko je bio ministar prosvjete, ali će znati kako su se osjećali u ovom prostoru i koliko im je pažnje i ljubavi u njemu pruženo. Svjesni toga, činimo iskrene napore da im obezbijedimo upravo to: adekvatnu pažnju i srećno djetinjstvo“, rekao je ministar prosvjete dr **Damir Šehović** na svečanom otvaranju vrtića „Stara Varoš“, na kome se prisutnima obratio zajedno sa gradonačelnikom Glavnog grada dr **Ivanom Vukovićem** i ambasadorom Republike turske u Crnoj Gori **N. J. E. Serhatom Galipom**. Prisutne je pozdravio i **Vuk Stanišić**, direktor JPU „Đina Vrbica“ u čijem je sastavu novoootvoreni vrtić.

Vaspitna jedinica je otvorena u rekonstruisanom objektu koji je Glavni grad ustupio na korišćenje. U njegovu rekonstrukciju uloženo je oko 70.000 eura kako bi zadovoljio standard, i za čije opremanje je TIKa (Turska agencija za međunarodnu saradnju i koordinaciju) obezbijedila oko 20.000 eura. Vrtić je kapaciteta za oko 100 djece.

Da sva djeca budu dio predškolskog vaspitanja

Ministar je istakao da je upisna politika takva da omogućava svoj djeci da budu dio predškolskog vaspitanja, te da je nivo obuhvata djece predškolskim vaspitanjem u svega nekoliko godina podignut sa preko 50, na čak 70 procenata.

„Stoga radimo i na izgradnji novih vrtića, od kojih je prvi naredni onaj u Baru, ali i kroz ovakve adaptacije već postojećih objekata uz podršku Glavnog grada i drugih subjekata“, zaključio je ministar.

Gradonačelnik Vuković najavio je nastavak dobre politike Glavnog grada, koja je otvorena za potrebe obrazovnog sistema.

„Jedan od osnovnih preduslova za podizanje kvaliteta života u Glavnom gradu je da svako dijete nađe mjesto u vrtiću. U tom smislu, očekujem da ćemo već naredne godine krenuti sa realizacijom vrtića u Bloku VI, ukoliko se steknu uslovi za to, i u City kvartu, a moja bi želja bila da do kraja mandata aktuelne gradske uprave dobijemo i jedan takav objekat na Zlatići“, kazao je on.

Nastavak pomaganja sličnih projekata

Vuković je naglasio da će Glavni grad nastaviti da pomaže realizaciju ovakvih projekata kroz besplatno ustupanje zemljišta i oslobađanje obaveza naknade za komunalno opremanje. On je podsjetio da je nedavno otvoren vrtić na Starom Aerodromu, te da je jučerašnje okupljanje bilo već drugo ovog tipa, iako mandat nove gradske uprave traje tek nešto preko mjesec dana, što takođe pokazuje odnos gradske uprave prema obrazovanju.

„Čast mi je i veliko zadovoljstvo da vas pozdravim i zajedno sa vama još jednom pobrojim donacije TIKa-e. TIKa je od 2007. godine do danas realizovala preko 320 projekata u Crnoj Gori. Drago mi je da će djeca iz Stare Varoši od sada zahvaljujući i Vladi Turske boraviti u mogo boljim uslovima. Zahvaljujem se Vladi Crne Gore i Glavnom gradu za podršku koju daju realizaciji naših projekata. Turska će nastaviti da daje podršku Crnoj Gori“, naglasio je ambasador Galip.

Novootvoreni vrtić je jedan u nizu projekata na kome rade Ministarstvo prosvjete, Glavni grad, ali i drugi partneri. **N. N.**

Na Starom Aerodromu svečano otvoren vrtić „Dragan Radulović“**VAŽNOST RANE SOCIJALIZACIJE**

Ministar prosvjete dr Damir Šehović: Za optimalno korišćenje mogućnosti koje se nude djeci u vrtićima potrebni su i optimalni uslovi

U podgoričkom naselju Stari Aerodrom, u Cvjetnoj ulici, otvoren je novi vrtić „Dragan Radulović“, koji je ime dobio po jednom od najznačajnijih crnogorskih pisaca za djecu i autoru nezaboravnih televizijskih emisija, koje su obilježile odrastanje generacija. Vrtić se prostire na 3.000 metara kvadratnih, na zemljištu koje je donirao Glavni grad, a nalazi se u sklopu predškolske ustanove „Đina Vrbica“. Vrpu su simbolično presjekli ministar prosvjete dr **Damir Šehović**, gradonačelnik dr **Ivan Vuković** i direktor Ustanove **Vuk Stanišić**, dok je porodica pjesnika Dragana Radulovića otkrila ploču sa nazivom vrtića.

Šehović je poručio da je značaj socijalizacije u predškolskim ustanovama nemjerljiv, istakavši da, pored ovog projekta, Ministarstvo intenzivno radi na izgradnji još četiri vrtića:

„U samoći stvaramo velike stvari, bivamo kreativni, 'punimo baterije' i osvajamo mir. Ali, sa drugim ljudima, u društvu, kroz interakciju, hrabrenje, prijateljstvo, dobrotu koja se ogleda u svakodnevni stvarima, kroz zajedničko učenje da prevazilazimo probleme i konflikte, mi zapravo postajemo veliki i ostavljamo trag. Trag na drugim ljudima, a samim tim i društvu. Toj interakciji, suživotu, važnosti da osvojimo sopstvenu slobodu, ali istu tu slobodu damo i drugima, počinjemo da se učimo već od predškolskog uzrasta. Upravo zato su vrtići, baš kao i škole, mnogo više od običnih objekata. To su hramovi u kojima se naši najmanji socijalizuju, jačaju, navikavaju na okruženje van porodičnog, počinju da razumiju da imaju obaveze – prema sebi i drugima, uče se samodisciplini, ali i hrabrosti, dijeljenju i prijateljstvu. No, za optimalno korišćenje mogućnosti koje se nude djeci u vrtićima potrebni su i optimal-

Prisustvovali i članovi porodice Radulović

ni uslovi. Danas svečano otvaramo jedan vrtić, dok se jedan u Tuzima uveliko gradi, ubrzo počinjemo sa izgradnjom trećeg u Baru, a za dva je projektovanje pri kraju. Samo od ovog mjeseca mi imamo 500 novih mjesta u predškolskim ustanovama na nivou Glavnog grada“, naglasio je ministar.

Planske pretpostavke za nove objekte

Gradonačelnik Vuković poručio je da je Glavni grad posebno učestvovanju u širenju kapaciteta predškolskih ustanova zajedno sa Ministarstvom prosvjete.

„Gradska uprava je u prethodnom periodu stvorila planske pretpostavke da se u svim djelovima grada u kojima je procijenjeno da postoji nedovoljan smještajni kapacitet u predškolskim ustanovama izgrade novi objekti. Istovremeno, Glavni grad je ustupao besplatno građevinsko zemljište, oslobađao investitore obaveze plaćanja za komunalno opremanje, a u skladu sa mogućnostima i besplatno korišćenje prostora koji su u vlasništvu Glavnog grada, kako bi bili prilagođeni za boravak naših najmlađih sugrađana. U realizaciji ovog projekta Glavni grad je učestvovao u ovom

projektu ustupivši zemljište površine 9.119 m², čija vrijednost iznosi oko 1.800.000 eura. Podsjetiti da smo bili partneri i u izgradnji vrtića u Zagoriču, da su u toku radovi na vrtiću u Tuzima, a uskoro se očekuje i izgradnja vrtića u Bloku VI, kao i stavljanje u funkciju jedinice u Staroj varoši“, istakao je on.

Emotivna strana priče o vrtiću

Direktor Vuk Stanišić je izjavio: „Prvi put imamo ovako značajno rasterećenje kapaciteta. Priča o vrtiću ima jednu emotivnu stranu, jer nosi ime Dragana Radulovića, te se osjećam počastvovanim što učestvujem u aktivnostima koje imaju za cilj da se njegovo ime nikad ne zaboravi.“

Novi vrtić, koji će biti u sastavu predškolske ustanove „Đina Vrbica“, podijeljen je na osam radnih soba za jaslene grupe, 12 radnih soba za grupe u vrtiću, osam kancelarija i centralnu kuhinju. Visina investicije je 2,7 miliona eura, dok je Glavni grad u izgradnju vrtića uložio zemljište površine 9.119 kvadrata, vrijednosti od oko 1,8 miliona eura. Vrtić je izgrađen u okviru projekta sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope za izgradnju sedam vrtića širom Crne Gore.

Postavljen kamen temeljac za izgradnju škole u Vojnom selu

VRIJEDNOST RADOVA OKO 200.000 EURA

Sva djeca treba da imaju iste uslove

Ministar prosvjete dr **Damir Šehović** postavio je kamen temeljac za izgradnju nove škole u Vojnom selu u Plavu. Riječ je o područnoj jedinici OŠ „Hajro Šahmanović“ koju će pohađati djeca koja žive na ovom području i gdje će imati priliku da borave u pristojnom i sigurnom ambijentu.

Ministar je ukazao da je vrijednost ove investicije oko 200.000 eura, a rok za završetak radova je 110 dana.

On je podsjetio da je u obrazovnu infrastrukturu na području plavske opštine tokom ove godine uloženo preko 600.000 eura. Naime, osim ovog projekta, u toku su ra-

dovi na izgradnji sportskih terena ispred OŠ „Hajro Šahmanović“, koji se rade po najsvremenijim standardima. Vrijednost ove investicije je oko 250.000 eura, i biće završena u narednih nekoliko sedmica.

U pomenutu školu je samo za rekonstrukciju toaletu uloženo oko 40.000 eura. Rekonstruisan je i objekat u Brezovicama, sa oko 15.000 eura. Završena je i rekonstrukcija OŠ „Petar Dedović“ u Murini, a vrijednost radova je bila oko 70.000 eura. Zamijenjena je bravarija na vrtiću u Plavu, a u istu je uloženo oko 15.000 eura.

Inače, ukupna ulaganja u obrazovnu infrastrukturu

na teritoriji čitave Crne Gore iznose oko 30 miliona eura, što je više u odnosu na prethodne godine.

Kako je istakao Šehović, posebno će se voditi računa o školama na Sjeveru. „Sva djeca u Crnoj Gori moraju imati iste uslove za rast i razvoj. Ovakvim projektima tu jednakost obezbjeđujemo“, zaključio je ministar.

Predsjednik opštine Plav **Mirsad Barjaktarević** istakao je da će djeca Vojnog sela imati mogućnost da uče u novom objektu, te da je jedan od najvažnijih dana za jednu zajednicu onaj u kome se u njoj otvara škola.

Lj. V.

Susret ministra prosvjete dr Damira Šehovića i gradonačelnika Podgorice dr Ivana Vukovića

TRAŽE SE LOKACIJE ZA NOVE VRTIĆE

Vuković je rekao da je Glavni grad spreman da zajedno sa Ministarstvom prosvjete radi na iznalaženju lokacija koje bi bile ustupljene za izgradnju novih vrtića ili već postojećih objekata koji bi eventualno bili ustupljeni na adaptaciju i rekonstrukciju

Radiće se i na oplemenjivanju školskih dvorišta

Ministarstvo prosvjete i Glavni grad radiće na identifikaciji novih lokacija koje bi od strane Glavnog grada eventualno mogle biti ustupljene za izgradnju vrtića, zaključeno je na sastanku ministra prosvjete dr **Damira Šehovića** i gradonačelnika Glavnog grada dr **Ivana Vukovića** sa saradnicima.

Ministar Šehović je naglasio da je nedavno, za oko 3,3 miliona eura, otkupljeno zemljište na kome su, između ostalog, planirani vrtić i škola u City kvartu, kao i da Ministarstvo prosvjete sada traži nove lokacije za izgradnju vrtića. Gradonačelnik Vuko-

vić je rekao da je Glavni grad spreman da zajedno sa Ministarstvom prosvjete radi na iznalaženju lokacija koje bi bile ustupljene za izgradnju novih vrtića ili već postojećih objekata koji bi eventualno bili ustupljeni na adaptaciju i rekonstrukciju. Primjer je vrtić „Stara Varoš“, koji je nedavno otvoren, a koji je na adaptaciju ustupljen upravo od Glavnog grada.

„Osim toga, dogovoreno je pokretanje zajedničkog projekta ozelenjavanja škola na teritoriji Glavnog grada. Njime bi se, uz kampanju koja bi pratila taj projekat, radilo na tome da djeca i mla-

di više vode računa o izgledu svog najbližeg okruženja, kakva su školska dvorišta. Kako je naglašeno, cilj bi bilo slanje poruke da svako, vodeći računa o ponašanju u školi i van nje, kao i učestvovanjem u akcijama zajednice, zapravo gradi bolje društvo“, navodi se u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Sagovornici su zaključili da između Ministarstva i Glavnog grada postoji veliki prostor za saradnju i da će obje strane u narednom periodu to koristiti za inciranje i sprovođenje zajedničkih projekata.

N. N.

Ministar prosvjete dr Damir Šehović čestitao Dan prosvjetnih radnika MOSTOVI KOJE GRADITE NEĆE MOĆI BITI RAZGRAĐENI

Svako od nas dobro pamti, ako ne sve, onda makar jednog nastavnika koji nas je motivisao, pokazao da možemo više, vjerovao u nas, i kako smo se dobro tada osjećali. Mi stoga moramo naučiti da prepoznamo one koji razumiju težinu svog poziva i postaviti pravila sistema tako da se samo takvi i bave ovim poslom

Ministar prosvjete dr **Damir Šehović** uputio je crnogorskim prosvjetarima čestitku povodom Dana prosvjetnih radnika. Prenosimo je u cjelosti:

„Svaki posao je specifičan i zahtijeva posebne sposobnosti ili talente, ali onaj koji uključuje rad sa djecom nije, rekao bih, uporediv sa bilo čime. Neuporediv je zato što se njime utiče na to kako će se oni kao odrasli nositi sa problemima i kakav će odnos imati prema sebi, drugim ljudima i životu uopšte. Taj posao, zajedno sa porodičnim okruženjem, postavlja temelje ličnosti.

Takvu odgovornost nije lako nositi i jedan od osnovnih zadataka obrazovnih institucija jeste da taj put olakša, a rad i trud prepoznaju. Mi to pokušavamo kroz učešće u rješavanju stambenih pitanja prosvjetnih radnika, kroz vođenje računa o tome da reformski procesi ne ugroze radna mjesta, kroz učešće u razgovorima o usklađivanju zarada, a sad i putem Fonda za kvalitet i talente kojim će se dodijeliti preko 200 nagrada nastavnicima.

Ima naravno još posla dok položaj prosvjetnih radnika ne dovedemo na optimalni nivo, ali u velikim sistemima kakav je prosvjeta sve

promjene po prirodi stvari su postepene. No, cijenim da za nešto manje od dvije godine nijesmo mogli uraditi više za oblast koja broji 13.000 zaposlenih.

Nedavno sam na otvaranju jednog vrtića rekao da se djeca koja borave tamo kroz petnaestak i više godina neće sjećati ko je bio ministar prosvjete, ali će pamti ti koliko im je ljubavi i pažnje u tom prostoru pruženo. I to je istina.

Svako od nas dobro pamti, ako ne sve, onda makar jednog nastavnika koji nas je motivisao, pokazao da možemo više, vjerovao u nas, i kako smo se dobro tada osjećali. Mi stoga moramo nau-

čiti da prepoznamo one koji razumiju težinu svog poziva i postaviti pravila sistema tako da se samo takvi i bave ovim poslom.

Zbog odricanja prosvjetnih radnika da bismo stekli znanje kojim ćemo se sjutra kao odrasli ponositi, zbog osjećaja motivisanosti i topline koju djeci pružaju najbolji među vama, obećavam našu punu posvećenost daljem unapređenju vašeg položaja. A mostovi koje ste vi sa djecom gradili ka njihovom punoljetstvu niko nikad neće moći razgraditi, i to je vaša lična pobjeda svake negativne društvene pojave, sad i uvijek. Srećan vam Dan prosvjetnih radnika“.

Dan otvorenih vrata u Ministarstvu prosvjete

UPOZNAVANJE SA FUNKCIONISANJEM OBRAZOVNOG SISTEMA NA TERENU

Povećavanjem broja građana sa kojima se susriječemo, povećavamo i kvalitet svog rada, kazao ministar Šehović

Najčešća pitanja odnosila se na procedure zapošljavanja, procedure dopune norme, mogućnosti za žalbu u slučajevima kada procijene da je neko od njihovih prava ugroženo

Ministarstvo prosvjete ustanovilo je Dan otvorenih vrata kako bi prosvjetni radnici, roditelji i ostali građani mogli da u direktnoj komunikaciji sa predstavnicima ove institucije postavljaju pitanja, ukazuju na probleme, izlože načine njihovog rješavanja. Kriterijumi za prijem su, prije svega, urgentnost, te nadležnost za djelovanje Ministarstva, u okvirima zakona i propisa.

U tom cilju ministar prosvjete **dr Damir Šehović** razgovarao je više puta sa građanima koji su slali pitanja i zahtjeve Ministarstvu prosvjete po raznim osnovama

Tokom tih susreta ocijenjeno je da je ovo jedinstvena prilika da se Ministarstvo upozna sa funkcionisanjem obrazovnog sistema na terenu.

„Jedino tako možemo znati da li to što radimo zaista ima direktnog efekta i šta moramo da mijenjamo. U ovolikom sistemu to je dug proces, ali povećavanjem broja građana sa kojima se susriječemo, povećavamo i kvalitet svog rada“, rekao je ministar Šehović.

Pitanja građana odnosila su se na procedure zapošljavanja, procedure dopune norme, mogućnosti za žalbu u slučajevima kada procijene da je neko od njihovih prava ugroženo, ali i eventualne zakonske mogućnosti za premeštaj na drugo radno mjesto usljed raznih okolnosti.

„Aktuelnom reformom obrazovanja Ministarstvo prosvjete radilo je na jačanju, ne

samo kvaliteta znanja učenika, već i sistema kontrole rada uprave škola i procedura koje se odnose na angažovanje novih nastavnika. Podsjetimo, direktor sada ima obavezu da oformi tročlanu komisiju koja učestvuje u proceduri prijema u radni odnos. Funkcionisanje škola biće intenzivno praćeno, posebno u dijelu zapošljavanja“, objasnio je ministar Šehović.

Bila je zastupljena i tema o mogućnostima za mlade talente, s obzirom na to da je Fond za kvalitet i talente postaje operativan, a donešenim Pravilnikom najavljeno je da su za najbolje učenike predviđene nagrade i do 2.000 eura.

Njime je predviđeno i nagrađivanje posvećenih nastavnika, za šta su mnogi prosvjetni radnici bili zainteresovani.

Planirano je da Dan otvorenih vrata Ministarstva prosvjete postane jedna od redovnih aktivnosti. Kako je ocijenio ministar, takva praksa je od izuzetne važnosti za svaki organ javne uprave, jer se na taj način upoznaje sa problemima u svojoj nadležnosti, koji pritom nijesu riješeni na primarnom nivou, te pojašnjava model njihovog rješavanja. Kako je istakao, to je prirodan korak koji treba da preuzme, i on lično kao nosilac javne funkcije, i Ministarstvo kao državni organ koji je dužan da ostvaruje stalnu komunikaciju sa građanima.

Lj. V.

U Podgorici održan Četvrti internacionalni sajam knjiga, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva predstavio tri nova izdanja

NESMANJENO POVJERENJE KNJIZI

Gradonačelnik Vuković na ceremoniji otvaranja

Ministar kulture Aleksandar Bogdanović: Posebno nas raduje što je u ovogodišnjim programima Internacionalnog sajma knjiga težište stavljeno na književnost za djecu, jer je od posebne važnosti da se među najmlađima razvija ljubav prema knjizi i prema čitanju

Gradonačelnik Podgorice dr Ivan Vuković: Želim posebno istaći doprinos Sajma prezentaciji savremenog crnogorskog stvaralaštva, pri tom imajući u vidu značaj funkcije jezika u procesu konstituisanja nacionalnog identiteta

Državni sekretar Ministarstva prosvjete Aleksandar Mitrović: Sa oko 60 izlagača i više od 100 autora Sajam se polako ucrtava u kulturnu mapu Grada Umjetnički direktor Sajma doc. dr Vladimir Vojnović: Nakon četiri godine rada na organizovanju ove manifestacije, imamo i potvrdu kvaliteta i prosto smo u prilici da se skupa, baveći se ovim temama, kao što su teme statusa književnosti za djecu i omladinu, na pravi način odredimo prema knjizi

U Podgorici je, u organizaciji Glavnog grada, a uz podršku Ministarstva kulture i Ministarstva prosvjete, održan 4. Internacionalni sajam knjiga, koji je i ove godine okupio veliki broj izlagača i gostiju iz zemlje, regiona i svijeta. Ljubitelji knjige mogli su uživati u predstavljanju djela istaknutih stvaralaca poput **Boža Koprivice, Srđana Srdića, Mira Gavrana** i mnogih drugih, zatim tribinama i panelama posveće-

nim različitim kulturnim fenomenima, a posebnu pažnju privukla su novija izdanja iz regionalne književne produkcije.

Ministar kulture **Aleksandar Bogdanović** je na otvaranju istakao važnost ove manifestacije.

„Internacionalni sajam knjiga u Podgorici već četvrtu godinu zaredom ubjedljivo demantuje onaj pesimizam koji se tako često zna pojaviti u rasprava-

„Istorija Crne Gore u 65 priča” dr Živka Andrijaševića

JEDNO OD NAJMARKANTNIJIH MJESTA U SAVREMENOJ ISTORIOGRAFIJI CRNE GORE

Na promociji govorili urednica knjige Biljana Miranović, istoričar i recenzent dorađenog dijela dr Dragutin Papović, kao i autor

Na 4. Internacionalnom sajmu knjiga u Podgorici, posljednja knjiga koju je promovisao Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica bila je „Istorija Crne Gore u 65 priča” istoričara dr Živka Andrijaševića. Riječ je o novom, dopunjenom izdanju koje je izašlo u okviru biblioteke „Istorioografska izdanja”. Na promociji su govorili urednica knjige **Biljana Miranović**, istoričar i recenzent dorađenog dijela dr **Dragutin Papović**, kao i autor.

Govoreći o strukturi ovog djela, Miranović je istakla kako je autor „u dva paralelna toka pratio sam pregled istorije Crne Gore i fenomene koji jesu karakteristični za istorijski razvoj”.

„Ovo dopunjeno izdanje se razlikuje od prethodnog iz 2009. godine po novih 10 priča. Pored toga, dopunjen je i leksikon značajnih imena i datuma i, na kraju, dodati su i potrebni podaci vezani za važne događaje i važnu literaturu”, naglasila je ona i dodala da je Andrijašević obuhvatio ne samo političku, nego i socijalnu i ekonomsku istoriju, kao i „istoriju kulture i mentaliteta”.

Vrijedan istorioografski rad

Dragutin Papović se osvrnuo na dopunjeni dio knjige, navodeći da je upotpunjavanje nakon 10 godina dokaz da je riječ o jednoj značajnoj knjizi, odnosno jednom veoma vrijednom istorioografskom radu.

„To prije svega govori i o autoru. Jer mislim da dr Živko Andrijašević, kada je riječ o savremenoj istoriografiji Crne Gore, svakako zauzima jedno od najmarkantnijih mjesta. Mislim da je to prije svega ocjena za njegovo naučno djelo, koje se odnosi na novovjekovnu istoriju Crne Gore. Možemo je grubo pozicionirati od pada Crne Gore pod tursku vlast, pa do 1918, dakle nešto oko 400 godi-

na intenzivne istorije, a od toga mislim da dr Andrijašević svakako ima najviše referenci i najbolje poznavanje vezano za istoriju Crne Gore u periodu kada je državom vladala dinastija Petrović Njegoš”, napomenuo je on.

Neobična istorijska dilema

Brojnim prisutnima obratio se i sam autor, koji je knjigu posvetio svojoj kćerki Kseniji, a koji je govorio o jednoj neobičnoj istorijskoj dilemi.

„To je dilema prisutna kad se piše istorija Crne Gore, a odnosi se na to dokle sežu njene granice. Većina istoričara je išla na to da su to političke granice Crne Gore, ostavljajući izvan tih granica neke prostore, koji po mome mišljenju civilizacijski i kulturološki, politički, etnički pripadaju Crnoj Gori. Tako smo ostali uskraćeni za istoriju čitavih prostora koji jesu Crna Gora i koji žive sa Crnom Gorom, koji sa njom imaju mnogostruke veze, a to je prije svega crnogorsko primorje i Boka kotorska i sjever Crne Gore – zatarska, polimska Crna Gora, koja je nekako smatrana dijelom nekih drugih nacionalnih povjesnica”, ukazao je Andrijašević.

Knjiga „Istorija Crne Gore u 65 priča” može se naći u Zavodovim knjižarama u Podgorici, Baru i Bijelom Polju. **N. N.**

Dopunjeno izdanje nakon deset godina dokaz važnosti knjige

„I dečak može obećati” Boža Koprivice FUDBAL KAO MOTIV ZA ŽIVOT

„Ko hoće može da vidi da fudbal nije samo jedna sporedna stvar, zabava, vidjeće kako fudbal može da utiče na svakodnevicu, politiku”, kazao je Brano Milačić, fudbalski trener

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva promovisao je na IV internacionalnom sajmu knjiga u Podgorici knjigu **Boža Koprivice** „I dečak može obećati”, čija je glavna tema fudbal.

Lazo Leković, odgovorni urednik u Zavodu, kazao je da je Koprivica u ovoj knjizi pomenuo veliki broj igrača koji su obilježili jedno istorijsko razdoblje.

„Čitajući ovu knjigu proživljavao sam najljepše trenutke iz vremena bivše Jugoslavije, kada je postojala velika četvorka Partizan, Crvena Zvezda, Hajduk i Dinamo. Koprivica je u svom djelu veliki dio posvetio Maradoni, fudbaleru koji je postigao gol rukom, a koji je priznat i time izazvao brojne polemike u javnosti”, naveo je Leković. On je dodao da knjiga obiluje pričom o driblingu.

Brano Milačić, fudbalski trener, iznio je svoja sjećanja na period zajedničkog odrastanja sa Koprivicom, kada je dominiralo igranje fudbala na ulici ili obližnjem improvizovanom igralištu.

Podsjećanje na lijepe trenutke

ma o značaju knjige u vremenu digitalnih modifikacija klasične forme teksta. Ipak, i današnji čovjek, a siguran sam da će tako biti i u budućnosti, ukazuje nesmanjeno povjerenje knjizi, što nas navodi na zaključak da knjiga jeste civilizacijsko dostignuće u kome su forma i sadržaj našli onaj sklad koji se čovjeku i dalje čini najpouzdanijim kada god poželi da proširi svoje intelektualne i imaginativne obzore.

Da je tako potvrđuje broj izdavača i mnoštvo naslova na ovom sajmu u čijem ambijentu sve one priče o kraju knjige, krizi autorstva i izdavaštva, djeluju kao prekonstruisane teorijske spekulacije koje kao da baš i nisu u dosluhu sa stvarnošću. Posebno nas raduje što je u ovogodišnjim programima Internacionalnog sajma knjiga težište stavljeno na književnost za djecu, jer je od posebne važnosti da

se među najmlađima razvija ljubav prema knjizi i prema čitanju. Kada se to postigne u jednom društvu, onda se svi izazovi koje knjizi nameće novo doba lakše i rješavaju”.

Kultni status knjige u našoj zemlji

Bogdanović je dodao i da „jedan ovakav sajam knjiga za Crnu Goru predstavlja bitnu potvrdu kul-

tnog statusa knjige u našoj tradiciji, u čijim se državnim počecima štamparstva knjiga doživljavalo kao bitna potpora identitetom uobličenoj”.

„Naklonost koju su crnogorski vladari pokazivali prema knjizi zasigurno je jedna od osobnosti na kojoj nam mogu pozavidjeti mnoge velike kulture. Pored osnivanja skriptorija i štamparija, crnogorski su vladari i pisali knjige, a

„Činjenica je da ovo nije samo knjiga o fudbalu. Ovo je knjiga u kojoj je fudbal poslužio kao motiv za život, za međuljudske odnose, za sreću. Ko hoće može da vidi da fudbal nije samo jedna sporedna stvar, zabava, vidjeće kako fudbal može da utiče na svakodnevicu, politiku, kao i to šta sve fudbal može da uradi za jednu državu. Mislim da je autor na jedan specifičan način pokazao da je fudbal mogao da spase Jugoslaviju samo da su se principi te igre sproveli u životu”, istakao je Milačić.

On je dodao da je ovo djelo vrlo značajno za sve koji su svoj život posvetili sportu.

Koprivica je naveo da je skica ove knjige nastala 2006. godine pod naslovom „Dribling 1.001 noć”. „Ali svako svjetsko prvenstvo nosilo je neku novu priču tako da sam stalno pisao. Ovo je knjiga mog života i moje porodice”, dodao je on.

Odlomke iz tog djela kazivala je glumica Crnogorskog narodnog pozorišta **Kristina Stević**. **O. Đ.**

„Leksikon ličnosti crnogorske prosvjete” Radovana Damjanovića ISTORIJA ENTUZIJAZMA U JEDNOJ PROFESIJI

U njemu su se našli ljudi koji su svojim rezultatima izdvojeni u svom profesionalnom okruženju i koji su dugodišnjim radom i pregalaštvom afirmisali vrijednosti obrazovanja. Tako će se, zahvaljujućiom leksikonu, trajno zabilježiti ljudski potencijal u sistemu crnogorske prosvjete od osnivanja prvih škola do školske 2016/2017. godine

Prva je leksikografska sinteza crnogorske prosvjete

„Ovo djelo je svojevrsna istorija crnogorske prosvjete. Kada govorimo o ljudima koji su pripadali tom uzvišenom esnafu, onda zapravo govorimo o istoriji države. Obrazovanje čine ljudi. Ono se temelji na njima. Ovo je i istorija pregalaštva, rada, ogromnog truda velikog broja ličnosti koje su činile i čine našu prosvjetu, istorija entuzijazma u jednoj profesiji, a prosvjete u Crnoj Gori ne bi bilo da nije velikih entuzijasta. Takođe je i istorija crnogorskog identiteta. Ovi ljudi su, školujući generacije, u njihovu svijest usađivali ideje o sopstvenom porijeklu, sopstvenoj kulturi, sopstvenoj državi”, kazao je glavni urednik Zavoda za udžbenike i moderator ove promocije **Radule Novović**, i dodao da knjiga daje puni doprinos afirmaciji i valorizaciji poziva prosvjetnog radnika.

Novović ocijenio da je ovaj leksikon izuzetan poduhvat. Autor je unio u ovo djelo i svoje ogromno iskustvo koje je stekao kao pedagog, ali i kao dugogodišnji visoki funkcioner u sistemu obrazovanja Crne Gore.

Ukazujući da Crna Gora ima razvijen i sveobuhvatan obrazovni sistem, novinar i književni kritičar **Vlatko Simunović** istakao je da „Leksikon ličnosti crnogorske prosvjete”, između ostalog, ima funkciju da podsjeti na prosvjetne radnike koji su ga aktivno stvarali ili koji danas doprinose njegovoj funkcionalnosti.

„U njemu su se našli ljudi koji su svojim rezultatima izdvojeni u svom profesionalnom okruženju i koji su dugodišnjim radom i pregalaštvom afirmisali vrijednosti obrazovanja. Tako će se, zahvaljujućiom leksikonu, trajno zabilježiti ljudski potencijal u sistemu crnogorske prosvjete od osnivanja prvih škola do školske 2016/2017. godine”, naglasio je Simunović.

„Ova knjiga je prva je leksikografska sinteza crnogorske prosvjete, izdanje koje omogućava cjelovitije sagledavanje procesa i uloga pojedinaca koji su na različitim poljima profesionalnog angažmana uticali na razvoj školstva i prosvjetnih prilika u Crnoj Gori. U njemu je na gotovo 900 stranica obrađeno oko 2.200 imena, dati su bibliografski podaci, priklupljen značajan broj biografija, istaknut spisak imena za koje nijesu pronađeni podaci”, istakao je profesor **Novica Vujović**.

Radovan Damjanović je ocijenio da je rad na ovoj knjizi bio veoma obiman i složen i odgovoran, kao i da ga je na njeno pripremanje podstakla želja da doprinese da stvaranju cjelovitije i potpunije slike o razvoju crnogorskog obrazovanja.

„Leksikon je knjiga koja nikada ne može biti završena. Ona izaziva najviše nezadovoljstva, jer se oni koji se nisu našli u njemu pitaju zašto su neki uvršteni, a oni izostavljeni. Zato sam i radio na osnovu čvrstih kriterijuma”, naglasio je autor.

Lj. V.

VLADA DONIJELA ODLUKU O OŠNIVANJU SREDNJE MJEŠOVITE ŠKOLE U GOLUBOVICIMA

Vlada Crne Gore donijela je Odluku o osnivanju Javne ustanove Srednja mješovita škola u Golubovicima. U raspravi je istaknuto da će se zaključivanjem nivoa obrazovanja na području ove opštine u okviru Glavnog grada – od predškolskog do srednjeg stvoriti realni uslovi za brži, potpuniji i kvalitetniji razvoj ove gradske opštine, kako na kulturnom, tako i na ekonomskom planu.

Realizacijom obrazovnog programa u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju ispunice se zahtjevi i potrebe privrede i tržišta rada za odgovarajućim kadrom, kao i zahtjevi roditelja i učeni-

ka, posebno onih koji bi bili trajno vezani za ovo područje, što će dugoročno imati brojne benefite za sveukupan razvoj ovog kraja i njegovu budućnost. Donošenjem ove Odluke stvaraju uslovi da se nastava u Školi organizuje školske 2019/2020. godine, stoji u saopštenju sa sjednice Vlade.

OŠ „18. oktobar”

POČELA DA RADI VASPITNA JEDINICA VRTIĆA „ĐINA VRBICA”

Važna donacija Ambasade SAD-a

U Osnovnoj školi „18. oktobar” na Biločju počela je da radi vaspitna jedinica vrtića „Đina Vrbica”. Za sada je prijavljeno 12 djece, a vrtić su obišli direktorica Direktorata za predškolska, osnovno i inkluzivno obrazovanje **Arijana Nikolić-Vučinić** i direktor vrtića **Vuk Stanišić**. Škola je inače nedavno renovirana donacijom Ambasade SAD-a.

Kako je kazala **Arijana Nikolić-Vučinić**, vrijednost radova iznosi oko 100.000 eura. Ona je zahvalila Ambasadi SAD-a na vrijednoj donaciji i istakla da Ministarstvo prosvjete radi na povećanju kapaciteta crnogorskih vrtića u skladu sa upisnom politikom – da se svakom djetetu omogućiti predškolsko obrazovanje, te da je nivo obuhvata nivo obuhvata djece predškolskim vaspitanjem, u svega nekoliko godina podignut sa preko 50 na čak 70 procenata.

Nikolić-Vučinić je podsjetila na projekat sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope iz čijeg kredita se gradi sedam vrtića, od kojih su u Podgorici završena dva, u Zagoriču i Starom aerodromu. U toku su radovi na izgradnji vrtića u Tuzima i Baru, dok je pri kraju projektovanje za vrtiće u Bloku VI i u Pljevljima, a ubrzo će se stvoriti pretpostavke za gradnju vrtića u Ulcinju.

Direktor vrtića **Vuk Stanišić** zahvalio je Ambasadi SAD-a zbog prepoznavanja potrebe stanovništva ovog kraja i istakao da je u trenutku kada ulažemo velike napore da povećamo obuhvat djece predškolskim obrazovanjem, ova donacija veoma važna. Takođe, on je zahvalio upravi škole „18. oktobar” koja je ustupila prostor za potrebe vrtića.

Pripremila: Lj. V.

znamo da neka od tih djela pripadaju svjetskoj književnoj riznici. Takva tradicija obavezuje na senzibilniji odnos države prema izdavaštvu, u kom je sve prisutniji onaj tržišni koncept, što za posljedicu može imati nekontrolisanu progresiju komercijalnih, trivijalnih i naučno upitnih izdanja. Na tom tragu Internacionalni sajam knjiga učinio je bitan pomak, prije svega prisustvom izdavača koji možda nemaju visokotiražna, ali imaju estetski vrijedna i edukativna izdanja, kao i dobro osmišljenim pratećim programima u okviru kojih se promoviraju najnovija izdanja nauke o književnosti, humanistike i pogotovo kvalitetne beletristike”, naveo je Bogdanović.

Voditi računa o književnosti za najmlađe

Posjetiocima se obratio i gradonačelnik Podgorice dr **Ivan Vuković**.

„Početak i razvoj ovakvih i sličnih manifestacija nije moguće razumjeti bez poznavanja društveno-istorijskog kulturnog i političkog konteksta trenutka u kome nastaju. S tim u vezi želim posebno istaći doprinos Sajma prezentaciji savremenog crnogorskog stvaralaštva, pri tom imaju-

ći u vidu značaj funkcije jezika u procesu konstituisanja nacionalnog identiteta. Posebno me raduje što je u velikoj mjeri ovogodišnji sajam usmjeren na književnost za decu i omladinu. Osim što, mjereno umjetničkom vrijednošću i snagom poetskog i proznog izraza, ta vrsta književnog stvaralaštva ni po čemu zaostaje za drugim literarnim žanrovima, naša je društvena obaveza da vodeći računa kako o etičkom principu, tako i o estetskoj potrebi, afirmišemo značaj umjetnosti namijenjene upravo ovom uzrastu”, rekao je gradonačelnik Podgorice dr **Ivan Vuković**.

Gradonačelnik je, takođe, istakao da mu je posebno drago i što se u okviru jednog segmenta ovogodišnjeg Sajma otvara prostor za crnogorske razgovore o važnim temama koje determinišu pravac i dinamiku socio-političkih procesa u našoj zemlji.

„Kako je cilj Sajma afirmacija crnogorskog izdavačkog sektora i prezentacija savremenih inostranih stvaralaca crnogorskoj publici, želimo da ova manifestacija postane zaštitni znak kulture Grada, kao mjesto susreta različitosti i mjesto odbrane slobodne misli u formi pisane riječi”, zaključio je Vuković.

Podrška aktivnostima koji doprinose stvaranju zdrave atmosfere

Državni sekretar Ministarstva prosvjete **Aleksandar Mitrović** istakao je da se sa oko 60 izlagača i više od 100 autora Sajam polako ucrtava u kulturnu mapu Grada, te da Ministarstvo prosvjete sa svoje strane uvijek daje podršku svim aktivnostima za koje ocijeni da ozbiljno doprinose stvaranju zdrave atmosfere grada u kojoj naši mladi imaju veliki izbor kulturnih i edukativnih sadržaja. On je dodao da iskreno vjeruje da su manifestacije ovog tipa direktan zalog za našu budućnost.

„Nakon četiri godine rada na organizovanju ove manifestacije, imamo i potvrdu kvaliteta i pristo smo u prilici da se skupa, baveći se ovim temama, kao što su teme statusa književnosti za djecu i omladinu, na pravi način odredimo prema knjizi i da pošaljemo poruku sa ovog mjesto da knjiga jeste ono što treba da preživi informatičku eru i nalet onoga što će donijeti vještačka inteligencija”, naglasio je umjetnički direktor sajma doc. dr **Vladimir Vojnić**.

N. N.

Rešad Sijarić, direktor Zavoda za školstvo

UNAPREĐIVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA KONTINUIRAN JE I SLOŽEN PROCES

Saradnja između Zavoda i škola bitna je karika za održiv i uspješan obrazovni sistem. Ova ustanova nastoji da upozna probleme iz ugla nastavnika i škole. Izvještaj o utvrđivanju kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada nadzornih timova je značajan orijentir za ostvarivanje uloge Zavoda i prepoznavanje uočenih problema na terenu, te davanje preporuka školama za njihovo rješavanje

Kao vodeća institucija za praćenje, unapređivanje i evaluaciju reformskih procesa, Zavod za školstvo je imao i ima veoma odgovorne zadatke, ali i uvid u stanje opšteobrazovnog sistema. O tome smo razgovarali sa direktorom ove institucije Rešadom Sijarićem.

„Prosvjetni rad“: Zavod za školstvo, kao ključna institucija za opšte obrazovanje, u čijoj nadležnosti je, prije svega, unapređivanje kvaliteta opšteobrazovnog sistema imao je i ima veoma bitnu ulogu u obrazovnom sistemu: praćenje, analiza i procjena primjene reformskih rješenja u obrazovnim ustanovama, rad na novim programima, obuka nastavnika i direktora, ciljna istraživanja. Koliko je to teško ostvariti i koje su najvažnije aktivnosti na tom planu?

Sijarić: Zavod za školstvo ima veoma bitnu i nezamjenjivu ulogu u sistemu obrazovanja Crne Gore. Preduslov za to su kvalitetni ljudski potencijali koje Zavod ima, a povremeno ih obnavlja novim kadrovima. Unapređivanje kvaliteta opšteobrazovnog sistema predstavlja kontinuiran i složen proces. U tom cilju Zavod sprovodi analize i istraživanja na osnovu kojih djeluje i na osnovu kojih temelji svoja mišljenja i inicijative. Na zahtjev Ministarstva prosvjete, prosvjetnih radnika, NVO sektora (uglavnom po pitanju projekata) i drugih zainteresovanih strana, Zavod daje stručna mišljenja. Stalno je angažovan na izradi i unapređenju kvaliteta programa. Profesionalni razvoj nastavnika je prateći dio svih promjena, kao i obuka nastavnika i direktora. Uticaj obuke na kvalitet nastave se takođe prati. Zavod je, kao i Centar za stručno obrazovanje, zadužen za izdavanje dozvole za rad (licence) u obrazovno-vaspitim ustanovama. Saradnja između Zavoda i škola bitna je karika za održiv i uspješan obrazovni sistem. Naravno da može biti bolja. Zavod nastoji da upozna probleme iz ugla nastavnika i škole. Kvalitet obrazovanja pratimo i kroz vršenje nadzora. O značaju nadzora svjedoči činjenica da najveći broj zaposlenih čine upravo nadzornici. Izvještaj o utvrđivanju kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada nadzornih timova je značajan orijentir za ostvarivanje uloge Zavoda i prepoznavanje uočenih problema na terenu, te davanje preporuka školama za njihovo rješavanje. Prepoznatljivosti Zavoda u zemlji i u inostranstvu značajno doprinosi Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću. Zavod za školstvo ima svoju internet stranu koja je redovno ažurirana. Predstavnici Zavoda su članovi raznih komisija i drugih tijela od značaja za obrazovanje, učesnici su i realizatori raznih projekata u oblasti obrazovanja... Smatram da prosvjetna javnost prepoznaje, uvažava i respektuje ulogu i rad Zavoda za školstvo.

Savremeni pristup nastavi

„Prosvjetni rad“: Prošle školske godine inovirani su svi

Rešad Sijarić

nastavni programi za osnovnu školu, u kojima su ciljevi zamijenjeni ishodima. Usvojen je novi nastavni plan. Sve ovo urađeno je u cilju rasterećenja učenika i podizanja kvaliteta nastave. Koliko su, prema uvudu Zavoda, ti ciljevi ostvareni?

Sijarić: Osnovni razlozi izrade novih programa nalaze se u promjeni nastavnog plana (neki predmeti su izostavljeni, dodati su neki novi, za pojedine predmete je promijenjen broj časova učenja) i potrebi usklađivanja planiranja kurikuluma sa savremenim pristupima (u većini savremenih sistema obrazovanja polazište za planiranje nastave su ishodi učenja). Uz to, naš cilj je bio da uradimo programe, koji učenicima ostavljaju dovoljno vremena za učenje (više praktične nastave i aktivnog učenja, a manje teorije i predavanja), koji doprinose razvoju sposobnosti i vještina učenika (da se pored znanja, kroz učenje razvijaju sposobnosti i vještine koje su im potrebne za život u 21. vijeku, kritičko i kreativno mišljenje, smisao za saradnju i timski rad i sl.), koji su jasni i koji ne ostavljaju prostora za različita tumačenja (ishodima se zapravo opisuju očekivana postignuća u učenju, što bi trebalo da suzi prostor različitim interpretacijama ci-

ljeva). Ovo su osnovni zahtjevi koji su postavljeni pred komisije koje su radile na programima. U sastavu komisija su bili predstavnici Zavoda za školstvo (izuzev za predmetne programe: Fizičko vaspitanje, Njemački jezik i Sociologija), Univerziteta Crne Gore i nastavnici praktičari. Koliko su ciljevi ostvareni, teško je procijeniti u ovom trenutku. Potrebno je da prođe nekoliko godina njihove implementacije, pa da tek sa većom sigurnošću možemo govoriti o

Promocija završnih radova direktora

NEOPHODAN CILJANI I OPERATIVNI NAČIN NADZORA

„Prosvjetni rad“: U nadležnosti Zavoda je eksterna evaluacija u školama. Timovi nadzornika obilaze škole po planu. Da li to funkcioniše na zamišljeni način, tj. koliko izvještaji nadzornika pomažu školama, ali i Vašoj ustanovi da se otkriju i eliminišu propusti?

Sijarić: Zavod za školstvo procjenjuje efekte eksternog utvrđivanja kvaliteta sa aspekta uspješnosti nadzorisane ustanove u realizaciji dobijenih preporuka i načina utvrđivanja činjeničnog stanja, odnosno prepoznavanja mogućnosti unapređenja obrazovno-vaspitne prakse. Prema postojećoj Metodologiji utvrđivanja kvaliteta, ustanove su dužne da, na osnovu preporuka u izvještajima, sačine akcione planove poboljšanja kvaliteta i realizuju ih. Prosvjetni nadzornici procjenjuju kako je ustanova iskoristila dobijene preporuke i u kom stepenu je unaprijedila indikatore. Ukoliko primijete iste ili slične nedostatke u novim izvještajima, to obrazlažu i daju nove preporuke. Na osnovu uvida u akcione planove za unapređenje kvaliteta u svim ustanovama, koje je realizovano 2015. godine, zaključeno je da većina ustanova uradi-

POČINJE IZRADA PREDMETNIH PROGRAMA ZA GIMNAZIJU

„Prosvjetni rad“: Da li su ove godine u planu još neke novine, novi obrazovni programi?

Sijarić: Zavod je tokom ove godine završio aktivnosti na izradi novih predmetnih programa zasnovanih na ishodima za osnovno muzičko i baletsko obrazovanje, koje je Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio na sjednici održanoj 16. jula. Novi predmetni programi se primjenjuju od ove školske godine. Radi se o 33 predmetna programa (programi za baletski odsjek, programi za devetogodišnje, šestogodišnje i trogodišnje osnovno muzičko obrazovanje). Radi uspješne pripreme nastavnika za realizaciju nastave prema novim predmetnim programima, Zavod je organizovao 12 savjetovanja kojima su prisustvovali svi nastavnici osnovnih muzičkih i baletskih škola.

U oktobru ove godine počinje izrada novih predmetnih programa zasnovanih na ishodima za gimnaziju. Tačnije, u planu je izrada novih predmetnih programa zasnovanih na ishodima za opštu gimnaziju i specijalistička odjeljenja sportske, matematičke i jezičke gimnazije. Članovi komisija će biti predstavnici Univerziteta, Zavoda za školstvo i nastavnika praktičara. Izrada novih predmetnih programa trebalo bi da bude završena do juna iduće godine. Njihova primjena počće školske 2019/2020. godine.

njihovim efektima kada je u pitanju uspješnost postizanja znanja, vještina, vrijednosti i stavova učenika.

„Prosvjetni rad“: Zavod je bio zadužen i za pripremu nastavnika za primjenu novih obrazovnih programa. Koliko su oni osposobljeni za primjenu novina? Sa kojim problemima su se posebno suočavali?

Sijarić: U avgustu prošle godine Zavod je realizovao sedam regionalnih savjetovanja na kojima su bili prisutni direktori i stručni saradnici iz svih osnovnih i srednjih stručnih škola. Cilj je bio da upoznamo učesnike o tome: kako izgledaju novi predmetni programi, kako se planira i priprema nastava na osno-

vu novog predmetnog programa, kako će se voditi evidencija o uspjehu i napredovanju učenika tokom školske 2017/2018. godine i koji udžbenici će se koristiti u realizaciji programa tokom navedene školske godine. Nakon realizovanih savjetovanja škole su prišle realizaciji pripremanja i planiranja nastave u novonastalim okolnostima. Zavod je potom svim školama uputio poziv da im stoji na raspolaganju u otklanjanju eventualnih nedoumica u realizaciji nastavnog procesa, planiranju godišnjih planova rada i neposrednoj pripremi za časove i popunjavanje pedagoške dokumentacije. Obratilo nam se 25 osnovnih i srednjih stručnih škola koje su tražile dodatnu pomoć u

prevazilaženju uočenih nejasnoća na početku nove školske godine. Predstavnici Zavoda su u školama realizovali dodatna savjetovanja i u interaktivnom kontekstu otklonili sve nedoumice koje su se javile u tim školama. Ostale nedoumice su bile na individualnom planu i nijesu bile planiranja nastave u bilo kojem dokumentu. Zavod je izradio i dokument pod radnim naslovom „Osnovne smjernice za planiranje i izradu pedagoške dokumentacije za osnovne i srednje stručne škole“. Smjernice za planiranje su imale za cilj da se nastavnicima i školama pruži podrška i daju odgovori na uočene nedoumice, kako bi realizacija nastave u školskoj 2017/2018. godini bila što uspješnija.

Obuka nastavnika i direktora

„Prosvjetni rad“: Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj godinama intenzivno sprovodi obuku nastavnika, direktora i stručnih službi. U tom cilju posebno je značajan program Profesionalni razvoj nastavnika na nivou škole (PRNŠ). Koliko je to dalo rezultate?

Sijarić: U okviru redovne obuke nastavnika Odsjek za KPR na godišnjem nivou realizuje između 80 i 100 programa obuke namijenjenih nastavnicima predškolskog vaspitanja, nastavnicima u osnovnim školama, gimnazijama i nastavnicima opšteobrazovne grupe predmeta u srednjim stručnim školama, stručnim saradnicima, pomoćnicima direktora i direktorima. Redovno se realizuju i moduli „Programa obuke za direktore vaspitno-obrazovnih institucija“. Vodećim evidencije o programima obuke u organizaciji drugih institucija, imamo uvid i da na godišnjem nivou bude realizovano između 150 i 200 akreditovanih seminara naručenih od strane po jedinaca ili škole. U Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika u školskoj 2017/2018. i 2018/2019. godini nalazi se 339 akreditovanih programa obuke. Prilikom procjene potreba za stručnim usavršavanjem na nivou obrazovnog sistema u obzir uzimamo nacionalnu obrazovnu politiku, eksternu i internu evaluaciju škola, evalu-

NEMJERLJIV DOPRINOS
PROJEKATA

„Prosvjetni rad“: Realizujete veliki broj projekata. Koliko oni doprinose unapređenju kvaliteta obrazovanja?

Sijarić: U Zavodu za školstvo se realizuje ili je realizovan veliki broj projekata: „Čas istorije u Prijestonici: Cetinje – jedna priča“ (kroz koji na nivou jedne školske godine prođe preko 7.000 učenika sedmog razreda iz svih osnovnih škola), Ljetnja škola jezika i kulture „Crna Gora – moja postojbina“, „Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove“, Program za jačanje vaspitne uloge škole „Moje vrijednosti i vrline“, „Škole za 21. vijek“ (u saradnji sa Britanskim savjetom), „Jačanje demokratske kulture u školama u Crnoj Gori“, „Eko-škole“, Projekat „Škola i grad“, „Poboljšanje vještina i znanja kroz integraciju sistema srednjeg stručnog obrazovanja za Plavi razvoj i razvoj turizma „Blue SKILLS (Plave vještine)“, „Razmjena znanja među srednjim školama u Jadranskoj regiji (KEPASS)“, „Stipendiranje i mentorska podrška za studente/studentkinje i učenike/učenice srednjih škola romske i egipćanske nacionalnosti u Crnoj Gori u saradnji sa Fondom za obrazovanje Roma (REF)“, „Strateško pilotiranje „Razvoj preduzetničkog društva na Zapadnom Balkanu i Turskoj“, „Obrazovanje u oblasti vanrednih situacija“, „Ekoremedijacije“, „Podizanje svijesti o vrijednosti prostora kroz proces obrazovanja“, „Istraživanje humanitarnog prava“, „Zdravi stilovi života“, „Izrada udžbenika istorije za Jugoistočnu Evropu za kraj 20. i početak 21. vijeka na Balkanu“ (u saradnji sa NVU Udruženje nastavnika istorije HIPMONT) i mnogi drugi.

Svaki od ovih projekata je dao nemjerljiv doprinos naporima Zavoda za školstvo u unapređivanju predmetnih programa, programa obuke nastavnika, utvrđivanju kvaliteta rada škola, kao i kompetencija savjetnika Zavoda za školstvo.

rad za učenike u ciklusu obrazovanja pod nazivom „Metodički modeli za poboljšanje čitalačke pismenosti i srednjih škola u cilju unapređenja kvaliteta procesa savladavanja čitanja i pisanja u ciklusu osnovnoškolskog obrazovanja“. Pomenuti materijal sadrži preporuke, aktivnosti i praktične zadatke za uvježbavanje bazičnih vještina čitanja i pisanja. Praćenje primjene Metodičkih modela pokazalo je da je za tri mjeseca došlo do značajnog poboljšanja kod učenika s teškoćama u čitanju i pisanju. Procenat uspješnosti je varirao u zavisnosti od postavljenih ciljeva i kretao se od 10% do 40%. Kako bi se osigurala kvalitetna primjena Metodičkih modela za ukupno 100 profesionalaca iz škola organizovane su četiri obuke (tri nastavnika i jedan stručni saradnik iz svake škole). Obuka se odnosi na program koji je akreditovan od Nacionalnog savjeta za obrazovanje i nalazi se u Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika 2017–2019. Inicijativa „Jačanje kapaciteta i povećanje broja škola koje koriste DAISY udžbenike u redovnoj nastavi“ je još jedan značajan vid pružanja doprinosu razvoju efikasnog i kvalitetnog inkluzivnog obrazovanja za svu djecu u Crnoj Gori. Udžbenici su kreirani sa ciljem da omoguće kvalitetno učenje prvenstveno onim učenicima koji imaju poteškoće sa štampanom formom knjige, kao što su djeca sa smetnjama vida i poteškoćama u čitanju i pisanju. DAISY udžbenike mogu koristiti i druga djeca, u svakodnevnoj nastavi, kako bi razvili vještinu pažljivog slušanja. Crna Gora je prva zemlja u svijetu koja DAISY audio-udžbenike sistematski koristi u inkluzivnom obrazovanju. Do sada ih je urađeno 10 koji se aktivno koriste u osnovnim školama. Program obuke „Korišćenje udžbenika u DAISY formatu“ je odobren od Nacionalnog savjeta za obrazovanje i nalazi se u Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika 2017–2019. Ovim programom je do sada edukovano 130 nastavnika iz 50 osnovnih škola.

Sa UNDP-om saradujemo na polju sprovođenja međunarodnog programa

rad za učenike u ciklusu obrazovanja pod nazivom „Metodički modeli za poboljšanje čitalačke pismenosti i srednjih škola u cilju unapređenja kvaliteta procesa savladavanja čitanja i pisanja u ciklusu osnovnoškolskog obrazovanja“. Pomenuti materijal sadrži preporuke, aktivnosti i praktične zadatke za uvježbavanje bazičnih vještina čitanja i pisanja. Praćenje primjene Metodičkih modela pokazalo je da je za tri mjeseca došlo do značajnog poboljšanja kod učenika s teškoćama u čitanju i pisanju. Procenat uspješnosti je varirao u zavisnosti od postavljenih ciljeva i kretao se od 10% do 40%. Kako bi se osigurala kvalitetna primjena Metodičkih modela za ukupno 100 profesionalaca iz škola organizovane su četiri obuke (tri nastavnika i jedan stručni saradnik iz svake škole). Obuka se odnosi na program koji je akreditovan od Nacionalnog savjeta za obrazovanje i nalazi se u Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika 2017–2019. Ovim programom je do sada edukovano 130 nastavnika iz 50 osnovnih škola.

rad za učenike u ciklusu obrazovanja pod nazivom „Metodički modeli za poboljšanje čitalačke pismenosti i srednjih škola u cilju unapređenja kvaliteta procesa savladavanja čitanja i pisanja u ciklusu osnovnoškolskog obrazovanja“. Pomenuti materijal sadrži preporuke, aktivnosti i praktične zadatke za uvježbavanje bazičnih vještina čitanja i pisanja. Praćenje primjene Metodičkih modela pokazalo je da je za tri mjeseca došlo do značajnog poboljšanja kod učenika s teškoćama u čitanju i pisanju. Procenat uspješnosti je varirao u zavisnosti od postavljenih ciljeva i kretao se od 10% do 40%. Kako bi se osigurala kvalitetna primjena Metodičkih modela za ukupno 100 profesionalaca iz škola organizovane su četiri obuke (tri nastavnika i jedan stručni saradnik iz svake škole). Obuka se odnosi na program koji je akreditovan od Nacionalnog savjeta za obrazovanje i nalazi se u Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika 2017–2019. Ovim programom je do sada edukovano 130 nastavnika iz 50 osnovnih škola.

Ljiljana Vukoslavović

aciju profesionalnog razvoja na nivou škole, kao i istraživanja obrazovne prakse. Takođe, i upitnike koje nastavnici popunjavaju na seminarima i u okviru kojih procjenjuju uspješnost realizacije seminara, ali i daju predloge tema koje smatraju nepochodnim za svoj dalji rad i unapređenje nastavnog procesa. Mislimo da ovi podaci govore u prilog tome da zaposleni u školama jesu osposobljeni da realizuju reformske zahtjeve.

Model PRNŠ/V je zaista važan dio sistema profesionalnog razvoja nastavnika. Nastao je u okviru Projekta reforme obrazovanja u Crnoj Gori kroz komponentu Razvoj sistema profesionalnog razvoja nastavnika (2005–2009). Istraživanja i analize koje je realizovao Odsjek za KPR pokazuju da je ovaj model u vaspitno-obrazovnim ustanovama veoma prihvaćen, što nam je dalo podstrek za njegovo dalje unapređivanje i razvijanje. Profesionalni razvoj nastavnika u velikoj mjeri zavisi od prepoznavanja važnosti ovog segmenta za razvoj obrazovno-vaspitne ustanove od strane njene uprave, i, u skladu sa tim, podrške koja se u tom procesu pruža nastavnicima. Uloga rukovodioca ustanove u donošenju odluka i pružanju podrške nastavnicima u tom procesu je od suštinskog značaja. Rukovodilac treba da razumije zašto su kontinuirani profesionalni razvoj i svi njegovi segmenti važni za razvoj kvaliteta rada nastavnika, i obrazovno-vaspitne ustanove uopšte, te da u potpunosti bude uključen u taj proces. Iz tog razloga, uz podršku Britanskog savjeta, autorski tim sastavljen od predstavnika Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje izradio je ove godine „Priručnik za direktore u ovdjenu kontinuiranog profesionalnog razvoja nastavnika u školi/usta-

JAČANJE VASPITNE ULOGE ŠKOLE: Sa seminar

novi“. On omogućava direktorima, stručnim saradnicima i nastavnicima efikasnu procjenu kvaliteta rada nastavnika, putem procjene ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike. Na taj način se olakšava planiranje, realizacija i evaluacija kontinuiranog profesionalnog razvoja, odnosno unapređenje kvaliteta obrazovnog-vaspitnog rada.

„Prosvjetni rad“: Na testiranjima PISA naši učenici i dalje su među posljednjima. Šta čete kao institucija zadužena za poboljšanje kvaliteta uraditi da se to promijeni?

Sijarić: Predstavnici Zavoda za školstvo učestvovali su u izradi studije „Kvalitet i pravednost obrazovanja u Crnoj Gori“ u kontekstu rezultata PISA 2015. godine i davanju preporuka i sprovođenju aktivnosti za unapređenje od strane svih aktera u obrazovnom sistemu. Za-

vod za školstvo je dobio i počeo da realizuje jasna zaduženja u oblastima: promocije PISA testiranja, kvalitetni je upotrebe PISA rezultata, motivisanja i stručnog usavršavanja nastavnika, unapređivanja predmetnih programa, kriterijuma ocjenjivanja, eksterne i interne evaluacije, revizije udžbeničkih kompleta, jačanja autonomije škola, razvoja povezanog informacionog sistema u obrazovanju i drugo.

„Prosvjetni rad“: Nastavne programe treba da prate i dobri udžbenici. Zato je neophodna saradnja sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva. Kako to funkcioniše?

Sijarić: Saradnja sa Zavodom za udžbenike je na najvišem nivou. Imamo punu saradnju u realizovanju aktivnosti koje su komplementarne za obje institucije. Predstavnici Zavoda za udžbenike su bili članovi radnog ti-

jela koje je pratilo dinamiku i metodičku orijentaciju izrade novih predmetnih programa, a koje se direktno odnosilo i na mogućnost štampanja novih udžbenika s obzirom na promjene sadržaja predmetnih programa. Na taj način su bili u toku samog procesa izrade novih predmetnih programa zasnovanih na ishodbima. To je omogućilo pravovremenu pripremu Zavoda za udžbenike za izradu i štampanje novih udžbenika. Treba napomenuti i da su predstavnici Zavoda za školstvo vrlo često članovi recenzentskih komisija novih udžbenika, a nerijetko i autori novih udžbenika za osnovnu i srednju školu.

Značaj međunarodne saradnje

„Prosvjetni rad“: Pomoć međunarodnih eksperata bila je veoma značajna i u procesu kreiranja i u procesu primjene reforme obrazovanja. Kakva je sada međunarodna saradnja Zavoda?

Sijarić: Međunarodna saradnja je i dalje važna poveznica svih oblasti djelovanja Zavoda za školstvo. Zavod sa Kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori kontinuirano saraduje i u fokusu je stalno jačanje kvaliteta obrazovanja. Ističemo podršku koju nam UNICEF pruža u osnaživanju kompetencija nastavnika da kod učenika osnovne i srednje škole razvijaju socijalne i emocionalne kompetencije. Tradicionalnim jezikom rečeno, riječ je o jačanju vaspitne uloge škole. Program „Moje vrijednosti i vrline“ koncipiran je na našim istraživanjima vaspitne uloge škole, na našim praksama, i sa domaćim snagama. Dobra postignuća djece i mladih, koja su važna za dalje školovanje i karijeru, održiva su samo ako ih prati optimalni socijalni i emocionalni razvoj učenika, odnosno – ako škola daje podršku sveukupnom razvoju djece i mladih. Kroz ovaj vid saradnje sa UNICEF-om organizujemo međunarodne konferencije o kvalitetu obrazovanja, izrađujemo materijale za nastavnike, razmjenjujemo iskustva sa kolegama iz drugih zemalja. Zavid uz podršku UNICEF-a radi i na unapređivanju inkluzivnog obrazovanja (Program integracije efikasnih i inovativnih programa podrške nastavi i učenju), kroz dvije inicijative: „Poboljšanje vještina čitanja i pisanja putem unapređenja kvaliteta nastave i učenja“ i „Jačanje kapaciteta i povećanje broja škola koje koriste DAISY udžbenike u redovnoj nastavi“. U okviru prve inicijative razvijen je materijal za

Dobra saradnja sa UNICEF-om

DOBRA KOORDINACIJA SA ISPITNIM CENTROM

„Prosvjetni rad“: Veoma je važna saradnja sa Ispitnim centrom, institucijom zaduženom za provjeru kvaliteta obrazovnog sistema, koja se, pored ostalog, ostvaruje maturaškim i stručnim ispitom, ali i testiranjima na kraju prvog, drugog i trećeg ciklusa. Predviđeno je da rezultate i analize nakon tih provjera dobija Zavod za školstvo. Na šta one ukazuju? Koliko to pomaže Zavodu u preuzimanju mjera za unapređenje nastave?

Sijarić: Detaljni izvještaji u pisanoj formi koje Zavod za školstvo nekoliko godina unazad dobija od Ispitnog centra omogućavaju ograničene kvantitativne i kvalitativne analize obrazovnog sistema u odnosu na podatke iz konkretnih škola koje su predmet nadzora. Nedostatak uvida u egzaktne i aktuelne podatke u elektronskoj formi od ustanova i obrazovnih institucija negativno utiče na proces i mogućnosti rada Zavoda za školstvo. Akcionim planom unapređivanja kvaliteta i pravednosti obrazovanja nakon PISA 2015, predviđeno je da se prilagodi MEIS (Montenegrin Education Informaton System) i poveže sa drugim bazama podataka u obrazovnom sistemu, kako bi se obezbijedili uslovi za efikasno praćenje i unapređenje kvaliteta obrazovanja.

Na osnovu blagovremenih i kompletnih podataka moguća je rana identifikacija problema u školama i na osnovu njih identifikacija oblika podrške učenicima u osnovama niske i visoke funkcionalne pismenosti.

Dodijeljena nagrada Zelena zastava i sertifikati međunarodne Eko-škole

POBOLJŠANJE ŽIVOTNE SREDINE U ŠKOLI I LOKALNOJ ZAJEDNICI

Eko-škole razvijaju kod učenika osjećaj odgovornosti i njeguju održiv način razmišljanja, primjenljiv u svakodnevnom životu. Oni se na taj način podstiču da proaktivno ponašanje prošire dalje – na članove porodice i prijatelje, a time i na buduće generacije

U organizaciji Zavoda za školstvo, uz podršku Sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, u Podgorici su prvi put dodijeljene nagrade Zelena zastava i sertifikati o sticanju statusa međunarodne Eko-škole.

Čestitajući nagrađenim školama, državni sekretar u Ministarstvu prosvjete Crne Gore **Aleksandar Mitrović** kazao je da je Program eko-škola idealan način da se radi na poboljšanju životne sredine u školi i lokalnoj zajednici.

„Ovo će istovremeno imati pozitivan uticaj na cjelokupan život mladih, njihovih porodica, škole i lokalne uprave. Eko-škole razvijaju kod učenika osjećaj odgovornosti i njeguju održiv način razmišljanja, primjenljiv u svakod-

NAGRAĐENE ŠKOLE

Nagradu Zelena zastava i sertifikat o stečenom statusu međunarodne Eko-škole ovom prilikom dobile su: gimnazije „Tanasije Pejatović“, Pljevlja i Cetinje, osnovne škole: „Orjenski bataljon“, Bijela, „Sutjeska“, „Pavle Rovinski“ i „Vladimir Nazor“ iz Podgorice, „Srbija“, Bar, „18. oktobar“, Bioče, „Radomir Mitrović“, Berane, „Radoje Čizmović“ i „Luka Simonović“, Nikšić, „Druga osnovna škola“, Budva, JPU „Đina Vrbica“ Podgorica (vaspitne jedinice „Zvezdani vrt“, „Mogli“, „Poletarac“, „Leptirić“, „Đina Vrbica“, „Mali princ“), Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“, Podgorica, JU Obrazovni centar, Plužine, Srednja mješovita škola „17. septembar“, Žabljak i Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Nikšić.

nevnom životu. Na taj način se podstiču da proaktivno ponašanje prošire dalje – na članove porodice i prijatelje, a time i na buduće generacije. Današ-

nja dodjela nagrada zelena zastava i sertifikata sticanje statusa međunarodne eko-škole rezultat je dvogodišnjeg implementiranja i značajnog truda naših vaspitno-obrazovnih ustanova. Nagrada je i potvrda uspješne realizacije ovog programa“, istakao je Mitrović.

Obrazovanje i održivi razvoj

Koordinatorica Sistema UN-a u Crnoj Gori **Fiona Mekluni** naglasila je važnost veze između obrazovanja i održivog razvoja.

„Efekti klimatskih promjena već su vidljivi. Porast emisije ugljen-dioksida dovodi do globalnog zagrijavanja. Uobičajeni su požari i poplave koje dovode u opasnost živote širom svijeta. Za očekivati je da dođe i do porasta nivoa mora. Prognoze nijesu optimistične i Crna Gora nije izuzetak u tom pogledu. Očekuje sa da u ovoj zem-

Implementacija održivog razvoja jedan od ciljeva Zavoda za školstvo

Mladi moraju biti svjesni klimatskih promjena

lji klima u budućnosti bude toplija i suvlja tokom ljeta. Očigledno je da klimatske promjene predstavljaju ključni rizik kad su u pitanju poljoprivreda, zdravstvo, snabdijevanje, proizvodnja, ishrana, energetska bezbjednost“, rekla je Mekluni i ukazala da je veoma je važno ulaganje u obrazovanje mladih ljudi koji će biti svjesni klimatskih promjena ali i spremni da „rješavaju ovaj najveći izazov u ljudskoj istoriji“, kao i da će zelene škole imati veliki uticaj na ekološku kulturu učenika, na njihove stavove i način razmišljanja. U tom cilju važno je da sve škole postanu eko-škole.

„Obrazovanje za održivi razvoj, a samim tim i implementacija ciljeva održivog razvoja, predstavlja dugoročni koncept i jedan je od prioriteta Zavoda za školstvo koji ulaže značajne napore za ostvarivanje Razvojne agende 2030. U cilju unapređivanja obrazovanja za održivi razvoj Zavod za školstvo je pokrenuo veliki broj aktivnosti koje se kontinuirano odvijaju zadnjih 10 godina. Nemjerljiv doprinos našim

naporima na ovom polju predstavlja sprovođenje međunarodnog programa Eko-škole“, istakao je direktor Zavoda za školstvo **Rešad Sijarić**. On je podsjetio da se ove godine prvi put dodjeljuje nagrada Zelena zastava institucijama koje su se prijavile za sprovođenje programa i uspješno realizovale sve programom predviđene aktivnosti, kao i da se na ovogodišnji poziv Zavoda za školstvo za dodjelu nagrade Zelena zastava i sticanje statusa međunarodne Eko-škole prijavilo se 17 vaspitno-obrazovno ustanova koje program sprovode od septembra 2016. godine.

Akreditaciju prošlo 17 ustanova

„Svih 17 prijavljenih ustanova prošlo je kroz proces akreditacije tokom maja i juna. Akreditovane ustanove sproveli su timovi sastavljeni od članova Nacionalnog odbora za implementaciju programa Eko-škole (predstavnicima Zavoda za školstvo, Ministarstva prosvjete, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Centra za stručno obrazovanje, ECOM-a i UNDP-a)“, rekla je koordinatorica programa Eko-škole u Crnoj Gori **Nevena Čabrilo**, iz Zavoda za školstvo.

Ona je objasnila da se status međunarodne Eko-škole stiče kroz nekoliko faza: prijavljivanje za učešće u programu Eko-škole, izradu i sprovođenje ovog programa, prijavljivanje za dobijanje statusa međunarodne Eko-škole, te da se stečeni status međunarodne Eko-škole obnavlja svake druge godine.

Na dva poziva za prijavljivanje za učešće u programu, koja je Zavod za školstvo objavio 2016. i 2017. godine, prijavila se 51 obrazovno-vaspitna ustanova. Prijavljene ustanove su od nacionalnog koordinatora i Nacionalnog odbora za implementaciju programa dobile potreb-

na uputstva o sprovođenju programa, stručnu podršku u vidu savjetovanja, seminara, didaktičkog materijala.

O značaju implementacije ciljeva održivog razvoja govorio je savjetnik za koordinaciju u Sistemu UN-a u Crnoj Gori **Miloš Popović**. On je naglasio da je za obrazovanje najvažniji cilj 13 – klimatska akcija, ali su važni i kvalitetno obrazovanje, iskorjenjivanje siromaštva, rodna ravnopravnost...

Priznanje za OŠ „Radoje Čizmović“

Priznanje koje se dodjeljuje za izuzetan doprinos sprovođenju programa Eko-škole i pokazanu posvećenost održivom razvoju i upravljanju, kroz stalno poboljšanje po pitanjima životne sredine u samoj školi i njenoj široj okolini, ove godine dobila je OŠ „Radoje Čizmović“.

Međunarodni program Fondacije za obrazovanje o životnoj sredini Eko-škola, sprovodi se u obrazovno-vaspitnim institucijama u 74 zemlje svijeta. Fondacija za obrazovanje o životnoj sredini (FEE) je neprofitna nevladina organizacija sa sjedištem u Kopenhagenu (Danska), koja promoviše obrazovanje za održivi razvoj kroz pet programa obrazovanja o životnoj sredini: Eko-škole, Učenje o šumama, Mladi reporteri za životnu sredinu, Plava zastava i Zelena ključ.

Zavod za školstvo je 2016. godine postao pridruženi član Fondacije za obrazovanje o životnoj sredini (FEE), na osnovu sporazuma o saradnji koji je potpisan između Fondacije, Zavoda za školstvo Crne Gore i Udruženja za ekološki konsalting u Crnoj Gori (ECOM). Pridruženo članstvo omogućilo je Zavodu za školstvo Crne Gore da program Eko-škole implementira i vodi u Crnoj Gori.

Lj. V.

Zelene škole imaju veliki uticaj na ekološku kulturu učenika

Nagrada – potvrda uspješne realizacije programa

Raspisan konkurs za dodjelu nagrada iz Fonda za kvalitet i talente

PROMOCIJA PRAVIH VRIJEDNOSTI

Najboljim učenicima i nastavnicima biće dodijeljeno oko pola miliona eura. Predviđeno 200 nagrada za nastavnike, 200 za učenike i 70 nagrada koje po automatizmu dobijaju osvajači jednog od prva tri mjesta na priznatim državnim i međunarodnim takmičenjima (u organizaciji i koordinaciji Ispitnog centra Crne Gore)

Usmjeravanje društva na svoj najbolji dio

Osnivanjem Fonda za kvalitet i talente željeli smo da postignemo sistemsko, a ne ad hoc nagrađivanje najboljih, zatim da imamo transparentnu, otvorenu i ujednačenu dodjelu sredstava najboljim učenicima i nastavnicima", kazao je ministar prosvjete dr **Damir Šehović**, prezentirajući ovaj fond na radnom sastanku sa novinarima, sa posebnim akcentom na nedavno raspisani konkurs prema kojem je za nagrade najboljim učenicima i nastavnicima opredijeljeno oko pola miliona eura.

On je naglasio da su u Ministarstvu prosvjete i u Vladi Crne Gore veoma ponosni na ovaj iskorak, jer se po prvi put izdvaja ovoliki novac za najbolje u prosvjeti i to u godini štednje.

„Osnivanjem Fonda za kvalitet i talente promovišu se prave vrijednosti i društvo usmjerava na svoj najbolji dio: najbolje nastavnike, učenike i škole", poručio je ministar i ukazao da će ovo biti stalna aktivnost i da iznos za ovu namjenu i ubuduće ne bi smio da bude manji od ovogodišnjih pola miliona.

„Da bismo ovo postigli izmijenili smo 2017. godine kompletan zakonodavni okvir sistema obrazovanja i u okviru toga prepoznali smo na nivou zakona osnivanje Fonda za kvalitet i talente, usvojili poseban pravilnik kojim su razrađeni detalji ka-

ko će on funkcionisati, definisali kriterijume za raspodjelu sredstava i kompletnu proceduru koje ćemo se morati prodržavati. Na taj način stvoreni su uslovi da se raspiše konkurs, što je nedavno urađeno", kazao je ministar Šehović.

Prema njegovim riječima, Fond je namijenjen najboljim učenicima osnovnih i srednjih škola, kao i najboljim nastavnicima predmetne i razredne nastave i školama a broj nagrada za učenike i nastavnike biće skoro identičan. Predviđeno je 200 nagrada za nastavnike, 200 za učenike i 70 nagrada koje po automatizmu dobijaju osvajači jednog od prva tri mjesta na priznatim državnim i međunarodnim takmičenjima

(u organizaciji i koordinaciji Ispitnog centra Crne Gore). Školama se nagrade dodjeljuje prema posebnoj proceduri.

Dvije kategorije đaka

Učenici su podijeljeni u dvije kategorije. U prvoj su osvajači jednog od prva tri mjesta na državnom ili međunarodnom takmičenju (njih 70) koji će biti nagrađeni po automatizmu. Ovi učenici treba samo da dostave zahtjev za isplatu, uz dokaz o osvojenoj nagradi preko ustanove u kojoj pohađaju nastavu.

Nagrada za prvo mjesto na međunarodnom takmičenju iznosi 2.000 eura, za drugo 1.500, a za treće 1.200 eu-

Podrška najboljima

ra. Učenik koji je osvojio prvo mjesto na Državnom takmičenju dobiće 1.000 eura, nagrada za drugo mjesto je 700, a za treće 500 eura.

U drugoj kategoriji su svi učenici koji će se prijavljivati na raspisani konkurs. Predviđeno je 200 nagrada, od čega su 94 namijenjene za učenike VI, VII, VIII i IX razreda osnovne škole, 90 za srednjoškolce i 16 za učenike umjetničkih škola. Kriterijumi za dodjelu su: opšti uspjeh u školskoj 2017/2018. godini, za učenike srednjih škola diploma „Luča" stečena u osnovnoj školi, nagrada na priznatom državnom takmičenju, nagrada na priznatom međunarodnom takmičenju, aktivno članstvo u učeničkom parlamentu, vannastavne aktivnosti (sportske, kulturne, umjetničke, od čega aktivno članstvo, uspjeh na takmičenju, ostalo.

Za posebne aktivnosti nastavnika predviđeno je takođe 200 nagrada, i to: 104 za nastavnike razredne i predmetne nastave u osnovnoj školi, 80 za nastavnike u srednjih i 16 za nastavnike umjetničkih škola.

Kriterijum za nastavnike koji će se prijavljivati su: mentorstvo učenicima koji učestvuju na državnim takmičenjima (takmičenja koja su u organizaciji Ispitnog centra Crne Gore); specijalizacija, odnosno stručno usavršavanje nakon završenih

studija u zemlji i inostranstvu; objavljen istraživački rad iz struke koji doprinosi unapređivanju i afirmaciji obrazovno-vaspitnog procesa, koji je branjen pred stručnom komisijom; objavljivanje rada u stručnom časopisu; autorstvo i koautorstvo udžbenika, priručnika, radne sveske ili nastavnog pomagala; recenzija udžbenika ili stručne knjige; objavljivanje prevoda stručnog članka; učešće u naučno-nastavnim tijelima (Profesionalni razvoj nastavnika u školi – PRNŠ i komisije za polaganje eksternih provjere znanja i maturalnih/stručnih ispita); izvođenje nastave na stranom jeziku iz pojedinih ili svih nastavnih predmeta, u skladu sa zakonom; korišćenje u radu savremenih i inovativnih tehnologija.

Konkursnu dokumentaciju učenici i nastavnici predaju do 30. oktobra, a odluka će biti donijeta do 30. novembra

Žiri koja će se baviti vrednovanjem pristiglih prijava sastavljen je od svih relevantnih predstavnika sektora zaduženih za obrazovanje, a njime predsjedava potpredsjednik CANU – akademik prof. dr **Ljubiša Stanković**. Članovi su iz: Sindikata prosvjete, nevladinih organizacija, strukovnih udruženja, muzičkih škola, Unije direktora, Ispitnog centra, Centra za stručno obrazovanje, Zavoda za školstvo, Mi-

nistarstva prosvjete, Unije srednjoškolaca.

Ukazivanje na prave uzore

Sastanku su prisustvovali: sekretar Ministarstva **Omer Mehmedović**, Slobodan Savović kao predstavnik Sindikata prosvjete, **Zoja Bojanić-Lalović**, iz Unije direktora, te predstavnici Ministarstva prosvjete **Zora Bogičević** i **Olivera Nikolić**, kao članovi komisije koja će vrednovati pristigle prijave.

Zoja Bojanić-Lalović je istakla da je kao dugogodišnji prosvjetni radnik počastvovana što je član komisije koja radi na promociji pozitivnih vrijednosti među nastavnicima i učenicima. Ona je izrazila zadovoljstvo što se mladim ljudima ukazuje na prave uzore i što im se poručuje „da ih podržavamo, da ih prepoznamo i da se njima bavimo".

Slobodan Savović je rekao da se na ovaj način uvođe jasni parametri u vezi sa dodjelama nagrada i na taj način se izbjegavaju paušalne ocjene o talentu i uspjehu djece ili postignućima i pregalaštvu nastavnika. „Mi bismo voljeli da u godinama pred nama bude dodijeljeno i 1.000 nagrada nastavnicima, jer mi smo tu da štitimo položaj prosvjetnih radnika i ovo je jedan od načina", naglasio je on.

Lj. Vukoslavović

ZA ŠKOLE POSEBNA PROCEDURA

Školama će sredstva iz Fonda biti dodijeljena uz nešto drugačiju proceduru (podnošenje zahtjeva Ministarstvu prosvjete). Komisija će odlučivati na osnovu više kriterijuma: ustanova koja za unapređenje kvaliteta nije dobijala sredstva od Ministarstva prosvjete u posljednje dvije godine; ustanova u kojoj nastavu pohađa učenik koji je osvojio prvo, drugo ili treće mjesto na državnom ili međunarodnom takmičenju iz nastavnog predmeta; ustanova koja nema mogućnosti za ostvarivanje sopstvenih prihoda i ustanova koja se nalazi na području jedinice lokalne samouprave razvrstane u prve tri grupe prema stepenu razvijenosti, odnosno čija je vrijednost indeksa razvijenosti do 75 odsto prosjeka indeksa razvijenosti.

Performans rožajskih gimnazijalaca povodom Međunarodnog dana mira

OSVJEŠĆIVANJE MLADIH O PITANJU MIRA U SVIJETU

Profesorica **Mirsada Šabotić**: Drago mi je što sam u implementaciju programa uključila veliki broj učenika sa sela, koji nijesu u mogućnosti da učestvuju u vannastavnim aktivnostima. Time sam ovu manifestaciju učinila kvalitetnijom, produbljujući inkluziju u školi

Povodom Međunarodnog dana mira, rožajski gimnazijalci, članovi kluba filantropa i recitatorske sekcije, sa profesoricom **Mirsadom Šabotić** realizovali su performans u centru grada. Svoj doprinos manifestaciji dalo je 150 učenika i profesora, a scensko izvođenje gimnazijalaca pratilo je 200 građana.

Držeći u rukama ispisane hamer papire koji su slali poruke mira, učenici su, pjevajući Balaševićevu pjesmu „Samo da rata ne bude", prošetali gradom. Učenice **Belmina Kurtanović**, **Meliha Murić**, **Sedžda Fetahović**, **Emina Murić**, **Merisa Dacić** i **Almina Murić** su svojim izražajnim kazivanjem stihova na temu mira obogatile program. Centralni dio svečanosti odvijao se na Trgu kada su učenici scenskim izvođenjem dočarali poziv svijetu na mir. Program je vodio učenik **Amar Sutković**. U završnom dijelu programa, na oduševljenje prisutnih, iz ruku učenika odletjeli

su golubovi. Prisutnima su se obratili direktor škole **Fejzo Murić** i profesorica **Mirsada Šabotić**.

Orgnizatorica, profesorica Šabotić, navela je da su ovakve manifestacije, pored časova u učionici, još jedno sticanje i proširivanje kompetencija mladih ljudi i njihovo osvješćivanje kada su u pitanju čuvanje mira u svijetu, uvažavanje različitosti, tolerancije, solidarnosti, multikulturalnosti i interkulturalnosti, a sve ovo mlade ljude čini globalnim građanima, a to je ono čemu teži savremeno obrazovanje.

„Drago mi je što sam u implementaciju programa uključila veliki broj učenika sa sela, koji nijesu u mogućnosti da učestvuju u vannastavnim aktivnostima. Time sam ovu manifestaciju učinila kvalitetnijom, produbljujući inkluziju u školi", ističe profesorica Šabotić.

N. N.

Sticanje i proširivanje kompetencija

Zahvalnost Britanskom savjetu

Povećana motivisanost učenika

Formiranje vještina za ekonomiju 21. vijeka

Počela druga faza projekta „Škole za 21. vijek“

MIKROBIT RAČUNARE DOBILO JOŠ DESET ŠKOLA

Upotreba mikrobita nema za cilj da od djece napravi programere, već mlade ljude koji će kreativno i kritički razmišljati i rješavati probleme, kaže direktorica Direktorata za predškolsko, osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje i vaspitanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama Arijana Nikolić-Vučinić

Prva faza projekta „Škole za 21. vijek“, koje je prošle godine primjenjivana u deset osnovnih škola u Gori, bila je veoma uspješna. Njegova promjena nastavljena je i ove godine, a u program je uključeno još deset novih škola, kojima su na ozvaničenju nastavka u Ministarstvu prosvjete u Podgorici, uručeni mikrobot računari.

Ovaj program realizuje Britanski savjet uz podršku Ministarstva prosvjete, a u prvoj fazi dodijeljeno je 300 mikrobot računara.

Direktorica Direktorata za predškolsko, osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama **Arijana Nikolić-Vučinić** zahvalila je Britanskom savjetu što je ovim projektom omogućio učenicima da se upoznaju sa mikrobot računarima.

Ona je rekla da upotreba mikrobita nema za cilj da od djece napravi programere, već mlade ljude koji će kreativno i kritički razmišljati i riješavati probleme. Naglašavajući da učenik pri izlasku iz osnovne škole, pored čitalačke i matematičke pismenosti, mora posjedovati i digitalnu pismenost, Nikolić-Vučinić je ukazala da će korišćenje mikrobot računara poboljšati kvalitet digitalne pismenosti.

POKRENUT STVARALAČKI POTENCIJAL

Nastavnice Milena Kuč i Elza Numanović pokazale su da se mikrobot računari mogu primjenjivati i u nastavi drugih predmeta, osim informatike, u ovom slučaju crnogorskog jezika i književnosti i muzičke kulture. One su navele prednosti ovog načina rada. Pored ostalog, pojačano je samopouzdanje učenika, pokrenut je njihov stvaralački potencijal, osnažen preduzetnički duh, učenje je postalo dinamično, nova je atmosfera u učionici, učenici su više zainteresovani, razmišljaju samostalno i na inovativan način rješavaju probleme, kreativni su, unaprijeđena je komunikacija, aktivirani su pasivni đaci. Takođe su i nastavnici unaprijedili način rada i kompetencije.

Direktorica British Councila za Zapadni Balkan **Kler Sirs** govorila je o kontekstu programa „Škole za 21. Vijek“ i pojasnila da je on dio petogodišnjeg projekta koji se bavio novim tehnologijama i obrazovanjem, a koji je uključio sve relevantne strane da zajedno prepoznaju koje su vještine potrebne budućim generacijama. Ona je naglasila da se pitanje digitalizacije dugoročno može unaprijediti samo kroz obrazovni sistem.

Direktorica British Councila za Crnu Goru **Vanja Madžgalj** istakla je da vrijeme u kojem živimo diktira kuda obrazovanje treba da se kreće, a to je formiranje vještina za ekonomiju 21. vijeka. Naime, nova ekonomija zahtjeva generacije koje će biti kreativne, fleksibilne i sposobne, ne samo da koriste tehnologiju, već i da stvaraju nove sadržaje i rješenja. Upravo, mikrobot daje šansu učenicima uzrasta od 10 do 14 godina da uđu u svijet programiranja i u konačnom, budu kreativni nosioci ekonomskog razvoja.

Madžgalj je ukazala na ulogu direktora obrazovnih ustanova u ovom procesu, a to su, pored ostalog: razmijevanje ključnih vještina i ishoda učenja, kreiranje pozitivnog ambijenta za kontinuiranu primjenu u svim predmetima, mapiranje ključnih vještina kroz predmetne programe, monitoring i podrška nastavnicima, mjerenje ishoda, obezbijedivanje dugoročnosti ove inici-

ativne i preuzimanje odgovornosti za ostvarivanje ciljeva. O pozitivnim iskustvima tokom ovog programa govorili su nastavnici osnovnih škola „Vuk Karadžić“, Berane (**Milun Čukić**) i „Risto Ratković“ (**Milena Kuč i Elza Numanović**), čiji su timovi učenika osvojili treće, odnosno četvrto mjesto na regionalnom takmičenju u okviru Sajma novih tehnologija u Beogradu.

Milun Čukić je istakao je primjenom ovog programa povećana motivisanost učenika, više su angažovani, aktivniji su, samostalno istražuju i trude se da sami rješavaju neke probleme. Ovo je, prema njegovom mišljenju dobar način da djeca uče programiranje u osnovnoj školi

Učenici OŠ „Vuk Karadžić“ – **Miro Marjanović** i **Milo Šekularac** predstavili su projekat „Plasteničnik“, sa kojim su osvojili treće mjesto, a đaci OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje – **Milica Marković** i **Marko Marković** svoj rad „Jezička igra“ sa kojim su osvojili četvrto mjesto, kao i specijalnu nagradu žirija za najkreativniji i projekat predstavljen na takmičenju.

Mikrobot računari uručeni su osnovnim školama: „Maksim Gorki“, Podgorica, „Salvo Aljković“, Pljevlja, „Njegoš“, Cetinje, „Radomir Mitrović“, Berane, „Božidar Vuković Podgoričanin“, Podgorica, „Marko Nuculović“, Ulcinj, „Srbija“, Bar, „Mileva Lajović-Lalatović“, Nikšić, „Dašo Pavičić“, Herceg Novi i „Dušan Obradović“, Žabljak. **Lj. V.**

10

Prosvjetni rad

OKT. 2018
BROJ 50

Podgoričkim gimnazijalcima predstavljene HMC stipendije i razmjena srednjoškolaca u SAD

POGODNOSTI ŠKOLOVANJA U INOSTRANSTVU

Predstavnica Crnogorsko-američke agencije za razmjenu srednjoškolaca (ISEM) Sanja Šćepović održala prezentaciju o programima razmjene srednjoškolaca

U svečanoj sali Gimnazije „Slobodan Škerović“ održana je prezentacija učenicima I i II razreda o mogućnostima studiranja u Velikoj Britaniji i HMC stipendijama.

„Predstavnicu NVO London Bridge, **Ana Jakić Wilford** i **Richard Wilford**, zainteresovanim učenicima predstavili su iskustva učenika koji su prošli kroz ovaj program i približili novoj generaciji gimnazijalaca uslove i pogodnosti školovanja u inostranstvu. Prezentaciji se odazvao veliki broj gimnazijalaca, a predstavnici NVO London Bridge puna dva sata odgovarali su na pitanja zainteresovanih učenika“, ističu iz Gimnazije.

Takođe, predstavnica Crnogorsko-američke agencije za razmjenu srednjoškolaca (ISEM) **Sanja Šćepović** održala je prezentaciju o programima razmjene srednjoškolaca. Predstavljane su mogućnosti školovanja u Sjedinjenim Američkim Državama, kao i mogućnost dobijanja jedne pune stipendije za školovanje u SAD.

„Zainteresovani učenici razgovarali su s Šćepović o svim temama značajnim za ovu razmjenu, kao što su načini podnošenja molbe, konkurisanja za stipendiju, uslovi boravka i školovanja u SAD, kao i uopšte o sistemu američkog obrazovanja i života u Americi“, dodaju iz ove škole. **N. N.**

Veliki odziv gimnazijalaca

Upotreba ICT-a u obrazovanju u Crnoj Gori

NEOPHODNA PROMJENA SVIJESTI O VAŽNOSTI DIGITALIZACIJE

Digitalizacija u obrazovanju neminovnost bez koje nema sveukupnog razvoja društva. Crna Gora treba da u njenom razvijanju prati savremene i svjetske tokove. Potrebno ulaganje u opremanje škola računarskom opremom i edukacija nastavnika. Treba voditi računa i o rizicima koje donosi upotreba savremene infomacione tehnologije i učenje djece kako da je pravilno koriste

Crna Gora je ostvarila visok nivo digitalizacije, a sistem obrazovanja doživio značajan nivo informatizacije u prethodnom periodu. O značaju njene upotrebe, dokle smo u tome stigli i koji su dalji planovi, bilo je riječi na tematskoj sjednici Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore „Upotreba ICT u obrazovanju: dokle smo stigli i kuda idemo?“.

Sjednici su pored članova Odbora, prisustvovali i predstavnici Ministarstva prosvjete, Ministarstva javne uprave, obrazovnih ustanova iz različitih nivoa sistema obrazovanja i značajnih institucija iz oblasti prosvjete i obrazovanja. Tom prilikom zaključeno je da je digitalizacija u obrazovanju neminovnost bez koje nema sveukupnog razvoja društva, a Crna Gora mora da u njenom razvijanju prati savremene i svjetske tokove. Za to je, prije svega, neophodna promjena svijesti o važnosti digitalizacije, ali i ulaganje u opremanje škola računarskom opremom i edukacija nastavnika. Uz sve to potrebno je voditi računa i o rizicima koje donosi upotreba savremene infomacione tehnologije i naučiti djecu kako da je pravilno koriste.

Predsjednik Odbora mr **Radule Novović** ukazao je da je pitanje razvoja modernih tehnologija i njihovo inkorporiranje u svakodnevni život i rad postavljeno kao imperativ i uzdignuto na nivo prioriteta.

„Ta dinamika je prethodnih par decenija bila veoma dobra i naša je država po svim kriterijima i aspektima razvoja i korišćenja modernih tehnologija prva ili među prvima u ovom dijelu Evrope. I sistem obrazovanja doživio je značajan stepen informatizacije u prethodnom periodu. Moderne tehnologije postale su sastavni dio nastave u školama. Važno je napomenuti da se ICT u okviru posebnih studijskih programa izučavaju na sva tri univerziteta u Crnoj Gori“, istakao je on.

Prilagođavanje novom načinu razmišljanja

„Nalazimo se u veoma delikatnom digitalnom vremenu na prelazu iz treće u četvrtu industrijsku revoluciju“, kazao je **Dejan Abazović**, državni sekretar u Ministarstvu javne uprave. Zato moramo biti spremni na promjene da bismo mogli da realizujemo naše poslovne procese.

On je istakao da je glavni cilj zadovoljstvo građanina, koji može realizovati svoje određene potrebe bez obzira na to da li je u pitanju škola, posao, njegov odnos prema instituci-

jama, prema zdravstvu, upravi, itd. Prema njegovom mišljenju, neophodno prilagođavanje novom načinu razmišljanja i novom načinu zahtjeva i potreba koji se kod tog građanina javlja.

Abazović je podsjetio da su danas tzv. digitalnom građaninu dostupne sve informacije, te stoga takvog korisnika nije jednostavno učiniti zadovoljnim, upravo iz razloga što se njegovi zahtjevi svakodnevno mijenjaju u skladu sa tehnološkim promjenama koje se dešavaju. On smatra da je naša obaveza da odgovaramo na takve zahtjeve sa kontinuitetom promjena koje realizujemo u skladu sa njegovim zahtjevima i potrebama, ukazujući da je suština priče da ne postoji oblast ljudske djelatnosti, poslovni proces u bilo kojoj organizaciji, mogućnost realizacije bilo kojeg poslovnog cilja, koji se danas može realizovati na kvalitetan, efikasan i jednostavan način, bez upotrebe infomaciono-komunikacionih tehnologija. Abazović je zaključio da svijest djece, koja treba da budu nosioci našeg ukupnog društvenog razvoja, u startu mora biti formirana na način kako to zahtijeva vrijeme u kojem živimo.

Razvijati model rasta zasnovan na inovacijama i znanju

„Moramo učiti o infomaciono-komunikacionim tehnologijama (ICT) kroz predmet Informatika, ali i učiti druge predmete koristeći ICT, stav je ministara prosvjete dr **Damira Šehovića**.“

On je istakao da modela rasta zasnovanog na inovacijama i na znanju nema bez primjene digitalnih tehnologija u obrazovanju i ukazao da Crna Gora mora da mijenja model rasta i da, umjesto da se kao do sada oslanja na eksternu likvidnost, razvija model rasta koji će biti održiviji i koji će se zasnovati na inovacijama i znanju. U tom cilju neophodno je da podizati kvalitet obrazovanja, stvarajući uslove za primjenu digitalnih tehnologija u obrazovanju.

„Na tom polju pravimo prve ali krupne korake, jer smo svjesni da to nije stvar opredjeljenja, mi prosto nemamo izbora. Ukoliko želimo da budemo konkurentni sa savremenim obrazovnim sistemima potrebno je da idemo ruku pod ruku sa njima, a da bismo išli moramo da pratimo savremene trendove u Evropi i svijetu, a digitalnost je nešto što je realnost“, rekao je on.

Nova računarska oprema za škole

Ministar je apostrofirao nekoliko uslova koji su neophod-

TREBA DA BUDEMO SPREMNI ZA NOVINE: Sa sjednice Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore

ni za realizaciju ovog cilja. „Prvi je da mijenjamo svijest o važnosti digitalizacije i primjene ICT u obrazovanju čemu se prethodnih mjeseci u Ministarstvu prosvjete posvećivalo dosta pažnje. Drugi je podizanje kvaliteta informatičke opreme. Treći je otvaranje prostora za primjenu digitalnih materijala u obrazovanju, a četvrti da se ozbiljno radi na edukaciji nastavnika, tj. rješavanju problema digitalnog jaza između nastavnika i učenika“, kazao je on.

Šehović smatra da digitalizacija nije robotizacija i pasivizacija djece, već podsticanje njihove aktivnosti i stvaralaštva. Ona treba da otvori prostor da djeca pokažu svoje profinost i znanje ali da to urade na savremeniji način. On je ukazao na projekte koji tome doprinose. Pored ostalih, u saradnji sa Britanskim savjetom uvedena je primjena microbit računara u okviru projekta „Škola za 21 vijek“. Deset škola u Crnoj Gori opremljeno je sa po trideset mikrobit računara, a rezultati primjene ovog pilot projekta su sjajni. Ambicija Ministarstva prosvjete je da ovaj projekat dovede do kraja, tako da on zaživi u svim školama u Crnoj Gori i da sva djeca rade na ovim računarima i svoj stvaralački duh afirmišu korišćenjem savremenih tehnologija. Aktuelan je i projekat sa Oracle akademijom koja treba da obuču 300 nastavnika da nauče djecu osnovama programiranja.

Ukazati na rizike neselektovanog korišćenja interneta

Poslanica i članica Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport **Branka Tanasijević** složila se da se obrazovanje i po-

KORIŠĆENJE KREATIVNOSTI I INOVATIVNOSTI

Ukazujući da se obrazovanje danas posmatra u kontekstu ekonomije i da je prelazak na digitalnu ekonomiju globalan, direktorica Britanskog savjeta **Vanja Madžgalj** smatra da se mora mijenjati svijest, prije svega u školama i to kroz sistematsko uvođenje i razvoj ključnih i ključnih vještina kod učenika.

„To znači da mijenjamo način na koji razmišljamo, način na koji učimo, ali i način na koji radimo i alate kojima se služimo u radu. Moramo usvojiti svijest da su promjene konstanta. Jer živimo u svijetu koji se stalno mijenja i moramo biti otvoreni za promjene“, istakla je ona.

Prema njenom mišljenju, novi način učenja podrazumijeva korporativno učenje, timski rad, rad kroz empiriju i kroz projekte, a savremeni način rada podrazumijeva korišćenje kreativnosti i inovativnosti. Današnja ekonomija zahtijeva radnu snagu koja je inovativna i spremna da rješava konkretne probleme. Potrebni su ljudi da kreiraju nove sadržaje, nove alate i nova rješenja. Neophodno je da budemo spremni da se služimo savremenim tehnologijama koje su svuda oko nas.

„Digitalna pismenost danas podrazumijeva: osnovnu digitalnu pismenost (korišćenje Microsoft alata i interneta), digitalne specijaliste koji koriste specifične alate za i digitalne kreatora koji imaju vještinu programiranja i kreiranje novih sadržaja. Sve to treba integrisati u obrazovni sistem.“

slovanje ne mogu zamisliti bez digitalizacije, te da djeca treba da nauče digitalnu pismenost. Ona je, međutim, ukazala na jaz između digitalnog obrazovanja odraslih i djece, kao i da nedovoljna obrazovanost roditelja može da negativno utiče na djecu, jer ih oni ne usmjeravaju na pravi način da koriste ove tehnologije.

„Potpuna automatizacija života može dovesti do toga da i mi sami postanemo automatizovani, tj. dođemo u neku krizu robotizacije. Djeca u školskom uzrastu treba da nauče koji su rizici neselektovanog korišćenja interneta i dobiju uputstva kako da pravilno koriste ovu tehnologiju“, smatra Tanasijević.

Potrebni stručnjaci na svim nivoima

Poslanik i član Odbora **Bogdan Fatić** naveo je da se, prema izvještaju Međunarodne telekomunikacione unije za 2017. godinu i indeksu razvijenosti, Crna Gora nalazi na 61. mjestu od 167 zemalja, te da je u razvoju telekomunikacionih tehnologija, u posljednjem periodu, bilo velikih ulaganja, i da ona, samo u razvoj elektronskih mreža iznose, u zadnje dvije godine, 180 miliona eura. On je istakao da su navedena ulaganja dovela do situacije da na 98% teritorije Crne Gore imamo pokrivenost 4 G mrežom, kao i da o veličini zastupljenosti digitalizacije i razvoja infomaciono-komunikacione tehnologije govori sama činjenica da danas imamo preko milion korisnika mobilne telefonije.

Fatić je ukazao da ulaganja nisu dovoljna i da je neophod-

dan stručan kadar na svim nivoima. U tom dijelu ključnu ulogu ima Ministarstvo prosvjete i sistem obrazovanja. „Sticanje znanja treba unaprijediti u korišćenje dostupnih ICT i njihovo pretvaranje u informaciju. To će učenicima učiniti nastavu još interesantnijom a kasnije ta znanja mogu koristiti u rješavanju praktičnih problema. Potrebno je napraviti plan kako bi pedagoški i metodički oblikovali nastavne materijale“, smatra on.

Pozitivna iskustva

Ono što uliva optimizam su pozitivni primjeri iz naših škola u primjeni ove tehnologije.

Nastavnica informatike u OŠ „Štampar Makarije“ **Biljana Popović** kazala je da u ovoj školi postoji primjer virtualne učionice u kojoj se realizuje nastava informatike, ali mogu da je koriste svi nastavnici kako bi olakšali učenicima komunikaciju sa njima, izradu domaćih zadataka, testova i sve ostalo.

„Proizvod virtualne učionice je i aspekt socijalizacije – sprječavanje nasilja, skretanje pažnje učenicima kako da komuniciraju na društvenim mrežama. Virtualna učionica može da bude primjer za svu nastavu u obrazovnom procesu“, istakla je Popović. Ona je pohvalila što je kad je u pitanju Informatika od ove godine u VIII razredu uvedena robotika i programiranje. „To je mali korak koji će proizvesti velike rezultate. Ove godine smo realizovali ovu nastavu primjenom da svaki učenik ima robota i računar. Ova praksa je poželjna. Predlažem da se ova nastava primje-

njuje već u V razredu“, rekla je ova nastavnica.

Dobar primjer je i Gimnazija „Slobodan Škerović“ u Podgorici. Kako je kazala direktorica **Zoja Bojanić-Lalović**, u Gimnaziji, zahvaljujući podršci Ministarstva prosvjete i dobroj saradnji sa ICT sektorom imaju 117 računara i lapotopova, kao i 23 projekora. Četiri učionice su opremljene računarima, 81 računar u pitanju, dva kabineta matematike – jedan za matematičku gimnaziju, jedan za filologe, 22 učionice od 28 imaju po projektor, platno i računar, a tu je i jedan pokretni projektor. Tu je i Omladinski klub u kojem takođe postoji sva oprema, biblioteka i zbornica su opremljene projektorom, platnom i računarem.

„Imamo sve što je potrebno. Ali svi nastavnici nisu bili spremni da reaguju na ovu opremu. Pokušavali smo bukom koju je vodio naš ICT koordinator, dobrom organizacijom pedagoško-psihološke službe. Brže je reagovala mlađa generacija i prihvatila promjene, oni pred penzijom teže. Stanje se mijenja, imamo profesora koji ima godinu do penzije, a koristi sva savremena nastavna sredstva. Već održavamo elektronske testove iz predmeta Crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnosti, matematike, hemije, biologije francuskog i engleskog jezika. Održavamo elektronske ulazne testove za prvake u septembru da bismo vidjeli gdje su i pomogli tamo gdje treba. Pripremamo online interaktivne kvizove, a pored eksternih organizujemo i interne obuke nastavnika“, rekla je Bojanić-Lalović.

Ona je ukazala da su, pored ostalog, zahvaljujući svemu ovome dobili porast broja takmičara iz prgramiranja.

Direktor OŠ „Aleksa Bećo Đialš“ u Mojkovcu **Veselin Bulatović** takođe je ukazao na značaj digitalizacije i posvećenost škole njenom razvoju. Pored ostalog, bavili su se zaštitom djece od negativnih posljedica ICT i uključili školu u projekte, kao što je „Surfuj pametno“, kompanije Telenor.

Na pozitivna iskustva primjene ICT ukazale su direktorica Ispitnog centra **Dragana Dmitrović** (organizacija takmičenja, testiranja) i dr **Maja Dračić-Grgur** sa Univerziteta Donja Gorica.

Direktor Centra za stručno obrazovanje **Duško Rajković** kazao je da su u ovoj instituciji prepoznali značaj infomatike u segmentu stručnog obrazovanja. Ona je uvrštena u grupu opšte-obrazovnih predmeta, ali i kroz stručne predmete. Rade i na specijalističkom usavršavanju učeni-ka kroz virtualna preduzeća.

Načelnica Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta u Zavodu za školstvo **Vesna Bulatović** smatra da treba formirati neko tijelo koje će se baviti pitanjima ICT u obrazovanju, podsjećajući da je 2009. godine funkcionisao Savjet za infomaciono-komunikacione tehnologije koji je dobro radio.

Mišljenja koja su se čula na ovom skupu ulivaju optimizam. Kako je u zaključnom izlaganju kazao ministar Šehović, u narednom periodu će, zbog obrazovanja i strukturnih problema koji postoje na tržištu rada, biti nastavljeno pružanje snažne podrške projektima koji otvaraju prostor za korišćenje infomacionih tehnologija i stvaranje pretpostavki da se kompletan proces digitalizacije odvija u željenom pravcu.

Lj. Vukoslavović

PODRŠKA UČENJU, ISTRAŽIVANJU I UČENJU NA DALJINU

Rukovodilac Odsjeka za istraživanje i razvoj u Zavodu za školstvo **Radoje Novović** ukazao je na značaj ICT-a u svim ulogama savremene škole: prenošenju znanja (ICT nudi informacije i učenicima i nastavnicima), primjeni znanja (rješavanje zadataka, problema, prezentacije), stvaranju i kreiranju novoga znanja (stvaranje kompozicija, pisanje romana) i osposobljavanju za život i rad.

On je istakao da učenike u 21. vijeku treba učiti: kognitivnim vještinama (da učenik sam uči, rješava probleme, kritički razmišlja), razvijanju socijalnih sposobnosti (sarađuje s drugima, rješava konflikatne situacije), razvijanju odnosa prema sebi sredini (građansko i ekološko obrazovanje...) i digitalnoj pismenosti. Infomacione tehnologije mogu da budu iskorišćenje da se učenici zainteresuju za nastavu, da budu motivisani i da stiču neka nova znanja. Ovo podrazumijeva da svi nastavnici, ne samo infomatike, budu edukovani da koriste ove tehnologije.

Prema njegovom mišljenju, pozitivan uticaj digitalne tehnologije ogleda se u kompjuterskom podržavanju učenja, podržavanju istraživanja i omogućavanju učenja na daljinu.

„Pedagoške dobije od ICT-a za nastavnika su: bolja informisanost u planiranju nastave, primjena savremenih metoda rada, osposobljavanje učenika za samostalno istraživanje, korigovanje svog rada na vrijeme, češće korišćenje principa očiglednosti. Dobiti za učenika: više su zainteresovani, nastava je očiglednija, kreativniji su, lakše dolaze do informacija, razvijaju kritički odnos prema informacijama, sarađuju sa učenicima i nastavnicima“, rekao je Radoje Novović.

Pozitivna iskustva jednogodišnje primjene dualnog sistema obrazovanja

ZADOVOLJNI I UČENICI I POSLODAVCI

Prošle godine dualni sistem implementiran u 12 opština, u 17 škola za 14 obrazovnih programa, a bila su uključena 284 učenika. Ove godine upisano oko 300 novih u 19 opština. Broj škola koje su uključene u dualno obrazovanje je 26, dok je broj obrazovnih programa 19

Tokom prošle školske godine u srednje stručne škole u Crnoj Gori uvedeno je dualno obrazovanje. Ono je primjenjivano u 12 opština, 17 stručnih i mješovitih škola u Crnoj Gori kroz realizaciju programa na III nivou zahtjevnosti koja su nekada nazivana „zanatska zanimanja“.

U ovaj vid obrazovanja bila su uključena 284 učenika u okviru 14 obrazovnih programa: Pekar, Frizer, Obradivač plemenitih metala, Kuvar, Konobar, Automehaničar, Zavariivač, Elektroinstalater, Monter telekomunikacionih sistema, Instalater sanitarnih uređaja grijanja i klimatizacije, Autoelektričar, Prodavac, Bravar i Poslastičar. Motivisani su i poslodavci, tako da je prošle godine u njegovoj realizaciji učestvovalo oko 100 najrenomiranijih poslodavaca. Pored ostalih, to su hoteli: Splendid, Hilton, Centre Ville, Berane, Franca u Bijelom Polju i Pljevljima. Za obrazovne program automehanučar tu su servisi: Pežo, Škoda, tj. skoro svi ovlašćeni servisi za uvoz stranih automobila i koji imaju najsvremenije servise. Elektroinstalateri su u Elko timu, zavariivači u „7. avgustu“.

Ovaj vid obrazovanja obezbjeđuje uslove za sticanje, usavršavanje i razvoj kompetencija učenika u skladu sa potrebama tržišta rada, a poslodavcima omogućava da obrazuju kvalifikovanu radnu snagu prema sopstvenim potrebama. Da podsjetimo, riječ je o sistemu u kome učenik teorijsku nastavu pohađa u školi, a kompletno praktično obrazovanje obavlja kod poslodavca, dakle uči uz rad.

Tako učenik prve godine, od pet radnih dana, jedan provodi kod poslodavca, polaznik druge godine dva dana, a učenik treće godine tri dana.

Inače, zemlje u kojima je nizak procenat nezaposlenosti mladih kao što su Njemačka,

LEGENDA:

UČENIK MOŽE DA NASTAVI ŠKOLOVANJE

Učenik nakon završenog dualnog obrazovanja može da nastavi školovanje. Potrebno je samo da položi diferencijalne ispite, koji predstavljaju razliku nastavnih predmeta između obrazovnog programa u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju.

Prije konkursa učenicima su dostupne informacije o obrazovnim programima koji će se realizovati kroz dualno obrazovanje i u kojim školama. Učenik koji želi da se obrazuje u dualnom obliku prijavljuje se školi u kojoj konkuriše za upis u prvi razred. Broj upisnih mjesta zavisi od interesovanja poslodavaca za ovaj vid obrazovanja. Učenik, odnosno njegov roditelj i poslodavac potpisuju ugovor o praktičnom obrazovanju.

I đaci drugog i trećeg razreda mogu sa školskog preći na dualni oblik obrazovanja, ako postoji interesovanje poslodavaca.

ka, Austrija i Danska imaju razvijeno dualno obrazovanje.

Prioritet države u cjelini

Ministar prosvjete dr **Damir Šehović** više puta ukazao je da dualno obrazovanje nije samo prioritet Ministarstva prosvjete, već države u cjelini, jer rješava jedan od važnijih strukturnih pro-

blema u našoj ekonomiji koji se dominantno odnosi na tržište rada, a korist od njegove primjene je višestruka.

„Kada je riječ o učenicima, oni tokom školovanja stiču teorijska ali i praktična znanja što je veoma važno, jer razvijaju preduzetnički duh, koji nam nedostaje. Oni tokom trogodišnjeg školovanja dobijaju pristoj-

nu novčanu naknadu – u prvoj godini 50, drugoj 70, a trećoj najmanje 101 euro. Nakon završetka treće godine, učenici će kod poslodavca gotovo izvjesno zasnovati radni odnos, jer ih je on oblikovao prema njegovim potrebama“, istakao je ministar.

On je naveo da poslodavci učestvujući u programu dualnog obrazovanja, obrazuju kvalifikovanu radnu snagu prema sopstvenim potrebama i imaju koristi od učenika koji, obavljajući praksu, doprinose njihovom uspješnijem poslovanju.

„Da bi se obezbijedila održivost dualnog sistema obrazovanja potrebna je kontinuirana i temeljna saradnja između privrede, obrazovnih ustanova i Ministarstva prosvjete, kao i dugoročni razvojni plan privrede koji će obezbijediti inpute za planiranje potreba na tržištu rada. Na taj način koncipiran model dualnog obrazovanja će u krajnjem doprinijeti unapređenju poslovnog okruženja, te predstavljati značajan faktor eko-

KONTROLA POSLODAVACA

Svi poslodavci koji se uključuju u sistem dualnog obrazovanja prolaze kontrolu kadrovskih i tehničkih kapaciteta kod Centra za stručno obrazovanje. Takođe, kod svakog poslodavca opredijeljena je osoba, odnosno instruktor praktičnog obrazovanja, koji se bavi obučavanjem i praćenjem napretka učenika. Za svakog je urađen portfolio koji, pored ostalog, sadrži opšte podatke o poslodavcu, kadrovske uslove odnosno podatke o profilu i nivou obrazovanja instruktora praktičnog obrazovanja, kao i ispunjenost materijalnih uslova, predviđenih obrazovnim programom. Nakon utvrđivanja spiska svih poslodavaca koji su ispunili materijalne i kadrovske uslove za obrazovanje učenika, škole su organizovale potpisivanje individualnih ugovora između učenika, odnosno njihovih roditelja i poslodavaca.

nomskog rasta i razvoja“, kazala je Bulatović.

Sticanje radnog iskustva i brže zaposlenje

Prošlogodišnja istraživanja pokazala su da su učenici su veoma zadovoljni ovim sistemom obrazovanja.

„Oduvijek mi se dopadao poziv konobara, pa sam ove godine upisao treći stepen Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ i školujem se po dualnom sistemu obrazovanja. Ovakav sistem učenja, koji podrazumijeva rad sa iskusnim kolegama uz novčanu nadoknadu, puno znači učenicima“, kaže učenik **Miloš Mitrović**, smjer restoraterstva.

Njegov kolega **Slobodan Lukovac** ocijenio je da je dualno obrazovanje velika prilika za sticanje radnog iskustva i bržeg zaposlenja:

„Smatram da je odličan potez države što nam je omogućila da na ovaj način učimo i sutra lakše dođemo do posla“, ističe on.

Još jedna dobra strana dualnog obrazovanja je plan da nakon potpisanog ugovora sa poslodavcem učenici ostaju kod istog poslodavca do kraja školovanja. To naročito raduje **Kseniju Pajović**, koja se u Hiltonu praktično obrazuje za poslastičara.

I ove godine u fokusu

Rad djece prati mentor koji je određen od strane poslodavca, ali i organizator praktičnog obrazovanja iz škole koju učenik pohađa. Oni zajedno učestvuju

u ocjenjivanju učenika, kada za to dođe vrijeme.

„Siguran sam da će dualno obrazovanje uroditi plodom jer poslodavac aktivno učestvuje u obrazovanju učenika, kreiranju nastavnog plana i obrazovnog programa, prati i mjeri uspjeh. Ovakav način učenja doprinijeće popularizaciji deficitarnih zanimanja“, smatra **Dejan Labović**, organizator praktičnog obrazovanja u Školi za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“.

Ministarstvo prosvjete je kroz izmjene seta zakona iz oblasti obrazovanja, kojima je, između ostalog, omogućeno da zaživi dualno obrazovanje, kao i kroz aktivnu promociju stručnog obrazovanja, kreiralo pretpostavke da stručno obrazovanje bude prvi izbor sve većeg broja svršenih osnovaca.

Dualno obrazovanje je i ove godine u fokusu. Upisano je oko 300 novih učenika u 19 opština. Broj škola koje su uključene u dualno obrazovanje je 26, dok je broj obrazovnih programa 19.

Poslodavci i dalje pokazuju interesovanje za dualno obrazovanje. Ove godine je skoro 150 poslodavaca koji su zainteresovani za saradnju sa školama i ispunjavaju materijalne i kadrovske uslove. Kako kaže **Magdalena Jovanović** iz Centra za stručno obrazovanje, ovo je veoma značajno jer pokazuje da su i poslodavci shvatili značaj aktivnog uključivanja u obrazovanje – obezbjeđuje im kvalifikovanu radnu snagu, u skladu sa sopstvenim potrebama.

Lj. V.

Evropsko takmičenje u vještinama – EuroSkills u Budimpešti

USPJEH CRNOGORSKIH PREDSTAVNIKA

Studenti Ekonomskog fakulteta **Aleksandra Jovanović** i **Nikola Martinović** osvojili su drugo mjesto i srebrnu medalju u oblasti preduzetništva, na Evropskom takmičenju u vještinama – EuroSkills, koje je održano je od 26. do 29. septembra 2018. godine, u Budimpešti. Mentori iz oblasti preduzetništva bili su **Bojan Pejović**, asistent na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, i **prof. dr Boban Melović**, prodekan za nastavu na istom fakultetu.

Na ovom nadmetanju učestvovalo je 519 takmičara iz 28 zemalja, koji su ogleдали u 42 discipline (35 oficijelnih, dvije demonstracione i pet prezentacionih).

Crna Gora imala je svoje predstavnike i u četiri zvanične discipline: kuvarstvu, restoraterstvu, frizerskim uslugama i mobilnoj robotici. Iz oblasti kuvarstva takmičio se **Suad Hadžimuhović**, mladi kuvar iz hotela „Centre Ville“ u Podgorici, koji je dobio medalju „The best of

nation“ za najviše osvojenih poena među takmičarima iz Crne Gore u zvaničnim disciplinama. Njegov mentor je **Aleksandar Stanković**, šef kuhinje iz hotela „Splendid“ u Bečićima.

Iz oblasti restoraterstva nadmetala se **Katarina Lopčić**, studentkinja Univerziteta „Donja Gorica“, koja je pripreme obavljala u hotelu „Aman Resort“, a njen mentor je **Filip Maraš**, bivši takmičar iz ove discipline, u Lillu 2014. godine. U disciplini frizerske usluge, Crnu Goru predstavljao je **Uroš Pajović**, čija je mentorka bila **Tamara Ljumović**, iz Frizerske akademije „Zoran“.

Iz mobilne robotike takmičili su se **Veljko Kokić**, bivši učenik Srednje elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice, a sada student robotike u Poljskoj, i **Dragan Todorović**, učenik IV razreda iz iste škole, koji su radili sa mentorem **Nikolom Kojoćem**, nastavnikom iz Srednje elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice.

Takmičenje je organizovano na visokom nivou i ispraćeno je od strane visokih zvaničnika: predsjednika i premijera Mađarske, ministarstava obrazovanja i rada država učesnica takmičenja, privrednih subjekata raznih evropskih zemalja, kao i predstavnika najvećih svjetskih kompanija, kao što su: „Siemens“, „Lucas Null“, „3 M“, „Festo“, „Mercedes“ i mnoge druge. Procijenjeno je da je takmičenju prisustvovalo oko 75 hiljada posjetilaca. Takmičenju je prisustvovalo i 15 takmičara iz četiri gostujuće zemlje van Evrope (Indije, Koreje, UAE, Japana), koje su članice asocijacije WorldSkills International.

Pored takmičara, zvaničnu crnogorsku delegaciju na ovom takmičenju činili su predstavnici organizatora – Centra za stručno obrazovanje: **Duško Rajković**, oficijelni delegat, **Sandra Brkanović**, tehnički delegat, **Srdan Obradović**, asistent tehničkog delegata, **Marina Braletić-Taljanović**, tim lider,

LEGENDA:

i **Boban Melović**, oficijelni posmatrač.

Tokom trodnevnog nadmetanja predstavnici Crne Gore imali su priliku da se upoznaju sa stručnjacima iz raznih oblasti iz zemalja Evropske unije i osta-

lih evropskih i drugih zemalja, kao i da razmijene znanja i iskustva sa njima.

Tokom EuroSkills takmičenja 2018. organizovani su mnogi propratni događaji: ceremonije otvaranja i zatvaranja, konferencije za medi-

je, konferencije na temu dualnog obrazovanja i mobilnosti, kao i ostale brojne aktivnosti, među kojima su bili prijemi u cilju prezentovanja organizacije takmičenja 2020. u Gracu u Austriji i 2022. u Sankt Petersburgu u Rusiji.

Lj. V.

Irena Madžgalj, učenica Srednje stručne škole u Bijelom Polju

VELIKO JE BOGATSTVO ZNATI JEZIK ISTAKNUTIH RUSKIH PJESNIKA

Prva u konkurenciji osnovaca na Državnom takmičenju 2016. godine. Prošle godine osvojila treće, a ove drugo mjesto u kategoriji srednjih škola. Apsolutni pobjednik na najznačajnijoj olimpijadi u svijetu iz ruskog jezika – XV Međunarodnoj olimpijadi iz ruskog jezika koja je održana u Moskvi

Učenica Srednje stručne škole u Bijelom Polju **Irena Madžgalj** već godinama bilježi dobre rezultate na Državnom takmičenju i olimpijadama znanja iz ruskog jezika. Bila je prva u konkurenciji osnovaca na Državnom takmičenju (2016. godine). Prošle godine osvojila je treće, a ove drugo mjesto u kategoriji srednjih škola. Ređala su se i priznanja na olimpijadama znanja. Prošle godine osvojila je prvo mjesto i apsolutni pobjednik na najznačajnijoj olimpijadi u svijetu iz ruskog jezika – XV Međunarodnoj olimpijadi iz ruskog jezika koja je održana u Moskvi, na Institutu ruskog jezika Aleksandar Sergejevič Puškin, u konkurenciji od preko 2.500 učenika iz cijelog svijeta.

Ove godine osvojila je prvo mjesto u drugoj kategoriji srednjoškola na VI međunarodnoj NIS Olimpijadi iz ruskog jezika, koja je ove godine održana u Novom Sadu. Ona je kao nagradu dobila Zlatnu statuu Energije znanja i diplomu.

Na istom takmičenju bila je apsolutni pobjednik prije dvije godine.

„Ovo će svakako biti samo novi podsticaj za mene i predstavljače odošću dasku mojom budućim uspjesima“, ističe ona.

Iza ovakvih uspjeha, uz ogroman rad i trud, kaže, stoji ogromna podrška roditelja i brata Novaka, kao i Srednje stručne škole u Bijelom Polju, mentora **Rasima Kasumovića** i razredne **Snežane**

Irena Madžgalj

Obradović, ali i ogromna ljubav prema ruskom jeziku

Irena ističe da veoma voli da uči jezik. Omiljena joj je poslovice „Koliko jezika znaš, toliko vrijediš“. Smatra da je ruski najljepši jezik na cijelom svijetu i zato ga je, kaže, odabrala.

„Veliko je bogatstvo znati jezik istaknutih ruskih pjesnika, pisaca, naučnika i sportista. To me najviše motiviše da ga učim. Učenje ovog jezika mi je veoma zanimljivo i pomaže mi u raznim situacijama. Ruski jezik me je odveo u potpuno drugačiji svijet, pun znanja, druženja i radosti. Svaki slobodan trenutak koristim da zavirim u predivan svijet ruske književnosti, da pročitam neke nove stihove ili knjigu. Čita-

jući ruska djela mogu da naučim kako da napravim pravi izbor u životu, kako da bolje razumijem ljude i da objektivno ocijenim svijet oko mene. Kroz sva ta djela učim kako da postanem bolja, kako da ispravljam greške i da volim“, naglašava Irena.

Osim toga, njena velika ljubav su čitanje djela na engleskom i ruskom jeziku, ali i pisanje na tim jezicima. Najveća želja joj je da nakon srednje škole svoje školovanje nastavim u Rusiji.

Inače, Irenin moto je da nikada ne treba odustati od svojih ciljeva i da je potrebno stalno unapređivati sebe i svoje znanje, tako se nikada ne može biti na gubitku i sve će doći na svoje.

Lj. V.

Pavle Vujanović, pobjednik na Državnom takmičenju iz hemije

RADOZNALOST MOTIVIŠE I PODSTIČE

Upoznavati svijet oko nas jedna je od osnovnih težnji čovjeka, samo što je svi ispoljavamo na različite načine (neko kroz umjetnost, neko kroz nauku...) Novčano nagrađivanje učenika za prva tri mjesta na državnom takmičenju dokaz da se znanje cijeni i vrednuje, što još više motiviše za rad

Izuzetni talenat, posvećenost, upornost, ali i veliki rad i želja za napredovanjem **Pavle Vujanovića**, sada već bivšeg učenika Gimnazije „Stojan Cerović“ u Nikšiću, krunisali su prvim mjestom na ovogodišnjem Državnom takmičenju iz hemije. Ovaj uspjeh samo je nastavak dobrih rezultata koje je ovaj mladi talenat započeo u osmom razredu (školske 2012/2013. godine) na Olimpijadi znanja kada je osvojio prvu nagradu. U devetom razredu na istom takmičenju pripala mu je druga nagrada. Na Olimpijadi znanja takmičio se iz hemije, i u prvom, i drugom razredu. U prvom je bio prvi, a u drugom je osvojio drugo mjesto, koje je takođe zauzeo i na prošlogodišnjem Državnom takmičenju.

„Kontinuirani rad i unaprijeđivanje znanja posljednjih šest godina glavni je faktor mog uspjeha, dok je rezultat na prošlogodišnjem takmičenju služio kao motivacija da idem dalje i da uložim još više rada u cilju postizanja još boljeg rezultata, što sam i uradio. Ovaj rezultat mi služi kao potvrda da je sav uloženi trud imao neku svrhu, kao i da sam pokazao da sam ipak jedan on najboljih mladih hemičara u Crnoj Gori“, objašnjava Pavle svoj uspjeh.

Takmičenja su mu, osim da upoređuje i usavršava svoje znanje, pomogla da dobije stipendiju za njujorški univerzitet u Abu Dabiju. Po njihovom sistemu nije morao još da odluči šta će da studira, ali kaže, da će to najvjerovatnije biti hemija.

„Već duže vremena sam imao cilj da studiram na univerzitetu u inostranstvu, ali kada sam to zaslužio svojim radom, osjećaj je bio nevjerovatan. Naravno, spreman sam i za veće stvari, da nijesam spreman ne bih ni aplicirao za tako prestižan univerzitet. Jedini izazov koji me može zabrinuti je da ne preuzmem previše obaveza u potrazi za znanjem jer odjednom imam toliko otvorenih opcija da ne mogu da ih pohvatam“, ističe ovaj mladi talenat.

Želj u studiranju u inostranstvu podstakla je, kaže, činjenica da na svim listama rangiranja fakulteta u svijetu prema njihovom kvalitetu, fakulteti iz naših regiona rijetko uspijevaju da budu među najboljih 500. A Pavle teži samo najboljem i smatra da treba tražiti fakultete u inostranstvu, ali ne bilo koje, već one koji studentu mogu da otvore više opcija i mogućnosti.

Kao dak bio je veoma svestran. On voli sve prirodne nauke podjednako, ali ako bi morao da istakne neke, to su hemija, fizika i astronomija. Osim prirodnih nauka zainteresovan je za psihologiju i filozofiju jer je, kako naglašava „donekle beskorisno spoznavati svijet ako ne spoznajemo sebe, jer je ipak viđenje svijeta subjektivno“.

Svoju svestranost potvrđuje i veoma aktivnim bavljenjem sportom. Trenirao je mješovite borilačke vještine (MMA) kao član MMA kluba „Prometej“ u Nikšiću. Pored toga voli da igra košarku sa društvom. Osim sportova interesuju ga i društvene igre.

Ipak, nauka i istraživački rad su ono što ga najviše okupira.

„Oduvijek sam motivaciju nalazio u svojoj radoznalosti postavljajući sebi pitanja kako to svijet funkcioniše, od čega je sačinjen, kako možemo ta svojstva iskoristiti da poboljša-

Pavle Vujanović

mo standard života? To su pitanja koja nauka može da nam približi. Pored toga, smatram da je upoznavati svijet oko nas jedna od osnovnih težnji čovjeka, samo što je svi ispoljavamo na različite načine (neko kroz umjetnost, neko kroz nauku...)“, priča Pavle.

O obrazovanju u Crnoj Gori ima pozitivan stav, ali i primjedbe.

„Smatram da je sistem obrazovanja u Crnoj Gori dobar ali naravno sa mnogim manama. Svi predmeti uče se previše opširno i nema dovoljno prilika za učenike da više porade na oblasti koja ih zanima kako bi u njoj proširili svoje znanje. Takođe manjak sredstava, npr. laboratorija i opreme, još više sputavaju dake da istražuju svoja interesovanja“, ocjenjuje Vujanović.

Odluka da pobjednici Državnog takmičenja u znanju ove godine budu nagrađeni iz Fonda za talente vrijednim novčanim nagradama, prema njegovom mišljenju, veoma je stimulativna.

„Odluka Ministarstva prosvjete o novčanom nagrađivanju učenika za osvojene nagrade na državnom takmičenju je odlična, jer su učenici, spremajući se za takmičenje, ulagali veliki napor i postizali zavidne rezultate, a nijesu bili adekvatno nagrađeni. Smatram da će ova nagrada doprinijeti većem interesovanju đaka za učešće na državnim takmičenjima, a samim tim podizanju kvaliteta takmičenja. Pored toga, ta nagrada može učenicima služiti kao dokaz da se znanje cijeni i vrednuje što bi ih još više motivisalo na dalji rad“, smatra Pavle.

On ima poruku i za mlade talente:

„Kao što bi rekao dr Jordan B. Peterson 'Spremi svoju sobu!' To znači da treba raditi na sebi, prije nego bez ikakve pripreme zmišljati velike planove. Ide se korak po korak. Ako nešto volite (nebitno je li nauka ili neka druga oblast), radite na tome, takmičite se, unaprijedite svoje znanje i tek onda ćete biti u mogućnosti da napravite veliki korak u životu. Svi ozbiljniji fakulteti i organizacije traže određeni broj vaših dostignuća kao dokaz da ste ozbiljni u tome što radite“.

Lj. V.

Nina Mitrović, pobjednica na Državnom takmičenju

MATEMATIKU DOŽIVLJAVAM KAO IGRO I UŽIVAM KAD POBIJEDIM

Za osvajanje nagrade na Državnom takmičenju iz matematike ili informatike potrebna potpuna posvećenost i praktično svakodnevni rad

Kroz takmičenja učenici otkrivaju specijalne talente i rano se usmjeravaju prema profesijama kojima će se baviti u budućnosti, što će nas učiniti mnogo boljim stručnjacima

Osvajanjem prvog mjesta na ovogodišnjem Državnom takmičenju iz matematike, kao učenica SMS „Mladost“ iz Tivta, **Nina Mitrović** potvrdila je svoj veliki talenat za ovaj predmet. Prvo mjesto pripalo joj je i na takmičenju iz programiranja. Ona je ove školske godine učenica srednje škole BRG 19 (Bundesrealgymnasium) u Beču.

Niz uspjeha započela je na Olimpijadi znanja iz matematike 2014. godine i na-

Nina Mitrović

stavila ga u kontinuitetu narednih godina. Uslijedila je treća nagrada na Državnom takmičenju iz matematike 2016. godine što ju je kvalifikovalo u crnogorski tim za Juniorsku balkansku matematičku olimpijadu gdje je osvojila bronzanu medalju.

Na osnovu tog uspjeha pozvana je u crnogorski tim za Balkansku matematičku olimpijadu, gdje je takođe osvojila bronzanu medalju.

„Uspjeh je došao kao plod dugotrajnog i mukotpornog rada i omogućio mi je da predstavim Crnu Goru

na Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi i Međunarodnoj informatičkoj olimpijadi“, ističe Nina. Ona kaže da je za osvajanje nagrade na državnom takmičenju iz matematike ili informatike potrebna potpuna posvećenost i praktično svakodnevni rad bez obzira na odmore, vikende ili praznike.

Na posebno interesovanje za matematiku podstakao ju je otac, koji je matematičar i istovremeno njen mentor, a ovaj predmet je veoma izazovan.

„Matematiku doživljavam kao igru i osjećam zadovoljstvo kada pobijedim u toj igri, to jest kada riješim težak zadatak“, ističe Nina.

Uloga mentora je veoma važna u pripremanju za takmičenja. Kako kaže ona, iako se dosta osamostalila, nepoželjno je imati nekog ko će birati zadatke koje treba

raditi, a kojih je u ovom trenutku neograničeno mnogo na internetu, ali i pomagati u tumačenju rješenja zadataka koje sama nije riješila.

Ona je inače odličan đak i osim matematike i programiranja voli skijanje, jedrenje na dasci i crtanje.

O ulozi takmičenja u afirmisanju talenata, Nina ističe: „Mislim da je mnogo teže osvojiti nagradu na takmičenju iz znanja nego na primjer biti lučonoša. Kroz takmičenja učenici otkrivaju specijalne talente i rano se usmjeravaju prema profesijama kojima će se baviti u budućnosti što će nas učiniti mnogo boljim stručnjacima. Upravo iz ovog razloga, napominjem da u mnogim poznatim srednjim školama u inostranstvu (UWC, HMC) učenici imaju do šest predmeta“.

Ona smatra da je potez Ministarstva prosvjete da

pobjednike Državnog takmičenja u znanju ove godine nagradi iz Fonda za talente vrijednim novčanim nagradama, izvanredan i da će sigurno doprinijeti popularizaciji takmičenja i privući više učenika da se ozbiljno posvete razvijanju svojih talenata.

„Možda treba dio novca opredijeliti za organizovanje priprema učenika kroz značajnije uključivanje domaćih, ali i pozivanje stručnjaka iz regiona, kao i slanje učenika na razne škole i kampove“, ukazuje ona.

Kao mnogi mladi talenti, i Nina planira da nastavi školovanje u inostranstvu i, kako kaže, pokušać da dobije neku stipendiju za studiranje na što boljem univerzitetu.

Mladim talentima poručuje da je jedini recept za uspjeh veliki rad i posvećenost.

Lj. V.

OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ u Mojkovcu, dobitnica Državne nagrade „Oktoih“ za 2017. godinu

USPJEŠNI ZAHVALJUJUĆI TIMSKOM RADU I ENTUZIJAZMU

Direktor mr Veselin Bulatović ocjenjuje da je nagrada „Oktoih“ dobijena za uložene napore koji počivaju na ličnom radu i kolektivnom trudu. U školi se kontinuirano radi na unapređenju školske infrastrukture. Uspješan rad ogleda se i u uključenosti škole u veliki broj razvojnih projekata. Škola ima i pet područnih ustanova: Štitarica, Podbišće, Polja, Gojakovići, Bistrica i Dobrilovina. Posebna pažnja posvećena inkluzivnoj nastavi

Prosvjetna misija OŠ „Aleksa Đilas Bećo“ u Mojkovcu traje više od jednog vijeka. Počela je da radi u Dobrilovini daleke 1870. godine, zatim u Poljima 1887, Podbišću i Štitarici 1897, Bistrici 1902. i Gojakovićima 1945. godine. U gradskom naselju započela je rad 1914. godine.

Ovu vaspitnoobrazovnu ustanovu danas pohađa oko 635 učenika koji su raspoređeni u 35 odjeljenja. Nastavu održava 56 nastavnika, a rade još tri zaposlena u administraciji, direktor i pomoćnica direktora, pomoćno i tehničko osoblje (19) i četiri asistenta u nastavi.

Kruna njenog uspješnog pedagoškog rada je najveće državno priznanje za oblast obrazovanja – nagrada „Oktoih“ za 2017. godinu.

Ne krijući zadovoljstvo, direktor škole mr **Veselin Bulatović** ocjenjuje da je nagrada dobijena za uložene napore koji počivaju na ličnom radu i kolektivnom trudu, te da predstavlja veliki podstrek i veliko zadovoljstvo, ali ujedno i dodatnu obavezu da u budućnosti stvaraju ambijent koji će učenicima omogućiti nesmetan fizički, emotivni, intelektualni, socijalni, moralni i estetski razvoj.

U skladu sa razvojnim i obrazovnim potrebama

Škola ima savremene uslove za rad koji omogućavaju učenicima lakše usvajanje nastavnih sadržaja.

Zgrada matične škole

„Kontinuirano radimo na unapređenju školske infrastrukture. U školi postoje opremljeni kabineti za realizaciju nastavnih sadržaja iz fizike, hemije, muzičke kulture, informatike i stranih jezika. Učenici se sretaju sa najsavremenijim tehnologijama i metodama učenja. S ponosom naglašavamo da smo zajedničkim radom uspjeli da nastava i cjelokupni kurikulum budu u skladu sa razvojnim i obrazovnim potrebama, preduzetničkim sposobnostima i mogućnostima učenika“, ističe direktor Bulatović i dodaje, da škola ima opremljenu fiskulturnu salu površine 720 metara kvadratnih, kao i lijepo uređene i

osvijetljene sportske terene, te veoma bogatu biblioteku sa 18.200 knjiga. Takođe, nastava je stručno zastupljena iz svih nastavnih predmeta.

U školi se redovno realizuju dodatna i dopunska nastava. Dodatna nastava se organizuje za učenike koji postižu optimalne rezultate i ispoljavaju visok stepen interesovanja za pojedine nastavne predmete. Na osnovu praćenja i vrednovanja interesovanja u pojedinim nastavnim oblastima, programom se utvrđuju nastavne oblasti iz kojih se organizuje dodatna nastava kao i fond časova po učeniku sedmično i godišnje.

„Programom dodatne nastave nastavnici utvrđuju moguće organizacijske oblike rada sa darovitim učenicima: izradu referata, eksperimentisanja, saopštenja na širem skupovima rezultata do kojih se došlo proučavanjem nekog problema, utvrđivanje ključnih stavova o ulozi nastavnika kao voditelja i organizatora dodatne nastave, načinu podsticanja učenika na samostalne napore i samostalno otkrivanje izvjesnih zakonitosti, upoznavanje sa pojedinim problemima iz literature i iz drugih izvora.

Dopunska nastava se organizuje za učenike koji iz objektivnih ili subjektivnih razloga zaostaju u redovnom nastavnom procesu. Učenik prestaje pohađanje dopunske nastave kada ostvari definisane ishode i zadatke te nastave. Nastavnici dopunsku nastavu metodički i organizaciono planiraju, pripremaju i izvode, o čemu se vodi valjana dokumentacija“, ističe direktor.

Podsticanje talentovanih i kreativnih učenika

U cilju podsticanja talentovanih učenika, razvijaju njihove kreativnosti, škola veliku pažnju posvećuje vannastavnim aktivnostima. U tom cilju radi veliki broj sekcija (matematička, recitatorska, novinarsko-literarna, Mladi matematičari, Ljubitelji ruskog jezika, Ljubitelji italijanskog jezika, Mladi ekolozi, Klub mladih istoričara, Državni fizičar, saobraćajna, ritmička, rukometna, odbojkaška i fudbalska sekcija).

Takav rad daje rezultate. Učenici su uspješni i na opštinskom, i na državnom nivou. Posebno su zapaženi na Olimpijadi znanja, Državnom takmičenju, literarnim i likovnim konkursima, sportskim takmičenjima iz različitih disciplina, sajmu preduzetništva, smotri recitatora.

Tako, na primjer, učenik **Saša Pejović** osvojio je 2013. godine prvo mjesto na državnom takmičenju u zna-

Direktor škole mr Veselin Bulatović

nju iz matematike pod mentorstvom nastavnice **Plane Pejović**.

Uspješan rad ogleda se i u uključenosti škole u veliki broj razvojnih projekata kao što su: „Škola bez nasilja – ka sigurnom i podsticajnom okruženju za djecu“, „Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu“, „Surfuj pametno osvoji internet“, „Vizuelizacija urbanog prostora“, „Uloga medija u prevenciji zloupotreba droga među učeničkom populacijom“. Takođe, u okviru prekogranične saradnje sa Bosnom i Hercegovinom, a pod pokroviteljstvom Međunarodne organizacije „Save the Children“, i uz aktivno učešće Ministarstva prosvjete i Zavoda za školstvo u školi je realizovan i projekat „Inkluzivna kultura u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori“.

Profesionalno usavršavanje

Rezultate garantuje i činjenica da su u školi shvatili značaj stalnog profesionalnog usavršavanja.

„Kao direktor škole vrlo dobro sam shvatio značaj profesionalnog razvoja nastavnika za uspješan razvoj i napredovanje učenika. Rukovodeći se tim načelom, neprestano radeći na podršci, motivisanju nastavnog kadra i mijenjanju ustaljene nastavne prakse, uspio sam da se u školi razvije ideja o saradničkom učenju. Ono je organizovano na nivou timova koji funkcionišu u školi, a sve sa željom kako bi se stekla nova znanja i

vještine, jer upravo od toga zavise standardi i postignuća učenika. Nastavnici naše škole redovno pohađaju programe obuke koji se realizuju u okviru organizacije Zavoda za školstvo Crne Gore, kao i veliki broj objavljenih naučnih i stručnih radova“, naglašava Bulatović.

Područnu ustanove

Dobra organizacija je veoma važna jer se nastava u ovoj školi realizuje u osam zgrada. Nastavu u matičnoj školi održavaju u dva objekta – u Njegoševoj ulici (za učenike od V do IX razreda) i u Ulici Svetozara Drobnjaka (za učenike od I do IV razreda).

Škola ima i pet područnih ustanova: Štitarica, Podbišće, Polja, Gojakovići, Bistrica i Dobrilovina. PU Bistrica ne radi od 2013. godine jer sa tog područja nije upisan nijedan učenik.

Sve ove ustanove bile su samostalne do školske 1961/1962. godine kada su pripojene matičnoj školi u Mojkovcu.

„Bez obzira na vremenski period kada su navedene zgrade sagrađene, kontinuirano ulaganje u infrastrukturu i nastavna sredstva doprinijelo je uspješnosti i efikasnosti nastave. Učenici iz tih PU postižu velike uspjehe na brojnim kako opštinskim, tako i državnim takmičenjima iz različitih naučnih oblasti“, veli direktor Bulatović.

Inkluzivna nastava

U školi se posebna pažnja posvećuje inkluzivnoj nastavi

VISOK PROFESIONALIZAM

„Dobra organizacija, spremnost nastavnika da nove paradigme uključe u svoj rad, preporuka su za nagradu ovoj školi. Podrška talentovanim učenicima, dobro organizovane vannastavne aktivnosti, saradnja sa lokalnom zajednicom i roditeljima ukazuju na otvorenost ove škole ali i usvajanje savremenog pristupa u organizaciji. Škola učestvuje u brojnim projektima a njeni učenici su se pokazali kao uspješni na mnogim takmičenjima. Visok profesionalizam, spremnost za saradnju, otvorenost za nove izazove donose ovoj školi nagradu kao podsticaj da tim putem nastave“, kazala je predsjednica žirija za dodjelu Državne nagrade „Oktoih“ **Zoja Bojanić-Lalović**, obrazlažući odluku.

U skladu sa razvojnim i obrazovnim potrebama

NAGRADA KAO PODSTICAJ I PRIZNANJE

Nastavnici ne kriju zadovoljstvo što je škola dobila najviše državno priznanje. „Imajući u vidu da je „Oktoih“ simbol stremljenja duhovnim vrijednostima, a orijentacija na društvo znanja i stalno razvijanje svijesti da su jedino intelektualna pregnuća neprolazna, svakog nastavnika stavlja pred izazov da vjeruje i djeluje u pravcu da ćemo zahvaljujući znanju uvijek ići naprijed. Ova nagrada je svakako dovoljan motiv i imperativ svakom nastavniku, pa i meni – da nastoji da i dalje na najbolji mogući način utiče na intelektualni i obrazovni razvoj novih generacija odgovornih građana, uspješnih kadrova i kvalitetnih naraštaja 21. vijeka Crne Gore. Ova ustanova u tome uspijeva i zato je ova nagrada još jedan podsticaj da tim putem svaki naš nastavnik nastavi“, smatra **Angelina Bajčeta**.

I **Plana Pejović** ovu nagradu doživljava kao priznanje za sve što je do sada postignuto u plodnom radu škole ali i kao podsticaj za još bolje rezultate u budućnosti. „Rezultati rada inače a posebno u našoj prosvjetarskoj misiji najčešće nijesu vidljivi i mjerljivi odmah i neposredno. No srećom, rezultati kvalitetnog, metodički ispravnog a nadasve s ljubavlju rađenog prosvjetarskog rada izlaze na vidjelo kroz generacije uspješnih ljudi koje obrazujemo i vaspitavamo. To je posebna vrijednost i ljepota našeg rada“, ističe ona.

„Samim tim što je „Oktoih“ prestižno priznanje u oblasti vaspitanja i obrazovanja, više je nego podstrek za kvalitetan i kontinuiran rad koji će rezultirati postizanju dobrih rezultata“, ukazuje **Snežana Zindović**.

SARADNJA SA RODITELJIMA I LOKALNOM ZAJEDNICOM

Škola ima veoma intenzivnu saradnju sa roditeljima. Ona je, kako kaže direktor, definisana Godišnjim planom i programom rada koji sadrži oblike i vrste komunikacija sa roditeljima, nosioce i vrijeme realizacije. Pored obaveznih roditeljskih sastanaka, prema potrebi planiraju i grupne roditeljske sastanke, koje saziva direktor sa svim predmetnim nastavnicima. O ovim aktivnostima vodi se pisana dokumentacija. Roditelji se informišu o postignućima učenika putem roditeljskih sastanaka, individualnih razgovora za koje postoji utvrđeno vrijeme i raspored prijema roditelja jednom nedjeljno, Savjeta roditelja, školske facebook stranice, zidnih novina i oglasne table. Saraduje se i putem individualnih razgovora sa stručnim saradnicima i upravom škole. Roditeljski sastanci održavaju se planski o čemu se vodi uredna evidencija, a odziv roditelja kreće se oko 85 odsto. Oni su uključeni u organizaciju svih kulturnih manifestacija koje su definisane Godišnjim planom rada škole. Postoje i primjeri uključenosti roditelja u proces nastave kroz stručnu pomoć, predavanja, kao i kroz tehničku pomoć.

Ostvaruju i uspješnu saradnju sa subjektima u lokalnoj zajednici i nadležnim ministarstvom. Takođe, veoma je uspješna saradnja škole i sa svim drugim institucijama kako na teritoriji opštine, tako i na državnom nivou.

Veoma dobro saraduju sa školama u Crnoj Gori, ali i okruženju, posebno iz Bosne i Hercegovine i Srbije. Time ostvaruju stručno usavršavanje nastavnika i razmjenu iskustava učenika i nastavnika, učesće na kulturnim manifestacijama, takmičenjima i zajedničko učestvovanje u projektima. Vizija škole je da u budućnosti razvijaju saradnju i sa obrazovno-vaspitnim institucijama iz inostranstva.

vi. Nastavno osoblje na čelu sa menadžmentom škole opredijeljeno je da na kvalitetan način uključi sve učenike u nastavni proces i zadovolji njihove obrazovne potrebe.

„Zajednički cilj nam je srećno i zadovoljno dijete u sigurnom okruženju. Smatramo da je uspješna jedino ona inkluzija gde su djeca, koja su uključena, zadovoljna i srećna i upotpunjene njihove potrebe. Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama (osam učenika), u našoj školi imaju različite smetnje i poteškoće u savladavanju nastavnog gradiva: govorne i glasovne teškoće, jezičke teškoće, specifične teškoće u učenju (disleksije, disgrafije), poteškoće u slušnom i vidnom procesuiranju, elementi autizma

i mentalna retardacija. Da bismo se uspješno uključili u rad sa ovakvim učenicima, u proteklom periodu održano je više obuka za nastavnike koje su realizovali predstavnici Ministarstva prosvjete Crne Gore. Didaktičko – metodički postupci rada odnose se na odabir primjerenih strategija rada i postupaka prilagođavanja sadržaja u podučavanju učenika sa posebnim potrebama/teškoćama u skladu sa njihovim sposobnostima”, ističe Bulatović.

Uspjeh učenika pehar i kruna nastavnikovog rada

Sve ovo ne bi bilo moguće bez nastavnika entuzijasta i njihovog veoma posvećenog i kreativnog rada.

„Svaka nova generacija je novi izazov za nastavnici-

Angelina Bajčeta

ka. I svakom nastavniku to daje podstrek, kako da najbolje i najuspješnije odgovori adekvatno na zahtjeve koje postavljaju nove generacije. Motivacija na dodatni rad upravo proističe iz tog izazova koji se odnosi na sublimaciju nastavnikovih znanja, vještina i kompetencija u pristupu mladim generacijama i njihovim potrebama”, kaže **Angelina Bajčeta**, diplomirana učiteljica. Ona naglašava da je svaki uspjeh učenika i razvoj nje-

govih kompetencija i postignuća pehar i kruna nastavnikovog rada. Jer nastavnik svoj posao ne završava onoga trenutka kada je napustio razred, nego kada osjeti da je dao svoj doprinos društvu. Kada ga njegovi učenici prestignu i postignu bolje rezultate čak i od onih koje je sam očekivao.

„Ono što me kao nastavnika uvijek dodatno motiviše jeste izazov da uvijek može bolje i više... Posebno inspirativan je dodatni rad sa

Snežana Zindović

Plana Pejović

talentovanim učenicima koji svojim rezultatima pronose slavu svog i imena svoje škole. Granice ne postoje. Samo hrabro i stvaralački trebamo koračati zajedno sa našim učenicima kroz neotkrivena polja znanja”, kaže **Plana Pejović**, diplomirana učiteljica.

„Nastavnik sam sa bogatim iskustvom, ali bez obzira na to u radu sa učenicima uvijek sam pronalazila ono najljepše, a to je profesionalnost, stalno učenje i usavršavanje, i dovoljno ljubavi i pažnje prema učenicima. Sigurna sam da ću sve dok budem obavljala ovaj zahtjevan posao, uvijek imati motiv više, a ova nagrada je upravo taj pokretač”, ističe **Snežana Zindović**, profesorica crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti.

Učenici: timski rad nadomješta sve nedostatke

Da se u ovoj školi predano radi i dosta pažnje posvećuje nastavi i talentima, potvrđuju i učenici.

„Veoma sam zadovoljan uslovima rada u školi. Naša škola se ne ističe po broju kabineta, ni po njihovoj opremljenosti, uređenosti, ni po broju đaka i nastavnika... Ona se ističe timskim radom učenika i nastavnika i njihovim izvanrednim rezultatima. Nastavnici su uvijek uz nas i naš su oslonac i podrška, uvijek imaju pravi savjet za naša pitanja i nedoumice. To je ono što nas izdvaja od

drugih i po čemu smo prepoznatljiviji”, kaže **Vladimir Grujić**, učenik. On smatra da se talentovanim učenicima posvećuje dovoljno pažnje, jer je moguće biti član velikog broja sekcija gdje se najbolje pokazuju i ističu učenici i prepoznaju njihovi talenti. Postoji i poseban plan za talentovane kojim se oni unapređuju i usavršavaju i vrednuje ono što je zaista važno. Sve to ne bi bilo moguće i da se oni ne prepoznaju još u nižim razredima škole i usmjeravaju na pravi put.

„Uzimajući u obzir da živimo u maloj i skromnoj sredini, zadovoljna sam uslovima rada u školi. Nemamo puno kabineta i najbolju opremu što ne osporava činjenicu da je ono što imamo dovoljno za potrebe naših učenika”, mišljenja je **Nevena Jovanović**, učenica.

I ona ocjenjuje da se dosta pažnje posvećuje talentovanim učenicima kroz sekcije i dodatnu nastavu.

Sličan stav ima i njena drugarica iz odjeljenja **Jovana Lašić**, koja kaže da nastavnici velikim trudom nadomještaju nedostatak opreme i tehnike. Oni predavanja čine veoma zanimljivim, pažljivo birajući način prezentovanja neke lekcije, te su vrlo uspješni u nadomještaju nedostataka.

„Naša škola i nastavnici dosta pažnje posvećuju pronalazenju, njegovanju i razvijanju bilo koje vrste talenta. Pored toga, oni podstiču i usmjeravaju učenike u pravcu napretka”, ističe **Jovana Lj. Vukoslavović**.

Vladimir Grujić

Nevena Jovanović

Jovana Lašić

Na Ivanovim Koritima XII ljetnja škola jezika i kulture „Crna Gora moja postojbina“

PROMOCIJA VRIJEDNOSTI I LJEPOTE CRNE GORE

Školu pohađalo 60 mališana iz dijaspore, uzrasta od 9 do 15 godina, iz Albanije, Argentine, Amerike, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Francuske, Švedske, Španije, Velike Britanije i Makedonije

Učesnici škole

Uprava za dijasporu u saradnji sa Zavodom za školstvo organizovala je tradicionalnu XII ljetnju školu jezika i kulture Crne Gore „Crna Gora moja postojbina“, koju je pohađalo 60 mališana iz dijaspore, uzrasta od 9 do 15 godina, iz Albanije, Argentine, Amerike, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Francuske, Švedske, Španije, Velike Britanije i Makedonije.

Za deset dana boravka u Crnoj Gori polaznici škola

le imali su priliku da kroz brojne radionice u prirodi i organizovana razgledanja kulturno-istorijske baštine, na zanimljiv i pristupačan način upoznaju ljepotu i vrijednosti Crne Gore, unaprijede znanje jezika i nauče više o istoriji, geografiji, kulturi, baštini, pjesmama i igrama zemlje iz koje potiču.

U okviru ovogodišnjeg programa Ljetnje škole, organizovane su posjete Cetinju, podlčovčenskom selu

Dolovi, Mauzoleju na Lovćen, kao i Podgorici gdje su polaznici škole učestvovali na amatersko-sportskoj manifestaciji „Crnogorske svjetske igre“, gdje su naši polaznici osvojili i brojne pehare i diplome.

Na organizovanoj završnoj proslavi oni su kroz pjesmu, igru i recitale predstavili naučeno, dok je organizator svim učesnicima uručio i diplome o pohađanju škole.

O. Đ.

U Gusinju održani „Dani iseljenika“

ZA BOLJU INTEGRACIJU DIJASPORE

U večernjim satima organizovana je centralna proslava kojoj su prisustvovali brojni gosti iz javnog, političkog i kulturnog života Crne Gore, veliki broj iseljenika i lokalnog stanovništva

Sa centralne proslave

Organizaciji Ministarstva vanjskih poslova – Uprave za dijasporu i Opštine Gusinje, u tom gradu je ljetos održana tradicionalna manifestacija „Dani iseljenika“, čiji je cilj jačanje veza matične zemlje sa iseljenicima. Riječ je o događaju izuzetno značajnom za jačanje veza Crne Gore sa njenom brojnom dijasporom. Samim tim, agenda je bila veoma bogata i zgusnuta.

U okviru programa manifestacije, u jutarnjim satima potpisan je Sporazum o bratimljenju opština Gusinje i Peć, organizovan okrugli sto na temu od interesa za našu dijasporu, dok je u popodnevnom programu odigrana revijalna fudbalska utakmica između „zavičajaca“ i „dijaspora“.

U večernjim satima organizovana je centralna proslava kojoj su prisustvovali brojni gosti iz javnog, političkog i kulturnog života Crne Gore, veliki broj iseljenika i lokalnog stanovništva, čime je uveličana duغو pripremana manifestacija.

Sporazum o bratimljenju Gusinja i Peći

U novoj zgradi Opštine Gusinje upriličena je ceremonija potpisivanja Sporazuma o bratimljenju opština Gusinje i Peć. Sporazum su potpisali predsjednik Opštine Gusinje **Anela Čekić** i predsjednik Opštine Peć **Gazmend Muhadžeri**. Jedan od prioriteta ove dvije opštine je otvaranje graničnog prelaza Murino-Čakor-Peć, što bi olakšalo komunikaciju i protok stanovništva, ali i turista koji sve više posjećuju ovo bogato područje. Takođe će se zajednički raditi na infrastrukturnim projektima.

Okrugli sto na temu „Uloga i značaj dijaspore u perspektivi razvoja Crne Gore“ održan je u novoj sali Skupštine opštine Gusinje, a prisutne predstavnike dijaspore pozdravili su potpredsjednik Savjeta za saradnju sa iseljenicima **Ruždija Jarović**, predsjednik Opštine Gusinje **Anela Čekić** i direktor Uprave za dijasporu mr **Predrag Mitrović**.

Zanimljive panel diskusije

U okviru prvog panela, izlaganja iz oblasti nauke i kulture imali su: v. d. generalni direktor Generalnog direktorata za ekonomsku i kulturnu diplomatiju u MVP **Veljko Milonjić**, projektni menadžer za istraživanje – Projekat INVO/HERIC u Ministarstvu nauke **Saša Ivanović** i samostalna savjetnica I za nepokretnu kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture **Dobrića Vlahović**. Po završetku ove i te kako interaktivne diskusije, uslijedio je drugi panel, na kojem su izlaganja iz oblasti privrede, trgovine, investicija i konzularnih poslova imali: potpredsjednik Privredne komore Crne Gore **Ivan Saveljić**, načelnik direkcije za politiku i režim spoljne trgovine u Ministarstvu ekonomije **Kadrija Kurpežović**, načelnica u sektoru za finansije Zavoda za zapošljavanje CG **Svetlana Krgović**, rukovodilac sektora za istraživanje i analizu u Agenciji za promociju stranih investicija **Dražen Vlahović** i koordinator odeljenja za regionalne finansijske plasmane u Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore **Dževad Mekić**. Na okruglom stolu pokrenute su brojne teme od značaja za nauku i potrebu uključivanja naučnog potencijala iz dijaspore, skoncentrisanog na prestižnim univerzitetima, naučnim institutima i istraživačkim laboratorijama širom svijeta, u crnogorsku naučnu zajednicu. Takođe, u okviru prvog panela diskutovalo se o kulturi, kulturnoj politici i očuvanju bogate materijalne i nematerijalne kulturno-istorijske baštine. Drugi panel

bio je u potpunosti posvećen ekonomskoj, privrednoj i razvojnoj problematici, naročito sjevera Crne Gore, kao i mogućnostima investiranja, poljoprivrednog i infrastrukturnog razvoja sjevernog dijela naše države. Okruglim stolom moderirao je šef Odsjeka za privrednu i naučnu saradnju u Upravi za dijasporu mr **Vladan Lalović**.

Revijalna utakmica i centralna proslava

Na gradskom stadionu u Gusinju odigrana je prijateljska fudbalska utakmica između predstavnika „matice“ i „dijaspora“. Na početku utakmice intonirana je crnogorska himna, a nastavak je karakterisao sportski duh i dobro raspoloženje igrača. Utakmica je završena izvodenjem penala, a rezultat je bio 2: 1 u korist „dijaspora“.

Izuzetno posjećena centralna proslava manifestacije „Dani iseljenika“ održana je istog dana u večernjim časovima, na platou ispred OŠ „Džafer Nikočević“. U ime grada domaćina, zvaničnice je pozdravila predsjednica Opštine ističući zahvalnost dijaspori na doprinosu i naporima koje su učinili u procesu povraćaja statusa opštine Gusinje. Navodeći da „uvijek spremna da pomogne u svim oblastima u opštini Gusinje“, dijaspora, kao jedan od najvećih naših resursa, neraskidivo je vezana za svoju maticu i predstavlja sponu sa razvijenim i demokratskim zemljama.

Potvrda bliskosti sa dijasporom

Ispred organizatora događaja – Uprave za dijasporu – skup je pozdravio direktor mr **Predrag Mitrović** koji je ocijenio da je skup potvrda Vlade Crne Gore da bude bliska sa dijasporom, ma gdje živjela van granica svoje domovine, kao i da je briga o dijaspori strateški cilj državnih institucija.

„Prepoznajući značaj i potencijal dijaspore, ciljanim mjerama i proaktivnom politikom ćemo raditi na boljem međusobnom povezivanju, produblivanju veza i integraciji naše dijaspore u crnogorski društveni, ekonomski i kulturni život“, kazao je tom prilikom Mitrović.

Potpredsjednik Skupštine Crne Gore **Branimir Gvozdenović** ukazao je da je uvijek postojala jaka veza iseljenika sa svojom maticom, kao i da, iako se ne zna precizno tačan broj iseljenika, postoji realna procjena da se radi o još jednoj Crnoj Gori izvan njenih granica.

„Odnosi svake ozbiljne države počivaju na emociji, ali i realnim potrebama i razmišljanjima kako da, uprkos daljini, sačuvamo svoju kulturu, tradiciju, jezik i prenesemo na mlađe generacije – da budu svoji, a ostanu naši“, naglasio je Gvozdenović.

Prigodan kulturno-umjetnički program

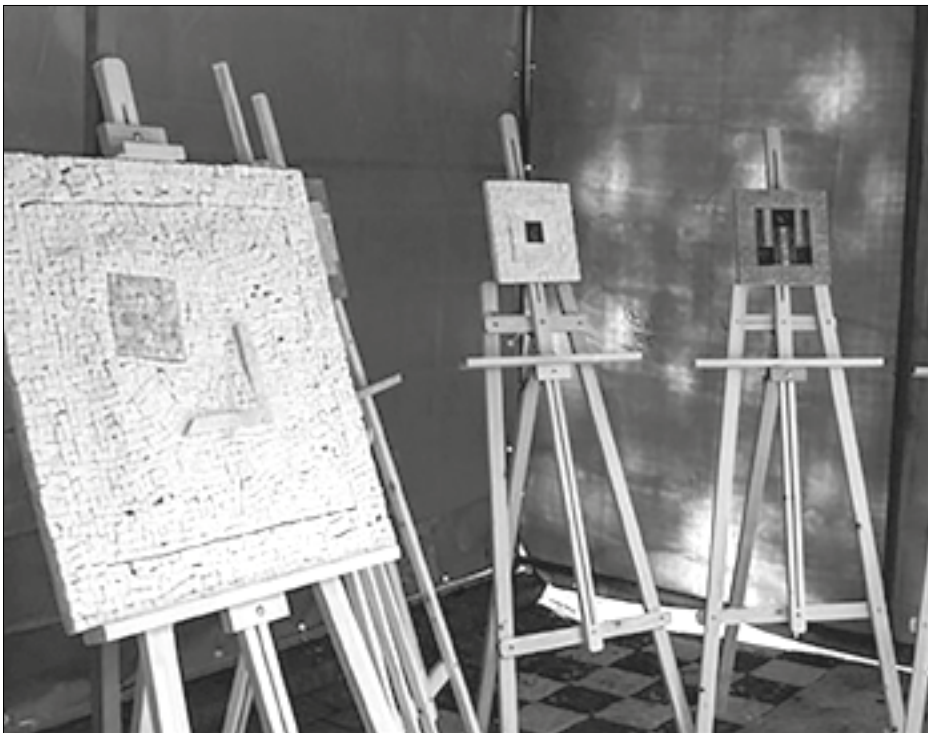
U nastavku manifestacije uslijedio je prigodan kulturno-umjetnički program u kojem su učestvovali: **Nina Strugar**, **Žuti Serhatlić**, **Goran Vratnica**, **Željko Samardžić**, KUD „Džafer Nikočević“, Đorđije Tatić i Sanja Crvenica. Na proslavi je i premijerno prikazan dokumentarni film pod nazivom „Moje Gusinje“, koji predstavlja poklon Uprave za dijasporu Opštini Gusinje i njenoj dijaspori.

U okviru manifestacije „Dani iseljenika“ u sali Centra za kulturu Opštine Gusinje prikazana je predstava „Mirovna misija“, koja je privukla veliki broj gledalaca.

N. N.

Crna Gora na 28. Međunarodnom festivalu kulture i umjetnosti u Turskoj

U ČAST BROJNE DIJASPORE

Izložba slikara Petra Vujoševića

Crna Gora se prvi put predstavila u okviru 28. Međunarodnog festivala kulture i umjetnosti „Karakoz kultur Sanat ve Kaka-va“, održanog od 12. do 15. septembra u Kirklareliju u Turskoj.

Učesnici iz Crne Gore na ovom festivalu sa dugom tradicijom su bili: kulturno umjetničko društvo „Vrelo lbra“ iz Rožaja, koje se predstavilo kroz izvođenje tradicionalne crnogorske igre i pjesme, književnik **Vladan Lalović**, koji je imao svoje autorsko veče u kući kulture „Ali Riza Efendi Kültür

Evi“ i akademski slikar i mozaičar **Petar Vujošević**, koji je priredio izložbu mozaika od dvadesetak radova malog formata.

U Kirklareliju živi značajan broj iseljenika iz Crne Gore i njihovih potomaka. Prva doseljavanja iz Crne Gore na ovo područje Trakije zabilježena su prije 140 godina. Kulturno-umjetnički program kojim je predstavljena Crna Gora je zato izazvao posebnu pažnju naše dijaspore, ali i ljubitelja umjetničkog izraza, kao i velikog broja građana koji su posjetili ovaj festival.

„Učešće na Festivalu dogovoreno je zahvaljujući našem iseljeniku **Bedriju Gulu**, a njegovim zalaganjem je u Kirklareliju krajem prošle godine otvorena i Crnogorska soba, koju su tokom festivala posjetili direktor Uprave za dijasporu **Predrag Mitrović**, ambasador Crne Gore u Turskoj **Branko Milić**, predstavnik Opštine Rožaje i ostali gosti iz Crne Gore, koji su imali i specijalni prijem kod gradonačelnika grada Kirklareli, **Mehmeta Kesimoglua**“, navode iz Uprave za dijasporu.

N. N.

Predstavljanje crnogorske zajednice na manifestaciji „Buenos Aires slavi“

FOLKLORNE IGRE, NARODNA NOŠNJA, PRIRODNE I KULTURNE ZNAMENITOSTI

Nedavno je održana manifestacija pod nazivom „Buenos Aires celebra“ – Buenos Aires slavi, na kojoj su se svojim promotivnim štandovima predstavile crnogorska, bugarska, grčka i hrvatska zajednica.

Manifestaciju, koja se tradicionalno održava pod pokroviteljstvom Uprave za zajednice Vlade Buenos Airesa, Crnogorske zajednice u Buenos Airesu i Ambasade Crne Gore u R. Argentini, pomogli su Uprava za dijasporu – MVP Crne Gore i NTO Crna Gora.

Posjetioci su imali priliku da se upoznaju sa narodnim vrijednostima zajednica, njihovom historijom, kulturom, narodnom nošnjom, običajima i gastronomijom.

Ovom prilikom, predstavljene su crnogorske folklorne igre i narodna nošnja, koja je privlačila posebnu pažnju posjetilaca. Takođe, prisutni su mogli da se upoznaju sa turističkim lokacijama i kulturnim znamenitostima u Crnoj Gori, da degustiraju čuvene gastronomske proizvode, da se upoznaju sa istorijskim činjenicama i iseljavanjima Crnogoraca u Latinsku Ameriku.

Centralni skup pozdravili su grčki i crnogorski ambasadori u Argentini **Dimitrios Zevelakis** i **Gordan Stojović**, kao i brojni predstavnici gradske vlade, Federalne uprave za migracije i Generalnog direktorata za zajednice Buenos Airesa.

Pored ovog izuzetno posjećenog događaja, koji je okupio čak 150.000 posjetilaca, Crnogorska zajednica u Buenos Airesu, u saradnji sa Ambasdom CG u Argentini i MVP R. Argentine, organizuje još dva „save the date“ događaja, i to: inauguraciju izložbe slika **Huana Vladimira Martinovića** planiranu za 9. avgust u poznatoj galeriji „Adriana Budich“ i koncert džez muzike u auditorijumu General Manel Belgrano MVP R. Argentine planiran za 23. avgust, na kojem će se predstaviti **Jamila Burić**, slavna argentinska džez muzičarka i grupa POE predvođena **Huanom Pablom Krekunom**.

N. N.

Još jedna plemenita akcija Udruženja Crnogoraca Kosova „Lovćen“

DJECA SA KOSOVA LJETOVALA U BEČIĆIMA

Udruženje Crnogoraca Kosova „Lovćen“ organizovalo je šesti put zajedno ljetovanje za djecu sa Kosova u odmaralištu „Lovćen – Bečići“ u Bečićima. Time su samo potvrdili svoju više puta dokazanu humanu stranu.

Ovo je projekat za osnove sa Kosova, podržan od strane relevantnih kosovskih i crnogorskih institucija. Sa crnogorske

strane, Uprava za dijasporu je pružila značajan doprinos, okupivši i ujedinivši djecu svih manjinskih zajednica koje žive na Kosovu.

Projekat je prvenstveno edukativnog karaktera, te ima za cilj da upozna djecu sa Kosova sa narodnim vrijednostima Crne Gore, zemlje domaćina, koja njeguje multietničnost i multikulturalnost. Djeca su uživala

u brojnim aktivnostima u Odmaralištu, učestvovala u igrama koje su organizovali animatori, družile se i međusobno upoznavale. Uprava za dijasporu nastoji da, u granicama svojih mogućnosti, podrži ovakve projekte, koji su najrepresntativniji primjer promocije jedne zemlje, kroz obrazovanje, proučavanje i očuvanje kulturnih vrijednosti“, navode iz Uprave.

POVEĆANO INTERESOVANJE UČENIKA

Od ukupnog broja učenika upisanih u prvi razred, u četvorogodišnje stručne škole upisano oko 51 odsto, u trogodišnje oko 20, a u gimnazije oko 29 odsto đaka. Više modularizovanih obrazovnih programa. Prošle školske godine urađeno 10, a od ove realizuje se još 16 novih

Obuka za direktore

Edukacija nastavnika

Interesovanje za upis u srednje stručne škole i dalje raste. To je pokazao i ovogodišnji upis, ističu u Centru za stručno obrazovanje. Tako je od ukupnog broja učenika upisanih u prvi razred, u četvorogodišnje stručne škole upisano oko 51 odsto, u trogodišnje oko 20, a u gimnazije oko 29 odsto đaka.

Povećan je broj modularizovanih obrazovnih programa. Prošle godine urađeno je 10, a od ove školske godine realizuje se još 16 novih.

S obzirom na novine koje postoje u obrazovnim programima, načinu planiranja vaspitno-obrazovnog rada, kao i odjeljenjskim knjigama, Centar za stručno obrazovanje u periodu od 23. avgusta do 7. septembra organizuje obuke za nastavnike, po sektorima, u cilju podrške u planiranju vaspitno-obrazovnog rada. Obuke se odnose na nastavnike koji realizuju stručne i izborne module u prvom razredu, u okviru 16 novih modularizovanih obrazovnih programa koji se implementiraju od ove školske godine. Obuke su planirane takođe i za direktore i pomoćnike direktora srednjih stručnih i mješovitih škola u kojima se realizuju modularizovani obrazovni programi, kao i za pedagoge i psihologe istih škola.

„Kad je u pitanju opremljenost škola, možemo reći da je Ministarstvo prosvjete veoma intenzivno radilo na podršci implementaciji novih obrazovnih programa u stručnom obrazovanju. Kroz brojne projekte, finansiranje i podršku škola obezbjeđivana je savremena oprema za realizaciju

NA CIJENI

U crnogorske srednje škole u avgustovskom roku upisana su 704 učenika i to 366 na programe u trogodišnjem trajanju, 312 na četvorogodišnje i 26 đaka u program opšte gimnazije.

„I u ovom upisnom roku najviše interesovanja učenika bilo je za obrazovne programe iz oblasti elektrotehnike, ugostiteljstva, prerade hrane, ličnih usluga, zdravstva. U školi u Tivtu formirano je odjeljenje kuvara, u školama u Podgorici formirana su odjeljenja stolara i zidara. U školama u Pljevljima i Rožajama odjeljenja zdravstvenih tehničara i frutera, u školi na Cetinju odjeljenje zdravstvenog tehničara. U školama u Podgorici formirana su odjeljenja stolara i zidara, u školi u Kolašinu odjeljenje kuvara i konobara“, izjavio je za Pobjedu direktor Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazovanje odraslih **Veljko Tomić**.

U srednje škole u junskom roku upisano je 6.503 učenika, od čega u programe gimnazije 2.013 učenika, a u stručne škole na programe u četvorogodišnjem trajanju 3.419 đaka. Na programe stručnih škola u trogodišnjem trajanju u prvom roku upisan je 1.071 učenik.

novih programa“, ističe **Magdalena Jovanović**, iz Centra za stručno obrazovanje.

Osim toga, posljednjih godina, a posebno od školske 2017/2018. godine uključeni su brojni socijalni partneri i poslodavci u obezbjeđivanju mjesta za realizaciju dijela praktične nastave ili praktične nastave u cjelini, kako je to slučaj u dualnom obrazovanju.

Centar za stručno obrazovanje i Ministarstvo pro-

svjete ulažu velike napore u unapređenje obrazovnog sistema, ali i podizanje svijesti o mogućnostima koje pružaju srednje stručne škole i stručno obrazovanje.

„Upravo zato je i pokrenuta kampanja 'Stručno je ključno! Zaposli se, zaradi i sebe izgradi', koja je pokazala sjajne rezultate po broju upisanih učenika na zanimanja trećeg stepena“, zaključuje **Jovanović**. **Lj. V.**

Senada Đešević, profesorica u SMS „Bećo Bašić“ u Plavu

KREATIVAC I ENTUZIJASTA VELIKOG SRCA

Zahvaljujući njenom neumornom radu škola i učenici uključeni u brojne projekte. Posebno se ističe projekat „Sačuvajmo od zaborava“ u okviru kojeg sa svojim učenicima zapisuje narodne umotvorine. Sakuplja i narodne rukotvorine, kao i ručne radove. U okviru borbe protiv narkomanije snimila amaterski igrani film „Mi djeca sa stanice Zoo“. Osnovala Klub filantropa „Solidarnost je naša vrlina“. Pripremila sa učenicima više pozorišnih predstava

Profesorica Đešević

Veliki entuzijasti, ljudi za ljubljeni u svoju profesiju uvijek nađu vremena da se posvete vannastavnim aktivnostima, da učenike zainteresuju za kreativan rad, nauče ih da prepoznaju i njeguju prave vrijednosti. Jedan od tih izuzetnih je i **Senada Đešević**, profesorica crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti u SMS „Bećo Bašić“ u Plavu.

Zahvaljujući njenom neumornom radu škola i učenici uključeni su u brojne projekte. Posebno se ističe projekat „Sačuvajmo od zaborava“ u okviru kojeg sa svojim učenicima zapisuje narodne

umotvorine koje čuvaju sve jezičke osobine plavsko-gusinjskog kraja.

„Lirska narodna pjesma bila je i ostala neposredni sud i svjedočenje koje kristalisanano u mnogim glavama i cijeđeno kroz mnoga usta, najčešće kao jedini osjećaj vremena i događaja koji su se u njima zbili. Jedinu trag koji je ostao i kako tako došao do naših dana, jer je mnogo toga izgubljen i zaboravljeno zauvijek, s obzirom na to da je u prošlosti malo šta zapisivano“, kazala je profesorica Đešević na priredbi „Sačuvajmo od zaborava“ koja je uz njenu koordinaciju

održana u Centru za kulturu u Plavu.

Uz scenario koji je napisala, učenici su recitovanjem, pjesmom, scenskim nastupima, – tradicionalnim spremanjem mlade za udaju, kolom – haloturkom, barem na tren vratili posjetioce u vrijeme njihovih predaka. Publiku je mogla da uživa i u ljepoti haloturko-tradiciionalne plavske sobe, koju su opremili donoseći od svoje majke ručne radove: vezene čaršafe, heklane miljee, tkane čilime, kalape, tentena...

Predstavljanje je imalo i humanitarni karakter, jer je prihod od prodatih ulaznica uplaćen kao pomoć u li-

ječenju mladog Gusinjanina Dina Pjetrovića, koji je teško povrijeđen u saobraćajnoj nesreći, a kome je novac bio potreban za liječenje u inostranstvu.

Isti projekat predstavljen je na manifestaciji „Bihorsko kulturno ljeto“ u Petnjici, kroz scensko recitovanje narodnih lirskih pjesama. Profesorica je prednost je dala učenicima koji su zbog nasilja i zlostavljanja u porodici i školi, dosta izolovani iz društva, uspijevajući da ih socijalizuje i „popne na daske“. Projekat je svoju prezentaciju imao i prilikom obilježavanja dana škole, 31. oktobra.

Inače, narodne umotvorine se objavljuju u međunarodnom časopisu „Lingva montenegrina“, „Avliji“, „Almanahu“, „Prosvjetnom radu“.

Narodne rukotvorine i ručni radovi

Senada Đešević sakuplja pored umotvorina i narodne rukotvorine, kao i ručne radove. U cilju njihovog očuvanja osnovala je „etnološki muzej“ koji se nalazi u prostorijama škole. Muzej ima preko četrilista eksponata starih i do 120 godina. Zajedno sa učenicima ekspozate je klasifikovala i uredila, a sa njima radi i na njihovom održavanju (pranje i peglanje vezanih čaršava, heklanih miljea, pranje vunjenih prsluka džempera, brisanje prašine i sl.).

Na svakom eksponatu postoji naziv, svrha njegova, te ko je donator.

U znak podrške njenom radu, mnogi građani su svojevoljno donirali jako vrijedne i stare eksponate iz svoje lične kolekcije, za koje su emotivno vezani.

Takođe forsira učenice da od svojih bližnjih uče davno zaboravljene zanate: vezene po kamriku, diolenu, tursuru, heklanje, pletenje, tkanje. Sve u želji da se očuva ručna radinost koja nažalost, lagano odumire, a nekad je bila obilježje svake kuće.

Projekat „Vjekovi u objektivu“

Da bi šire prikazala tradiciju grada u kojem živi i stva-

ra, uspješno je kroz projekat „Vjekovi u objektivu“, prikazivanjem različitih oblika života: folklor, gastronomije, običaja, nacionalne nošnje..., predstavila Plav. Tim povodom posjetili su ih profesorice **Jordanka Horvat** i **Melanija Terezić** i učenici „Druge gimnazije“ iz Varaždina, a organizovana je uzvratna posjeta.

Projekat je izložbama fotografija i neposrednim susretima ukazao na posebnosti dviju sredina kako bi se širila tolerancija, a sprječavalo širenje svakog oblika netrpeljivosti, diskriminacije i mržnje u neposrednim kontaktima i preko društvenih mreža i medija.

Filmom protiv narkomanije

Profesorica je angažovana u borbi protiv narkomanije i to na kreativan način. U tom cilju snimila je amaterski igrani film „Mi djeca sa stanice Zoo“, u trajanju od 90 minuta. Glavni akteri u filmu su učenici SMS „Bećo Bašić“. Film je premijerno prikazan u Domu za kulturu u Plavu na Međunarodni dan borbe protiv zloupotrebe i krijumčarenja droge.

„Profesija kojom se bavim je nadasve sveobuhvatna. Imam sreću da na svakom času a i van časova iz učenika mogu izvući mnoge vještine, ideje, kreacije... Povezujući sa strukom, u cilju očuvanja, još uvijek zdrave, naše omladine pokušala sam da doprineseći kulturi i obrazovanju, edukativno i preventivno djelujem na mlade, nikako represivno, što nam i film poručuje. Namijenjen je prvenstveno učenicima, roditeljima i svim ljudima koji su zainteresovani za ovu tematiku. Tema koja je prikazana u djelu je aktuelna. Ono se obrađuje na drugoj godišnjici gimnazije“, ističe profesorica Đešević.

Ona ukazuje da se film bavi problematikom narkomanije, problemom i raspadom porodice, kao i socio-ekonomskim temama, sedamdesetih godina dvadesetog vijeka u Berlinu u Njemačkoj. Mnoge institucije su nažalost zakazale, tako da su mladi brzinom svjetlosti padali u nepovratni ambis, upražnjavajući opijate svakodnevno, potkradajući svoje najmilije, prodajući mlada tijela, kako bi zadovoljili poroke.

„Motivajući učenike, spojila sam niz različitosti u želji da kroz kreativnost, slobodu pokreta, glumu, gest, govor

tijela, prikažem priču otvoreno, uvodeći preduzetnički duh. Time sam uvela novine, rušeći stereotipe, klišeje, predrasude. Sklona izazovima upustila sam se u nešto nepoznato, sa određenom dozom straha, suočivši se sa težinom teme, vremenskom dinamikom“, naglašava naša sagovornica.

Rezultati na literarnim konkursima i državnim takmičenjima

Učenici profesorice Đešević postižu zapažene rezultate na literarnim konkursima i državnim takmičenjima recitatora. **Đurđina Turković** osvojila je prvo mjesto na literarnom konkursu u Plavu, na temu „Prokletište, eko brend“, a **Adila Bektešević** drugo.

Katarina Bojović bila je druga na literarnom konkursu u Plavu, za pjesmu „Plav“, **Šejla Pejčinović** treća na literarnom konkursu u Plavu, za pjesmu „Ljubav ezelska“. **Anđela Petrović** je treća na Fors Montenegro-Berane na temu „Šta za mene znači Evropska Unija“. **Katarina Bojović** je druga na literarnom konkursu u Rožajama, za pjesmu „Rat“, a **Adelina Redžematović** prva na literarnim konkursu koji je organizovan u Rožajama, za pjesmu „Dijete Palestine“.

Šejla Pejčinović osvojila je treće mjesto na prvoj Državnoj smotri recitatora u Beranama, a **Tea Selimaj** je specijalno pohvaljena na Trećoj državnoj smotri recitatora u Beranama.

U okviru manifestacije „Bihorsko kulturno ljeto“ u Petnjici, profesorica je bila promotor zbirke pripovijedaka „Bihorska enigma“, a u okviru manifestacije „Dani borovnice“ (2016) romana, „Elma i vrh igle“, Rasima Gutića, u Plavu. Na manifestaciji „Dani borovnice“ (2017) promovisala je zbirku anegdota, „Plavljeni i Gusinjeni u anegdotama“, Ibrahima Rekovića u Plavu.

Objavila je kratku priču „Obraz“ u zbirci pripovijedaka „Bihorska razmeđa“, u okviru Zbornika festivala Zavičajne staze, Bihor, 2017.

Od 2012/2013. pokrenula je, uređuje, lektoriše i priprema za štampu godišnjak na nivou škole.

Klub filantropa

Osim kreativnosti, profesorica Đešević na dodoatni angažman veoma motiviše i želja da pomogne drugima.

Uzvratna posjeta Gimnaziji u Varaždinu

Etnološki muzej u školi

Vratiti posjetioce u vrijeme njihovih predaka

Akcija čišćenja dvorišta vaspitnih jedinica JPU „Dina Vrbica“

UKAZIVANJE NA PROBLEM OTPADA I MOGUĆNOST NJEGOVOG PREVAZILAŽENJA

Podrška Ministarstva prosvjete

U okviru projekta „Let’s do it, Montenegro“, koju realizuje NVO „ADP-Zid“, pod sloganom „Nastavljamo drugačije“, u podgoričkoj Javnoj predškolskoj ustanovi „Dina Vrbica“ organizovana je akcija čišćenja dvorišta vaspitnih jedinica, u kojoj su učestvovala djeca starijih vaspitnih grupa i zaposleni.

„Ministarstvo prosvjete podržava ovu aktivnost koja ima za cilj ukazivanje na problem otpada u Crnoj Gori i mogućnost njegovog prevazilaženja zajedničkom akcijom svih građana. Akcija je realizovana u 13 vaspitnih jedinica“, ističu iz ove ustanove.

N. N.

Jesenje aktivnosti JPU „Naša radost“ Herceg Novi

DJECA UČESTVOVALA U „FEŠTI OD GROŽĐA I SMOKAVA“

IZMAMILI BROJNE OSMIJEHE: Mališani iz vrtića

Mališani iz Vaspitne jedinice Savina, koja pripada hercegnovskoj Javnoj predškolskoj ustanovi „Naša radost“, učestvovali su u zanimljivoj manifestaciji pod nazivom

„Fešta od grožđa i smokava“.

Riječ je o djeci starije grupe, koja su nosila šešire sa motivom grozdova. Takođe, u aktivnosti koja je privukla pažnju i starijih gra-

đana, učestvovala su djeca iz starije grupe Vaspitne jedinice Topla. Ona su izmamila brojne osmijehe jedinim stvenim kostimom u obliku smokve.

N. N.

Međunarodni festival humora za decu „Gašinih trideset osmeha“ – Lazarevac

MLADI LIKOVNJACI IZ PODGORICE OSVOJILI VIŠE NAGRADA

Nagrađeni sa nastavnicom Seidom Belegović

Na 30. Međunarodnom festivalu humora za decu „Gašinih trideset osmeha“, održanom u Lazarevcu, i ove godine članovi likovne radionice „Razdragana slikarska družina“ iz Podgorice osvojili su više nagrada.

U kategoriji „Portret“ – stariji uzrast prva nagrada dodijeljena je **Ivani Vujošević**. U kategoriji „Gaša“ – mlađi uzrast prva nagrada pripala je **Jani Pavlović**, druga **Steli Bošković** i treća nagrada **Leni Miletić**, a njihovom likovnom pedagogu mr **Seidi Belegović** uručena je Zahvalnica za veliki doprinos kvalitetu i uspješnosti te manifestacije.

Belegovićeva je kazala da je likovna radionica „Razdragana slikarska družina“ za sedamnaest godina likovno obrazovala i okupljala veliki broj darovite djece iz svih podgoričkih škola, ali i iz drugih gradova Crne Gore, kao i jednog učenika iz Engleske.

„Svakom đaku sam u radu posvećivala maksimalnu pažnju, o čemu svjedoče natprosječni rezultati i brojna priznanja koja su učenici postizali na konkursima, samostalnim i grupnim izložbama, što potvrđuju i ove nagrade koje su ispunile moje očekivanje. Ovo je naš 28. osmjech jer smo toliko godina nagrađivani na ovom festivalu, su-

očavajući se sa realnošću, ne udaljavajući se od teme, djeca su linijom i bojom kroz humor pokazali emocije koje je žiri nagradio“, navela je ona.

Ivana Vujošević, koja je imala i samostalnu izložbu u KIC-u „Budo Tomović“, kazala je da uživa u svim umjetničkim aktivnostima: „Volim da crtam i slikam. Nagradi sam se mnogo obradovao, jer je to peto priznanje za moj likovni rad, a želja mi je da upišem Likovnu akademiju“.

Jana, Stela i Lena takođe su istakle da vole da slikaju i da im je posebno drago zbog osvojenih nagrada.

O. Đ.

OŠ „Mirko Srzentić“ obilježila dan škole

DA SE KREATIVNOST I ŽELJA ZA PROMJENOM ISKAŽU KROZ UMJETNOST

Iz programa

Osnovna škola „Mirko Srzentić“ iz Petrovca obilježava Dan škole 9. oktobra, a juče je tim povodom u Crvenoj komuni organizovan prigodan program.

„Nakon intoniranja himne i pozdravnog govora uslijedio je niz koreografija, recital i igrokaz u kojima su

učestvovali učenici od I-V razreda. Na kraju je odigrana predstava „Škola roka“ koju su pripremile nastavnice **Jelena Pavićević** i **Ivana Kurtović**“, navode iz Škole.

Predstava je zaokružila bogati program pozivajući učenike da svoju kreativnost i želju za promjenom iskažu

kroz muziku, odnosno kroz umjetnost uopšte.

„Publika je pokazala oduševljenje time što je učesnike predstave pozvala na bis i uz veliki aplauz ispratila horsko izvođenje YU rock hitova“, dodaje se u saopštenju.

N. N.

OŠ „Dušan Bojović“ u Župi Nikšićkoj

U DVORIŠTU POSAĐENO
ZIMZELENO DRVEĆE

Učenci, nastavnici i tehničko osoblje OŠ „Dušan Bojović“ u Župi Nikšićkoj posadili su sadnice zim zeleno drveća u okviru školskog dvorišta.

Akciji se pridružila i direktorica škole **mr Vesna Mijušković**.

Sadnice je učenicima nižih razreda poklonio vlasnik rasadnika „Vir“ **Luka Maksimović**.

U školi ističu da su na ovaj način željeli da pokažu koliko poštuju prirodu, a ukazali su i na značaj ekologije i očuvanja životne sredine.

Lj. V.

Bronza na Mediteranskom omladinskom matematičkom prvenstvu u Rimu

VELIKI USPJEH CRNOGORSKIH
SREDNJOŠKOLACA

Na 5. Mediteranskom omladinskom matematičkom prvenstvu (MYMC 2018), crnogorski tim, koji je prvi put učestvovao na ovom takmičenju, osvojio je bronзанu medalju.

Crnu Goru su na ovom takmičenju predstavljali **Majda Šukurica** i **Emir Hadžajlić**, učenici Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice.

rice i **Mia Raičević** i **Milivoje Karadžić**, učenici Gimnazije „Stojan Cerović“ iz Nikšića. Tim je predvodila prof. dr Žana Kovijanić Vukičević s Prirodno-matematičkog fakulteta UCG.

Takmičenje je održano na Univerzitetu „Tor Vergata“ u Rimu, a učestvovalo je 17 zemalja: Albanija, Alžir, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Ki-

par, Egipat, Francuska, Grčka, Italija, Liban, Crna Gora, Maroko, Palestina, Slovenija, Španija, Tunis i Turska. Organizator odlaska na MYMC 2018 je Ispitni centar Crne Gore.

„Čestitamo cijeloj ekipi, a posebno smo ponosni na naše učenike Majdu i Emira“, navode iz podgoričke gimnazije.

Učenci danilovgradske gimnazije u međunarodnom dječjem kampu u Rusiji

DJECA KAO AMBASADORI MIRA

Učenci drugog razreda danilovgradske Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“, **Mina Iković** i **Balša Kalezić**, učestvovali su na Međunarodnom konkursu „Djeca – ambasadori mira“ i osvojili nagrade u vidu besplatnog dvadesetodavnog boravka u međunarodnom dječjem kampu „Artek“ u Rusiji, u gradu Simferopolju.

„U ‘Arteku’ su boravili od 31. avgusta do 19. septembra, a vratili su se sa predivnim utiscima o Rusiji, zemlji čiji jezik izučavaju. Balša i Mina smatraju da je neprocjenljivo to što su bili u prilici da budu dio jedne nezaboravne avanture“, navode iz Gimnazije.

N. N.

Puni predivnih utisaka

Gimnaziju „Slobodan Škerović“ posjetili učenici iz Ksantena

NASTAVAK PLODNE SARADNJE

Upoznavanje, druženje, zajedničke aktivnosti

Gimnazija „Slobodan Škerović“ potpisala je maja 2014. godine sporazum o partnerstvu s njemačkom školom u Ksantenu. Sporazum podrazumijeva i realizaciju programa razmjene učenika.

„U okviru ovog programa, 20 učenika iz Njemačke boravili u našoj školi tokom oktobra. Naši učenici ugostili su

svoje vršnjake i učestvovali u brojnim, planiranim, zajedničkim aktivnostima. Prva radionica upoznavanja održana je u ponedjeljak, 8. oktobra, 10. oktobra planiran je sportski dan, a 12. oktobra završni događaj“, navode iz Gimnazije.

Poslije međusobnog upoznavanja kroz zanimljive aktivnosti, koordinatorka pro-

grama razmjene pedagogica **Vanja Rakočević** upozнала je učenike s planom njihovog boravka, a učenici **Dušan Petrović** i **Iva Brajković** predstavili su gostima znamenitosti Crne Gore i Podgorice, kao i imponzantan istorijat Gimnazije „Slobodan Škerović“.

„Naši učenici će u aprilu 2019. godine uzvratiti posjetu“, najavljuju iz ove škole.

U pljevaljskoj Gimnaziji „Tanasije Pejatović“ održan Forum teatar na temu diskriminacije

PUN KRUG ZA LJUDSKA PRAVA

„Svaka od grupa dobila je određeni zadatak (dramsku situaciju) na temu diskriminacije koji su uspješno realizovali, a zatim su zajedno sa moderatorima diskutovali o načima spečavanja bilo kojeg oblika diskriminacije, mjerama koje treba preduzeti navodeći primjere iz svakodnevnog života uz iznošenje sopstvenih stavova i mišljenja“

U pljevaljskoj Gimnaziji „Tanasije Pejatović“ održan je Forum teatar na temu „Mladi i percepcija raznih oblika diskriminacije“. Ovaj Forum je dio projekta „360° Pun krug za ljudska prava“ koji sprovodi Centar za građansko obrazovanje (CGO), a podržava Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori u sklopu programa Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR) 2016/2017.

„U Forumu je učestvovalo oko 30 učenika naše škole uz obezbjeđenje rodnog balansa grupe i što veće heterogenosti grupe po razrednom uzrastu, pripadnosti različitim društvenim grupama, nivoima školskog uspjeha i sl“, navode iz Škole i dodaju: „Forum teatar je osmišljen tako da se na osnovu izrađenog scenarija obradi neka od tema koja se tiče ljudskih prava i diskriminacije. Učenici su podijeljeni u tri grupe. Svaka od grupa dobila je određeni zadatak (dramsku situaciju) na temu diskrimina-

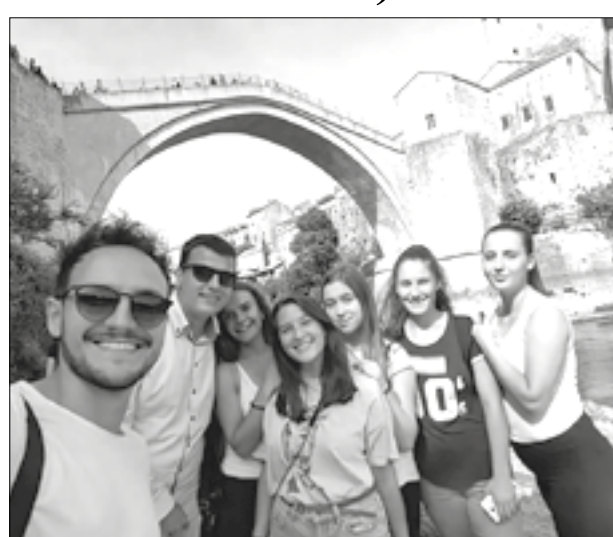
cije koji su uspješno realizovali, a zatim su zajedno sa moderatorima diskutovali o načima spečavanja bilo kojeg oblika diskriminacije, mjerama koje treba preduzeti navodeći primjere iz svakodnevnog života uz iznošenje sopstvenih stavova i mišljenja.“

Tokom realizacije forum teatar sa grupom srednjoškolača radila su dva moderatora: **Zoran Rakočević**, predstavnik organizacija CGO, Ju-

ventas i **ATAK** i glumica **Anđelija Rondović** koja je vodila učenike kroz dramske situacije i pomagala im u toku odvijanja radionice.

Tehničku podršku u realizaciji ovog projekta pružili su direktor škole **Dragan Zuko-ović**, profesorice Aktiva filozofije, psihologije i sociologije **Adisa Malagić**, **Mila Nenađić Crnogorac**, **Maida Delić**, **Bisera Bulut** i **Ivana Anđelić**. **N. N.**

Podgorička gimnazijalka Isidora Merdović na Školi drugačijih sjećanja

RAZMJENA ISKUSTAVA
MLADIH O POMIRENJU I
SUOČAVANJU S PROŠLOŠĆU

Lijepo i korisno druženje

Nastavljajući saradnju s Omladinskom inicijativom za ljudska prava u Crnoj Gori, predstavnica Volonterskog kluba Gimnazije **Isidora Merdović** učestvovala je krajem ljeta u radu Škole drugačijih sjećanja.

„Program je realizovan u Stocu, Bosna i Hercegovina. Ove godine bio je regionalnog karaktera i okupio mlade iz Crne Gore, Hrvatske i Srbije. Program je baziran na studijskim posjetama na području Hercegovine, kako bi mladi imali priliku da razmijene iskustava u procesu pomirenja i suočavanja s prošlošću“, navodi se u saopštenju podgoričke gimnazije. **N. N.**

U pogoričkoj Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ obilježen Evropski dan jezika

PLODOTVORNA SARADNJA JEZIČKIH AKTIVA

„Cilj ovih aktivnosti je podsticanje učenja stranih jezika, uvažavanje i tolerancija, prihvatanje kulturoloških razlika i nasljeđa kao prednosti u procesu odrastanja i obrazovanja, razumijevanje izreka i mudrosti umnih ljudi i slanje poruka mira, ljubavi i uzajamnog uvažavanja“

Širenje saznanja o različitim kulturama

Povodom obilježavanja Evropskog dana jezika, u podgoričkoj Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ je u okviru projekta „Đački informator“ ostvarena saradnja i korelacija između stručnih aktiva crnogorskog – srpskog, hrvatskog, bosanskog jezika i stranih jezika koji se u školi izučavaju (engleski, francuski, ruski i italijanski).

„Cilj ovih aktivnosti je podsticanje učenja stranih jezika, uvažavanje i tolerancija, prihvatanje kulturoloških razlika i nasljeđa kao prednosti u procesu odrastanja i obrazovanja, razumijevanje izreka i mudrosti umnih ljudi i slanje poruka mira, ljubavi i uzajamnog

uvažavanja. Učenici su ukrali panoe i plakate, a nastavnici i đaci su imali priliku da pročitaju poruke, izreke, nauče po neku novu riječ i saznaju ko su poliglote iz različitih oblasti javnog života, nauke, umjetnosti i slično“, ističu iz Škole.

Koordinatori projekta su profesorice **Ankica Đurišić**, **Olivera Rogonjić** ispred aktiva maternjeg jezika, **Alisa Nikčević**, **Dubravka Mijajlović** i **Nataša Dajković**, ispred aktiva drugog stranog jezika, te **Tanja Stajović** i **Danica Spevak**, ispred aktiva engleskog jezika.

N. N.

Tivatske srednjoškolkice na likovnoj koloniji u Skoplju

POČAST ROZALIJI FRANCESKOVIĆ I TATJANI KOVAČ

Zahvalnost matičnoj opštini

Nedavno su dvije učenice tivatske Srednje mješovite škole „Mladost“ predstavile ovaj bokokotorski grad na likovnoj koloniji u Skoplju.

Riječ je o učenicama **Rozaliji Francesković** i **Tatjani Kovač**, a mentorka im je profesorica **Milica Krivokapić**.

„Zahvaljujemo Sekretarijatu za kulturu i Opštini Tivat na podršci“, naglašavaju iz ove ustanove.

N. N.

Počela kampanja prikupljanja sredstava za opremanje multimedijalnog „Bibliotečkog info ugla“ Centralne univerzitetske biblioteke

MLADI BOLJE I LAKŠE UČE UZ DIGITALNE TEHNOLOGIJE

Prema prošlogodišnjem istraživanju kompanije Nestlé, sprovedenom u regionu, čak 94 odsto mladih je aktivno na društvenim mrežama ili koriste aplikacije za komunikaciju. Facebook je najčešći sa 93 odsto, zatim Viber (71%), Instagram (61%), WhatsApp (58%) i Twitter (17%)

Za brži i efikasniji pristup bibliotečkoj građi

Panel diskusijom o značaju digitalizacije obrazovanja u Crnoj Gori, održanoj na Univerzitetu Crne Gore (UCG), najavljen je početak kampanje NESCAFÉ 3 u 1 „Start Smart“, tokom koje će kompanija Nestlé kroz prodaju svojih proizvoda 3 in 1 i 2 in 1 prikupljati sredstva za otvaranje multimedijalnog „Bibliotečkog info ugla“ Centralne univerzitetske biblioteke, koji će biti namijenjen svim studentima.

Na skupu je rečeno da brojne međunarodne studije pokazuju da većina mladih smatra da digitalna tehnologija pozitivno utiče na njihovo obrazovanje i razumijevanje gradiva. Po prošlogodišnjem istraživanju u SAD, više od polovine mladih voli da koristi nove tehnologije u učenju, dok više od 80 procenata njih koristi laptop računare za izradu domaćih zadataka.

Ovakvi svjetski trendovi utiču i na mlade u Crnoj Gori. Prepoznajući ih, Centralna univerzitetska biblioteka nastoji da prilagodi poslovanje sve novijim i zahtjevnijim potrebama korisnika, te je još ranije započela proces digitalizacije i trajnog arhiviranja, čuvanja, indeksiranja i korišćenja digitalnih dokumenata i objekata koji nastaju kao rezultat nastavnog i istraživačkog rada na Univerzitetu. Kontinuirano ulaganje u novu opremu i tehnologiju pomaže takve procese, pruža podršku i olakšava način učenja studenata.

Za uspješno društvo neophodno je obrazovanje

Bosiljka Cicmil, direktorica Centralne univerzitetske biblioteke, izrazila je nadu da će rezultati kampa-

nje doprinijeti da se i zadaci i ciljevi ove ustanove mnogo uspješnije i efikasnije realizuju, na dobrobit svih korisnika, a prije svega studenata.

„U uslovima ekspanzije znanja, pojave novih oblika informacija i novog pristupa znanju i informacijama, Centralna univerzitetska biblioteka nastoji da obezbijedi što brži i efikasniji pristup cjelokupnoj svojoj građi i svim drugim izvorima informacija. Imajući na umu takve naše intencije, izražavam iskrenu zahvalnost kompaniji Nestlé, jer je između brojnih institucija, organizacija i udruženja u Crnoj Gori, a među njima i biblioteka, odlučila da svoju kampanju usmjeri na pružanje podrške ovoj biblioteci“, poručila je ona.

Predstavnica kompanije Nestlé za Crnu Goru, **Žana Jovović**, naglašava da privatni sektor treba da prepozna potrebe mladih za odgovarajućim vještinama i edukacijom.

„Smatramo da poboljšanje kvaliteta života i stvaranje uspješnih zajednica počinje obrazovanjem, zbog čega želimo da podržimo mlade, talentovane ljude u Crnoj Gori. Novi prostor za učenje i profesionalni napredak će im pomoći da nađu bolje prilike za posao. Kao međunarodna kompanija, imamo odgovornost da pomognemo da se mladima obezbijedi adekvatno obrazovanje i vještine“, ukazala je ona.

Dubravka Drakić, glumica, pripada generaciji koja je na prvoj godini seminarske radove kucala na pisačkoj mašini, a na četvrtoj diplomske na računaru. Ona je istakla da su ih tada naučili da je važno 'biti čovjek svog vremena', i dodala da sada studenti dosta koriste digitalne tehnolo-

gije. „Ogromna znanja i iskustva dostupna su na mnogo adresa. Ipak, veliki je izazov kako za njih, tako i za svakog od nas, da ih koriste selektivno, promišljeno i kontrolisano“, smatra ona.

Doprinos profesionalnom i ličnom razvoju mladih

Prema prošlogodišnjem istraživanju kompanije Nestlé, sprovedenom u regionu, čak 94 odsto mladih je aktivno na društvenim mrežama ili koriste aplikacije za komunikaciju. Facebook je najčešći sa 93 odsto, zatim Viber (71%), Instagram (61%), WhatsApp (58%) i Twitter (17%).

Da se učenje danas i u vrijeme njegovog ranijeg školovanja razlikuje, potvrdio je i **Ivan Mujović**, student treće godine Elektrotehničkog fakulteta i predsjednik studentske organizacije EESTEC LC Podgorica.

„Uvjeren sam da će 'Bibliotečki info ugao' uskoro postati mjesto okupljanja mladih ljudi, da će u značajnoj mjeri doprinijeti i profesionalnom i ličnom razvoju mladih, kao i da će zahvaljujući budućem sadržaju stvarati prilike za nova poznanstva, razmjenu ideja i znanja, a možda i za kontakte koji će rezultirati konkretnim ponudama za posao ili dalji razvoj karijere. Očekujem da će sa vremenom oprema koja će nam biti na raspolaganju pomoći nastavku početnog procesa digitalizacije i dodatno nam olakšati pristup traženim informacijama i sadržajima – posebno onima koji su značajni za naše školovanje“, naglasio je Mujović.

O. Đ.

Vlada Crne Gore utvrdila Prijedlog zakona o akademskom integritetu

VRATITI UGLED VISOKOM OBRAZOVANJU

„Cilj ovog zakona jeste da definiše, osim predmeta načela, oblike kršenja akademskog integriteta i što je posebno značajno da na jedinstven način utvrdi proceduru na svim ustanovama visokog obrazovanja i istovremeno obezbijedi istu zaštitu svim studentima i profesorima“, kaže Mubera Kurpejović, direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete

Vlada Crne Gore utvrdila je Prijedlog zakona o akademskom integritetu, čime je Crna Gora postala prva zemlja u regionu koja će kroz poseban zakon urediti ovu oblast. Cilj usvajanja ovog akta je da se vrati ugled i unaprijedi kvalitet visokog obrazovanja i ojača svijest u društvu o ovoj značajnoj pojavi sa kojom se suočavaju i druge zemlje.

„Kada govorimo o akademskom integritetu to je nešto što treba da se odnosi ne samo na studente, već i na saradnike, profesore i sva lica sa visokim obrazovanjem. Cilj ovog zakona jeste da definiše, osim predmeta načela, oblike kršenja akademskog integriteta i što je posebno značajno da na jedinstven način utvrdi proceduru na svim ustanovama visokog obrazovanja i istovremeno obezbijedi istu zaštitu svim studentima i profesorima“, kaže Mubera Kurpejović, direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete.

Prema njenim riječima, za utvrđivanje kršenja akademskog integriteta biće nadležni etički odbori ustanova visokog obrazovanja i Senat, kao drugostepeno tijelo, dok će za radove, odnosno znanja koja su steče-

Mubera Kurpejović

na u inostranstvu, te nadležnosti imati etički komitet, koji će biti formiran po prvi put u Crnoj Gori.

„Etički komitet će biti tijelo koje prvenstveno prati stanje u oblasti akademskog integriteta, donijet će etičku povelju kao krovni dokument u ovoj oblasti, razmatraće inicijative ili predloge za kršenje akademskog integriteta kada su ta znanja stečena ili radovi objavljeni u inostranstvu“, dodala je ona.

Etički odbori, koji će biti na svim ustanovama visokog obrazovanja, utvrđivaće kršenje akademskog integriteta i oni će na neki način naslijediti sudove časti koje su imali fakulteti.

„Kada je riječ o mentoru, on je svakako odgovoran, ali u skladu sa posebnim aktom ustanove kojim se definišu prava i obaveze i profesora i onog koji radi rad. Međutim direktnu odgovornost svakako da će snositi kandidat. Diplomski radovi će se provjeravati u skladu sa aktom ustanove, jer ni tehnički ni finansijski nije lako izvodljivo provjeriti svaki rad dok će master i doktoriske radove provjeravati ustanove visokog obrazovanja“, navela je Kurpejovićeva.

Ona je ukazala da je svrha ovog zakona da se kvalitetnije pišu radovi i da ustanove unaprijede metodologiju njihovog pisanja.

O. Đ.

U organizaciji Studentske organizacije BEST u Podgorici održan akademski kurs „The blockchain digital revolution“

USAVRŠAVANJE ZNANJA IZ RAČUNARSKIH TEHNOLOGIJA

Predavači bili stručnjaci iz svijeta ekonomije i finansija, a polaznici posjetili i nacionalne parkove Skadarsko jezero i Lovćen, Njegošev mauzolej i Bokotorski zaliv

STEKLI PRAKTIČNA SAZNAVANJA: Polaznici kursa

Studentska organizacija BEST Podgorica organizovala je šesti po redu akademski kurs na temu blockchain tehnologije pod nazivom „The Blockchain digital revolution“, na ko-

jemu su učestvovala 22 studenta sa univerziteta iz Crne Gore i drugih evropskih zemalja.

Kurs je bio namijenjen svim studentima koji žele da, pored formalnog zna-

nja stečenog na fakultetu, steknu i neka praktična saznavanja o tome šta je to blockchain tehnologija, kako da pomognu i kako da pametno ulažu u njen razvoj.

Zajedničko učešće u razvojnim programima Prijestonice Cetinje i Univerziteta Crne Gore

PODSTICANJE PREDUZETNIŠTVA I SAMOZAPOŠLJAVANJA STUDENATA

Memorandum o saradnji omogućava zajedničko učešće u projektima koji se finansiraju iz međunarodnih fondova, ekspertsku podršku Univerziteta u funkcionisanju stručnih tijela Prijestonice, kao i realizaciju naučnoistraživačkih i projektnih djelatnosti za potrebe grada

FORMALIZOVANA I UNAPRIJEDENA SARADNJA: Nikolić i Kaščelan

Gradonačelnik Cetinje i rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. dr Danilo Nikolić potpisali su Memorandum o saradnji kojim je predviđeno strateško i praktično uvezivanje naučnoistraživačkog, ekspertskog i kulturno-umjetničkog potencijala državnog univerziteta sa institucijama Prijestonice, saopšteno je iz Rektorata.

Gradonačelnik Kaščelan kazao je nakon potpisivanja Memoranduma da je tim dokumentom, dosadašnja dobra i plodonosna saradnja Prijestonice i Univerziteta formalizovana i unaprijeđena.

„Memorandum koji danas potpisujemo omogućuje nam, između ostalog, zajedničko učešće u projektima i razvojnim programima koji se finansiraju iz međunarodnih fondova, ekspertsku podršku Univerziteta u funkcionisanju stručnih tijela Prijestonice, kao i u realizaciji naučnoistraživačkih i projektnih djelatnosti za potrebe grada“, istakao je gradonačelnik Kaščelan.

Prema njegovim riječima, Prijestonica i UCG su posebno zainteresovani za podsticanje preduzetništva kod studenata i za afirmaciju koncepta samozapošljavanja, kao i za organizaciju i realizaciju studentskih

stručnih praksi u institucijama, preduzećima i ustanovama čiji je osnivač Prijestonica Cetinje.

„Zajedno ćemo raditi i na ostvarivanju kulturnih, umjetničkih, obrazovnih, sportskih, ekoloških, tehnoloških i turističkih ciljeva u svrhu unapređenja sveukupnog društvenog ambijenta i standarda studenata UCG i građana Cetinje“, naglasio je Kaščelan.

Rektor Danilo Nikolić kazao je da su se Prijestonica i Univerzitet obavezali na šire povezivanje institucija i unapređenje zajedničkih naučnoistraživačkih, kulturno-umjetničkih i preduzetničkih aktivnosti u cilju očuvanja, promocije i valorizacije jedinstvenih resursa i razvojnog potencijala Cetinje.

„Fakultet likovnih umjetnosti, Fakultet dramskih umjetnosti i Muzička akademija nalaze se u istorijskim zgradama bivših poslanstava, što trenutno predstavlja operativno neadekvatan prostor, da bi se kvalitetno zadovoljile razvojne potrebe u umjetničkoj edukaciji i stručnom profilisanju studenata. Zbog toga je kapitalnim budžetom Crne Gore započet projekat izgradnje Univerzitetskog kompleksa fakulteta umjetnosti na Cetinju. Projektovana površina umjetničkog kompleksa

iznosi 22.086 metara kvadratnih, a vrijednost projekta je oko 21 milion eura. U predviđenim fazama projekta, planirano je da se prvo završi dio koji će se koristiti za potrebe Fakulteta likovnih umjetnosti. Za ovu godinu kapitalnim budžetom je izdvojeno 460.000 eura“, naveo je rektor Nikolić.

On je naglasio da nastavno osoblje i studenti ostalih fakulteta UCG takođe mogu pružiti stručnu pomoć u domenu razvojnih aktivnosti Prijestonice, kao što su ponuda savremenih urbanističkih rješenja i koncepta Smart City, arhitektonski projekti, kreiranje novih biznis ideja, promovisanje turističkih kapaciteta i resursa kulturne baštine Cetinje i drugo.

Gradonačelnik Kaščelan i rektor Nikolić obišli su i prostor Univerzitetskog kompleksa fakulteta umjetnosti. Tom prilikom su posebno istakli važnost što skorije izgradnje sa adekvatnim prostorom, a time obezbijeden pristup novoj zgradi Fakulteta likovnih umjetnosti i zajedničkom prostoru triju fakulteta, koji odmah mogu biti stavljeni u funkciju, navodi se u saopštenju iz Rektorata.

O. Đ.

Blockchain je vrsta tehnologije na kojoj se zasnivaju transakcije koje su ikada izvedene. Dakle, za razliku od klasične online baze podataka, Blockchain tehnologija omogućava komunikaciju sa nekoliko računara (servera) između kojih se transakcija obavlja.

Predavači su bili stručnjaci iz svijeta ekonomije i finansija, a polaznici su posjetili i nacionalne parkove Skadarsko jezero i Lovćen, Njegošev mauzolej i Bokotorski zaliv. Jedan od najkarakterističnijih događaja koje kurs obuhvata jeste i internacionalno veče gdje učesnici predstavljaju svoju

zemlju, njenu kulturu, nacionalnu kuhinju i piće.

Podsjetimo da je BEST studentska organizacija osnovana 1989. godine, ima 96 lokalnih grupa u 33 zemlje i preko 4.000 članova. Misija ove organizacije jeste da uspostavi saradnju među evropskim studentima, omogući im razmjenu znanja i iskustava, a sve to sa ciljem razvoja njihove globalne misli, upoznavanja drugih kultura, međusobnog razumijevanja i osposobljavanja za dalji rad u internacionalnom okruženju.

O. Đ.

Dr. Sanja Damjanović, ministarka nauka

regiona realizuje Britanski savjet, nastavnici osnovnih škola obučavaju se da u svom radu promoviraju i podstiču razvoj digitalnih vještina, kritičko razmišljanje i rješavanje problema, kao i digitalnu pismenost. Micro: bit je održan takođe u Budvi i u Bijelom Polju.

Priroda u očima hemičara

Prirodno-matematički fakultet Univerziteta Crne Gore ugostio je učenike koji su imali priliku da posmatraju prirodne očima hemičara: nauče šta je zelena vatra, prave munje iz epruvete, upoznaju se sa najhizmatičnijim predstavnicima ptičjeg svijeta u Crnoj Gori. Posjetioci su učili o vodozemcima koje smo sakupili na Prokletijama, Bukumirskom jezeru, Rijeci Crnojevića i dr mjestima.

li veliko interesovanje za elektroniku i programiranje, a interaktivni globus je takođe nešto što nikad ranije nisu vidjeli. Cilj ovog edukativnog programa je da se djeci kroz igru približi svijet programiranja, robotike i elektronike, razvije prirodna radoznalost i kreativnost kao i pozitivan odnos prema učenju i nauci.

Vodena čarolija

U galeriji „Art“ u Podgorici posjetioci festivala imali su priliku da vide jedinstvenu izložbu i multimedijalnu projekciju „Vodena čarolija“, u organizaciji Prirodnjačkog muzeja Crne Gore, koja predstavlja vodene biljke i ribe u Crnoj Gori. Raznolikost vodenih biljaka je velika i do sada ih je na prostoru Crne Gore zabilje-

rentnih genetičara i biologa od Japana do Amerike.

Botanička bašta Dulovine porodice Vincek, jedinstveno je prirodno i kulturno dobro Crne Gore, nastalo pregalaštvom njenog osnivača, ljubitelja prirode **Danijela Vinceka** koji je na njenom razvoju saradivao sa botaničarima širom svijeta. Ključni doprinos dali su botaničari iz Crne Gore, od starije generacije dr Vukića Pulevića pa do mlađe generacije dr **Danijele Stešević**.

Nauka u pokretu

Kroz program „Nauka u pokretu“, koji realizuje Fondacija Prona, učenici Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“ iz Danilovgrada imali su priliku da kroz zanimljive eksperimente uče o primjenljivosti nauke u svakodnevnom životu. Praktična nastava nije svakodnevna u crnogorskim školama zbog čega se zanimljivim sadržajem želi privući pažnja većeg broja učenika. Đaci su saznali više o tome što nude nauka, inovacije i tehnologija, prije svega iz oblasti fizike, matematike, astronomije, hemije, biologije, i to na mnogo prijemčiviji način i sami izvodili eksperimente.

Otvorene dane nauke u „Tehnopolisu“ obilježile su i Kliker radionice programiranja za djecu školskog uzrasta, organizovane u saradnji sa Kliker IT centrom za djecu iz Beograda. Više od 100 đaka različitih uzrasta iz osnovnih škola u Nikšiću bilo je u prilici da se po prvi put oprobaju u programiranju, od jednostavnih igrica i mobilnih aplikacija pa do malih robota i predmeta od plastike uz pomoć 3 D olovke.

Na UCG održan forum posvećen uspostavljanju centara izvrsnosti u Crnoj Gori

USPJEŠNE PRIČE IZ OKRUŽENJA PODSTREK NAUČNOISTRAŽIVAČKOJ ZAJEDNICI

Naučnoistraživačka zajednica mora da osluškuje potrebe industrije i ponudi adekvatna rješenja, jer njena misija u današnjem svijetu mora biti, prije svega, jačanje industrijskog i ekonomskog potencijala jedne zemlje, a kada su u pitanju inovacije, treba voditi računa o održivosti i uticaju proizvoda na društvo, ocijenjeno je na skupu

Na skupu ocijenjeno da naučnici iz Zapadnog Balkana posjeduju znanje i potencijal

Forum o uspostavljanju centara izvrsnosti u Crnoj Gori, na kojem su učesnici imali priliku da čuju uspješne priče iz regiona i Evrope, kao i izazove i rizike u građenju naučne izvrsnosti, održan je Rektoratu Univerziteta Crne Gore (UCG).

Forum je otvorila koordinatorica evropske mreže nacionalnih kontakata osoba (NCP H 2020 Widening) **Katarzyna Walczyk-Matuszyk**, koja se ovom prilikom osvrnula na važne gradivne elemente centara izvrsnosti, kritičnu masu, istraživačku agendu, integraciju komplementarnih vještina, dinamiku inovacionih sistema, visok nivo internacionalne prepoznatljivosti i stabilnost, a što jedan centar mora posjedovati da bi bio uspješan i održiv. Ona je predstavila studiju slučaja – Internacionalni institut za molekularnu biologiju u Varšavi, koji već nekoliko godina unazad uspješno obezbjeđuje finansijska sredstva iz EU fondova putem kolaboracija, saraduje sa internacionalnim kompanijama i ima oko 140 zaposlenih, od kojih trećinu čine studenti doktorskih studija.

Specijalna gošća Forum bila je prof. dr **Vesna Bengin Crnojević**, jedna

od osnivačica Instituta BioSense, prvi koji je dobio Teaming projekat iz jednog od najmoćnijih finansijskih instrumenata u evropskom fondu za finansiranje nauke – Horizont 2020.

Sa budžetom od 28 miliona eura, od čega je 14 miliona bespovratan novac iz EU fondova, projekat Antares se fokusira na razvoj održive poljoprivrede kao najvažnijeg segmenta industrije. Grupa istraživača koje predvode profesori **Vesna Crnojević-Bengin** i **Vladimir Crnojević**, postigla je prethodnih godina izvrsne rezultate u primjeni informacionih tehnologija u poljoprivredi i proizvodnji hrane. Digitalna platforma AgroSens, čiji su osnovni servisi besplatni za sve poljoprivrednike, omogućava da mobilni telefon postane alat kroz koji se razmjenjuju pravovremene, geografski precizne i relevantne informacije o aktivnostima poljoprivredne proizvodnje.

Na skupu je ocijenjeno da naučnoistraživačka zajednica Zapadnog Balkana posjeduje znanje i potencijal, ali da joj je potrebna i hrabrost kako bi krenula u ispunjenje svojih vizija. Naučnoistraživačka zajednica mora da osluškuje potrebe

industrije i ponudi adekvatna rješenja, jer njena misija u današnjem svijetu mora biti, prije svega, jačanje industrijskog i ekonomskog potencijala jedne zemlje, a kada su u pitanju inovacije, treba voditi računa o održivosti i uticaju proizvoda na društvo.

Prof. dr **Almir Badnjević**, inače odbornik Evropske organizacije za biomedicinski inženjering i nauku (EAMBES) i jedan od savjetnika u ovom sazivu za pitanja regulative, direktiva i standarda u ovoj oblasti, sa posebnim fokusom na medicinske uređaje, podijelio je svoja iskustva u razvijanju nove istraživačke oblasti u Bosni i Hercegovini i edukaciji. Međunarodna federacija za medicinski i biološki inženjering nagradila je istraživanje i članak, koji je on objavio sa još nekoliko mladih naučnika, te ga proglasila najboljim na svijetu iz oblasti kliničkog inženjeringa za 2018. godinu.

U sklopu Forum organizovano je i video-uključenje predstavnika Evropske komisije iz Brisela **Magde de Carli** i **Annemarie Zonno** (EU), koje su govornice o strategiji Evropske unije za podsticanje izvrsnosti u widening zemljama.

Forum je zatvorila ministarka nauke dr **Sanja Damjanović**, koja je predstavila učesnicima Inicijativu za uspostavljanje međunarodnog naučnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope, te političke i naučne korake koji su prethodili ovom regionalnom projektu, koji ima za cilj da obezbijedi krupnu naučnu infrastrukturu i bude regionalni centar izvrsnosti.

O. Đ.

Izložba u Prirodnjačkom muzeju

Najmlađi programeri

Udruženje „Roditelji“ i kompanija ZZi organizovali su radionicu programiranja u programskom jeziku Scratch za djecu od devet do 12 godina, koja su putem Scratch naloga izrađivala animacije, uz pomoć vršnjakih mentora koji su ranije pohađali radionice. Cilj je da se djeci na zanimljiv način približi osnovni koncept programiranja, što će ih motivirati da sama kasnije stvaraju sopstvene kreacije, animacije, interaktivne priče, igrice... Devosx 4 kids timovi rade inače širom svijeta i organizuju događaje na kojima upravo djeca mogu razvijati računarske igrice, programirati robote ili imati uvod u elektroniku.

LEGO u Pljevljima

Američki ugao Pljevlja priredio je u sportskom centru Ada prezentacije i radionice inovativno-edukativnih tehnologija, LEGO Mindstorm, Snapcircuits, Osmo Coding, Makey, Makey... Učenici iz gradskih osnovnih i srednjih škola su, oduševljeni radionicom, posebno robotima i naočarima za virtuelnu stvarnost, pokazali

ženo oko 250 vrsta. Među njima se ističu lokvanj – jedna od najljepših biljaka na svijetu, mjehurača – biljka mesožderka, skadarski vodeni orah, skadarski vodeni orah, solnjača – endemična vrsta Skadarskog jezera, solnjača – biljka koja se koristi kao salata, vodena kuga – invazivna vrsta i dr. U svijetu je opisano oko 25.000 vrsta riba, dok ih je u Crnoj Gori samo 77 vrsta. Među njima se ističu pastrmka, glavatica, mladica, tuna – izraziti predator, murina – zastaršujući predstavnik, morski pauk – jedna od najotrovnijih riba Jadranskog mora.

Kako bi se stekao utisak prave vodene čarolije izložba je upotpunjena i multimedijalnom projekcijom koja posjetiocima šumom vode, ljepotama lokvanja i igrom riba dočarava lijepi i čudesni vodeni svijet.

I cvjetovi govore

Pokretna izložba „Cvjetovi koji govore“, u organizaciji Botaničke bašte iz Kolašina, koja oslikava rijetko viđene cvjetove planinske flore Crne Gore privukla je veliku pažnju posjetilaca. Divota cvjetova Bašte nalazi se na fotografijama i istraživačkim radovima refe-

Zašto su mjerenja važna

Ekipa osnovne škole „Orjenski bataljon“ iz Bijele osvojila je prvo mjesto na kvizu znanja „Zašto su mjerenja važna?“, koji je organizovao Zavod za metrologiju. Drugo mjesto pripalo je ekipi osnovne škole „Sutjeska“ iz Podgorice, a ekipi OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice treće mjesto.

U kvizu je učestvovalo 27 učenika iz devet osnovnih škola: „Maksim Gorki“, „21. maj“, „Štampar Makarije“, „Vlado Milić“, „Savo Pejano- vić“, „Sutjeska“ i „Vladimir Nazor“ iz Podgorice, kao i učenici osnovnih škola „Orjenski bataljon“ iz Bijele i „Braća Labudović“ iz Nikšića. Cilj kviza bio je da se učenicima osnovnih škola približe znanja iz matematike i prirode, kao i kampanja međunarodne metrološke zajednice povodom najveće promjene Međunarodnog sistema jedinica (SI), koja se očekuje u novembru 2018.

Bogat festivalski program upotpunila su i brojna predavanja i stručni skupovi za akademsku i naučnu zajednicu u Crnoj Gori.

O. Đuričković

Fondacija za promociju nauke PRONA organizovala na Ivanovim koritima Istraživačku stanicu „Lovćen“

UČENJE I DRUŽENJE U PRIRODI

Obrađivane su usko naučne teme iz matematike, fizike, hemije, biologije, astronomije, elektronike i medicine. Bilo je pravo zadovoljstvo ugostiti 50 najboljih crnogorskih učenika, uživati u njihovoj mladosti, elanu, naučnom poletu ali i u pitanjima koja su postavljali predavačima, kao i u stavovima koje su iznosili na panel-diskusijama, kazao je za „Prosvjetni rad“, koordinator škole Milovan Roganović

Podlovcensko mjesto Ivanova korita slovi za važnu tačku okupljanja zaljubljenika u nauku svih generacija. Tradicija se ponovila i ovoga ljeta. Fondacija za promociju nauke PRONA je od 6. do 14. avgusta organizovala XI Istraživačku stanicu „Lovćen“, u okviru koje su održani kampovi za talentovane učenike i to Ljetnja škola nauke i istraživački kamp „Planeta u tvojim rukama“. Ovogodišnja Istraživačka stanica okupila je preko 100 zaljubljenika u nauku, najboljih crnogorskih učenika, asistenata, Proninih saradnika iz različitih oblasti koji su mahom bivši polaznici ovih kampova, te predavača, eminentnih stručnjaka iz različitih oblasti. Ove godine učestvovali su predavači iz Srbije, Holandije, Švedske, Poljske, Ujedinjenog Kraljevstva, Južne Koreje i Crne Gore.

„Polaznici su birani na osnovu javnog konkursa, a prilikom odabira ocjenjivani su dosadašnji uspjesi, preporuka nastavnika i kvalitet motivacionog pisma. Izrazito teško je bilo odabrati najbolje među najboljima, ali sada kada se Istraživačka stanica završila, sa zadovoljstvom mogu konstatovati da nismo pogriješili. Bilo je pravo zadovoljstvo ugostiti 50 najboljih crnogorskih učenika, uživati u njihovoj mladosti, elanu, naučnom poletu ali i u pitanjima koja su postavljali predavačima, kao i u stavovima koje su iznosili na panel-diskusijama“, kazao je za „Prosvjetni rad“, koordinator škole Milovan Roganović.

On je poručio da će najboljima od njih biti otvorena vrata i Zim-

PROGRAM U BROJKAMA

Koordinator kampa Milovan Roganović je podsjetio da je Prona do sada organizovala 11 ljetnjih škola nauke, osam istraživačkih kampova, 10 zimskih škola nauke, sedam festivala nauke – Noći istraživača, preko 30 mini festivala nauke – Nauka u pokretu, širom Crne Gore; sedam međunarodnih naučnih konferencija i desetina seminara i tribina. U ovim školama na Lovćenu učestvovalo je 600 mladih talentata i oko 350 predavača sa svih meridijana, uključujući i one sa prestižnih univerziteta Oksford, Kembridž, Lomonosov, Harvard, Berkli, Tokio, Vasjman, Karlsruhe, Bordo i drugi.

ske škole nauke, koja se tradicionalno održava takođe na Ivanovim koritima, tokom zimskog raspusta.

Roganović objašnjava da su polaznici svakog dana imali 4–5 predavanja i dva puta po dva sata praktikuma. Na praktikumima su se obrađivale usko naučne teme iz oblasti za koju su se prijavili (matematika, fizika, hemija, biologija, astronomija, elektronika i medicina), a sa polaznicima u naučne vode su uronili asistenti. Prvi put ove godine organizovan

Mladi istraživači na okupu

je i Omladinski naučni forum na kojem su polaznici diskutovali o problemima mladih, o izazovima koji su pred njima kao i o modalitetima za prevazilaženje tih problema. Takođe, organizovan je i seminar pod nazivom „Koherentne kvantne tehnologije na nanoskali“, koji je okupio eminentne stručnjake iz oblasti nanotehnologija.

Istraživački kamp „Planeta u tvojim rukama“ je bio usmjeren ka širenju svijesti o Crnoj Gori kao mogućem evropskom modelu održivog ekološkog razvoja. Učenici su imali priliku da se upoznaju sa izazovima u očuvanju životne sredine i biodiverziteta kao i osnovama energetske efikasnosti i zelene energetike, arhitekture, proizvodnje organske hrane, klimatologije i elementima istraživačkog rada i različitim ekološkim aspektima današnjice.

Na ovogodišnjem kampu programom je obuhvaćeno 38 predavanja, 16 sati praktikuma, tri panel diskusije, muzičko veče i sportske aktivnosti. Sve to sa predavačima iz Crne Gore, Holandije, Srbije, Švedske, Poljske, Belgije, Koreje i Ujedinjenog Kraljevstva.

Naš sagovornik je istakao da su škole bile besplatne uz pomoć dugogodišnjih prijatelja manifestacije: Skupštine Crne Gore, ministarstva sporta, nauke, prosvjete i ekonomije, KfW Banke, Univerziteta Crne Gore i Radio kluba Podgorica.

O. Đuričković

SVE POHVALE ZA EKSPERIMENTALNI RAD

Jelena Leka, učenica trećeg razreda Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“, Danilovgrad pohađala je na ovogodišnjoj Ljetnjoj školi nauke praktikum hemije i o doživljenom ima samo riječi hvale: „Za Školu sam čula od drugarice, i na mene je ostavila mnogo lijepih utisaka. Upoznala sam mlade ljude koji imaju slične poglede na svijet, i sada sam još više motivisana da nastavim da se bavim naukom. Posebno su mi se dopali eksperimentalni radovi, kojima u školskoj nastavi nije posvećena dovoljna pažnja. Nadam se da ću ponovo imati priliku da budem Pronin polaznik, a ko zna, možda jednog dana i asistent“.

Slično misli i Matija Pejović, učenik drugog razreda Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice.

„Kao za mladog fizičara odluka da se prijavim za Školu nauke je bila više nego isplativa. Pored toga što sam saznao mnogo novih stvari o mom predmetu izučavanja, proširio sam horizonte znanja iz drugih naučnih oblasti koje sam našao vrlo interesantnim. Isto tako, upoznao sam nove prijatelje sa istim ambicijama i kvalitetima poput mojih. Pošto smo mi budućnost Crne Gore, zahvalan sam što postoji Škola poput Pronine koja nas za budućnost priprema na najbolji mogući način“, priča Matija.

Sara Milinković, učenica trećeg razreda Gimnazije „Tanasije Pejatović“ iz Pljevalja je za ovu školu nauke saznala od svojih prijatelja, bivših polaznika. „Slušajući njihova iskustva, odmah sam se zainteresovala i odlučila da apliciram. Ovo je novo iskustvo za mene jer sam prvi put polaznica Pronine Ljetnje škole i veoma sam zadovoljna. Velika je čast biti među najboljim srednjoškolicima naše države, mladim ljudima željnih novih znanja. Upoznala sam nauku iz potpuno novog ugla i naučila mnogo stvari o kojima nemam priliku da slušam u školi. Pored učenja od uspješnih profesora i studenata sa prestižnih svjetskih univerziteta, imamo priliku da upoznamo vršnjake sličnih ineteresovanja i međusobno razmijenimo lična iskustva. Nadam se da ću opet biti dio ovog tima već na narednoj školi. Sigurna sam da ću se uvijek s osmijehom sjećati svih trenutaka, ali će mi ipak najdraža ostati poznanstva koja sam stekla i druženje tokom škole“, zaključila je naša sagovornica.

28

Prosvjetni rad

OKT.
2018
BROJ
50

Časovi u prirodi

Ministarstvo nauke stipendira doktorska istraživanja

ZA TRI GODINE ULOŽIĆE 1,5 MILIONA EURA ZA OKO 50 MLADIH ISTRAŽIVAČA

Javni poziv upućen mladima koji žele da usmjeravaju svoju karijeru ka naučnoistraživačkoj djelatnosti ili da znanja potrebna u privredi unaprijede na najvišem nivou kroz primijenjena doktorska istraživanja

Ministarstvo nauke poziva mlade studente i mentore na učešće u javnom pozivu za dodjelu stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima u Crnoj Gori u stidijskoj 2018/2019. godini, saopšteno je iz tog Vladinog resora.

Cilj ovog poziva je jačanje ljudskih resursa za istraživanje, inovacije i konkurentnost, povećanje broja mladih istraživača na univerzitetima u Crnoj Gori i razmjena znanja između akademskog i privrednog sektora, kao i internacionalizacija istraživačkog rada. Poziv se objavljuje u okviru strateške aktivnosti: Nacionalne stipendije za izvrsnost, u okviru Strategije naučnoistraživačke djelatnosti 2017–2021. godine.

Javni poziv je upućen prije svega mladim ljudima, starosti do 40 godina, koji dalje žele da usmjeravaju svoju karijeru ka naučnoistraživačkoj djelatnosti ili da znanja potrebna u privredi unaprijede na najvišem nivou kroz primijenjena doktorska istraživanja i mobilnost u razvijene ustanove u inostranstvu. Mobilnost u toku stipendije je moguća i u privredna društva u inostranstvu ili u Crnoj Gori. Prema sporazumima između Ministarstva nauke i univerziteta, stipendisti će biti oslobođeni plaćanja školarina za doktorske studije.

Poziv je upućen i institucijama i mentorima koji žele da prime stipendistu i povećaju broj

mladih ljudi posvećenih istraživanjima na svom univerzitetu, te na taj način ojačaju naučne i inovativne kapacitete svoje institucije.

Ministarstvo nauke planira da kontinuirano raspisuje ovakav poziv, čime bi se za tri godine uložilo 1,5 miliona eura za oko 50 mladih istraživača doktoranada. Njihova uloga bi bila da ojačaju istraživačku misiju univerziteta, pripremaju aplikacije za EU fondove za istraživanje i inovacije, unapređuju saradnju sa privredom – na taj način kreirajući dodatne mogućnosti za ostajanje na univerzitetima, ali i šanse za nove istraživačke pozicije, dodaje se u saopštenju.

O. Đ.

Ojačati naučne i inovativne kapacitete

U Zagrebu otvorena izložba „Njegoš u socijalističkoj Crnoj Gori od 1945–1990.“

STALNA INTRIGANTNOST NJEGOŠEVOG DJELA

Ministar kulture Aleksandar Bogdanović: Arhivska građa nam svjedoči o korektnom odnosu prema Njegoševom liku i djelu, a ono što bismo mogli prepoznati kao neku vrstu ideološke intervencije svodilo se na nekada prenaplašen kontekst Njegoševog djela kao inspiracije za narodnooslobodilačku borbu i rodoljublje u XX vijeku

O izložbi govorili i predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Danilo Ivezić i pomoćnica direktora Državnog arhiva Crne Gore Jadranka Selhanović

Najupečatljiviji književni odraz stvarnosti

Ministar kulture **Aleksandar Bogdanović** govorio je u Zagrebu na otvaranju izložbe „Njegoš u socijalističkoj Crnoj Gori od 1945–1990.“. Na otvaranju izložbe su govorili i predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske **Danilo Ivezić** i pomoćnica direktora Državnog arhiva Crne Gore **Jadranka Selhanović**.

Otvaranju izložbe koja je organizovana u saradnji Državnog arhiva Crne Gore i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske prisustvovali su: reditelj **Veljko Bulajić**, umjetnik **Dimetrije Popović**, članovi Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, istaknuti umjetnici i stvaraoci iz Republike Hrvatske.

Skinut balast čestih nacionalnih zloupotreba

Otvarajući izložbu, ministar Bogdanović je naglasio kako je „period koji je prezentovan izložbom Državnog arhiva vrijeme prema kojem nas historijska distanca, potrebna za objektivno sagledavanje činjenica, počinje obavještavati na sveobuhvatnu analizu statusa i značaja Njegoševog djela u društvu jedne dominantne ideologije“.

„Uzimajući u obzir da je Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija predstavljala prilično liberalnu varijantu jednopartijskog socijalističkog uređenja, mora se konstatovati da je tokom tog perioda Njegošovo djelo u velikoj mjeri bilo relaksirano ideoloških upliva i ostavljeno vrijednosnom sudu nauke o književnosti. Štaviše, u tom periodu skinut je balast čestih nacionalnih zloupotreba ovog opusa, koje su bile svojstvene epohi kraljevine

Jugoslavije. Arhivska građa nam svjedoči o korektnom odnosu prema Njegoševom liku i djelu, a ono što bismo mogli prepoznati kao neku vrstu ideološke intervencije svodilo se na nekada prenaplašen kontekst Njegoševog djela kao inspiracije za narodnooslobodilačku borbu i rodoljublje u XX vijeku. Sve u svemu, Njegoš je i tada zauzimao mjesto jednog od najvažnijih vrhova južnoslovenske književnosti, a njegova djela su, zahvaljujući sputavanju klero-nacionalističkih tumačenja, dobila nove interpretacije modernijih književno-kritičkih pravaca“, istakao je on.

Da li smo skloni predrasudama o bliskoj prošlosti

„Stalna intrigantnost Njegoševog djela proizilazi iz njegove duboke problematizacije univerzalnih etičkih antagonizama, lociranih na prostoru koji je uvijek, u manjoj ili većoj mjeri, bio 'burna brežina'. Ta izoštrena stvarnost, u kojoj se permanentno stvara istorija, dobila je svoj najupečatljiviji književni odraz upravo u djelima Petra II Petrovića Njegoša. Otuda i silne kontroverze, svojatanja i zloupotrebe koje su Njegoševu književnu umjetnost razlile i u opskurne rukavce politikanstva i populizma. Ova izložba nam pokazuje da je epoha koja je njome tretirana pokazivala mnogo više senzibiliteta prema Njegoševom književnom djelu, iako joj danas spočitavamo nedostatak slobode i pluralizma. Zato se moramo zapitati – jesmo li skloni predrasudama kada se osvrćemo na tu skorašnju prošlost, ili je naš pluralizam samo prividan?“ dodao je Bogdanović.

Predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske **Danilo Ivezić** podsjetio je na brojne projekte koje je Zajednica realizovala u Zagrebu, a u okviru kojih je predstavljena savremena crnogorska kultura, „kako pojedinci, tako i institucije, u različitim područjima, ali i ono što čini tradicionalno obilježje crnogorske kulture i nacionalnog identiteta, s namjerom da ta događanja postanu dio kulturnih događanja sredine u kojoj živimo, kao integrirane vrijednosti ukupne kulture Republike Hrvatske“.

Ličnost koja stalno podstiče na nova tumačenja

O izložbi je govorila autorka, pomoćnica direktora Državnog arhiva Crne Gore **Jadranka Selhanović**, koja je navela: „Ni nakon više od 160 godina od smrti, ne prestaje interesovanje za ličnost i djelo Petra II Petrovića Njegoša. Crnogorski vladar i pjesnik i dalje živi u stvarnosti svake naše generacije, iako u različitim sferama, u nauki, umjetnosti, mitu... Njegova ličnost i još više njegovo djelo stalno podstiču nova tumačenja i istraživanja, ali i brojne kontroverze, sučeljavanja, spoznaje.“

Ona je dodala i da je izložba koja je predstavljena u Zagrebu tematski podijeljena u tri cjeline: „Država slavi Njegoša“, „Njegošev mauzolej na Lovćen“ i „U odbranu crnogorskog identiteta“.

Nakon otvaranja izložbe, ministar Bogdanović je razgovarao sa članovima Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i predstavnicima crnogorske dijaspore u Republici Hrvatskoj.

N. N.

„Brankova nagrada“ pripala crnogorskoj pjesnikinji Barbari Delač

VELIKO PRIZNANJE ZA MLADU KOTORANKU

Mlada crnogorska pjesnikinja **Barbara Delač** ovogodišnja je laureatkinja prestižne pjesničke „Brankove nagrade“. Priznanje koje dodjeljuje Društvo književnika Vojvodine ovoj je Kotoranki pripalo za zbirku poezije „Tomorrowland“, koja je štampana kao prvonagrađena na prošlogodišnjem konkursu Festivala mladih pjesnika „Dani poezije“, koji se održava u Zaječaru.

Žiri u sastavu **Marija Šimović**, **Branislav Živanović** i **Stevan Bradić** uvrstio je u najuži izbor knjige „Posljedni trag Hiperboreje“ **Simona Cubote** u izdanju Festivala kulture mladih Srbije, Knjaževac, 2017, zatim „Um za morem, smrt za vratom“ **Ognjena Aksentijevića** u izdanju Trećeg trga i „Tomorrowland“ **Barbare Delač** u izdanju Narodnog pozorišta Timocke krajine.

„U vremenu u kome se pjesništvo po pravilu delegira u privatnost i uspostavlja

Pitanja koja nas se svih tiču

kao nizanje ličnih šifri bez jasno usmjerenja, Barbara Delač progovara otvorenom leksikom o pitanjima koja nas se svih tiču, istovremeno rado-

sno i antagonistički, pokazujući značajnu svijest o pravcu u kom savremeno pjesništvo može da djeluje“, navodi se u saopštenju žirija.

U Petrovcu otvorena izložba „Evolution“ mladog slikara **Đorđa Rašovića**

FANTASTIČNE KOMPOZICIJE U KOJIMA JE SVE MOGUĆE I DOZVOLJENO

Na otvaranju izložbe naglašeno da **Đorđe**, oslanjajući se na likovno obrazovanje koje je stekao na Akademiji likovnih umjetnosti na Cetinju, slobodno, hrabro i vrijedno kreće na put gradeći sopstveni likovni jezik i osvajajući svoje mjesto na savremenoj crnogorskoj likovnoj sceni

BIJEG OD SVAKODNEVNICE: Sa otvaranja

Galatea Gallery iz Podgorice i **JU Muzeji** i galerije **Budve** priredili su izložbu slika akademskog slikara **Đorđa Rašovića** pod nazivom „Evolution“ u Galeriji „Marko Krstov Gregović“ u Petrovcu, kao posljednji događaj u okviru manifestacije međunarodnog karaktera „Dani evropske baštine“, koja se ove godine realizuje pod sloganom „Umjetnost dijeljenja“.

Na otvaranju izložbe naglašeno je da **Đorđe**, oslanjajući se na likovno obrazovanje koje je stekao na Akademiji likovnih umjetnosti na Cetinju, slobodno, hrabro i vrijedno kreće na put gradeći sopstveni likovni jezik i osvajajući svoje mjesto na savremenoj crnogorskoj likovnoj sceni, imun na savremene trendove i eksperimente u oblasti novih medija i raznovrsnih umjetničkih praksi, opredjeljuje se za tradicionalan način izražavanja, koristeći tehnike ulja i akrilika na platnu, ostajući vjeran sebi i svojim porivima, inspiraciju za svoje radove crpi iz snova.

Bajkoviti ezopovski svijet

Iz predgovora istoričarke umjetosti **Maje Đedić** značajno je zapažanje da **Đorđe** slika bajkoviti ezopovski životinjski svijet lisica i vukova, transponovane ljudsko-životinjske figure, susret ljudskog i životinjskog tijela, autoportrete prekrivene sjenama i maskama i priča o realnosti sa drugim likom samo su neke od tema koje su predmet istraživanja u ovoj seriji radova kojima predstavlja svoje višegodišnje istraživanje i sazrijevanje.

Takođe je u predgovoru kataloga zapisano da **Đorđe** gradi fantastične kompozicije u kojima je sve moguće i dozvoljeno. Likovi životinja govornom svog tijela i ponašanjem dobijaju ljudska obilježja i personifikuju ljude iz svakodnevnog

života. Oni nijesu lišeni osjećajnosti, životinjska lica govore, oblače ljudska odijela, prepuštaju se porocima, svakodnevnim uživanjima, odmoru, kuvanju, roštiljanju, strasti ljubavi, kupanju, igranju golfa... Ljudsko i životinjsko tijelo prepliću se u bezbroj procesa transformacija i metamorfoza. Umjetnik ih smiješta u različite kontekste, dok pozadina varira od pejzaža do neobičnih enterijera.

Posvećenost detaljima

Poput scena u stripovima, ove priče su uvjerljive i duhovite i predstavljaju bijeg od svakodnevice, uobičajenog i očekivanog. Stoga, sasvim su razumljivi nazivi njegovih dijela: Put u život, Milenijum, Turist, Golf, Odmor, Sloboda, Maske, Tu sam, Otisak kandže, Zavijanje, Roštilj, Porodica, Balon, Poker, Kafić, Kupanje... Iz slike u sliku, umjetnik pronicljivo, vedro i spontano razvija sličan motiv, varirajući ga u više kolorističkih kompozicionih varijanti, stvarajući maštovite prizore. Slike su ekspresivne, dinamične, sa snažnim simboličkim nabojem. Odlikuje ih istraživački duh, pronalaženje uvijek novih likovnih rješenja i velika umjetnička radoznalost. Posvećen je detaljima, koji kompoziciju čine posebnom.

Boje su čiste, snažne, zvučne i odišu svježinom. Često su postavljene komplementarno ili u toplo hladnom kontrastu, čime podupiru autorove snažne i dinamične i iznad svega maštovite kreacije.

Izložba je otvorena uz pohvale slikaru da u svom radu, na krajnje prepoznatljiv i autentičan način, ostvaruje neobične likovne vizije, pune raskošne lirske osjećajnosti i neiskvarenog sentimenta.

N. N.

29

Prosvjetni rad

OKT. 2018. BROJ 50

Promovisana zbirka poezije Kanite Šabotić

JOŠ JEDAN BISER NA LITERARNOJ SCENI ROŽAJA I CRNE GORE

Sa promocije

Rožajski gimnazijalci iz 30. godine u godinu obogaćuju literarnu scenu Rožaja i Crne Gore, a dokazala je to i **Kanita Šabotić**. Naime, u Centru za kulturu u Rožajama promovisana je njena zbirka pjesama *Sudar galaksija*, koja je nagrađena na 25. Poetskom konkursu „Desanka Maksimović“ u Valjevu. O knjizi su govorili **Ljerk Petković**, profesorica iz

Berana, **Agim Ljaić** i **Mirsada Šabotić**, profesori rožajske Gimnazije „30. septembar“, a stihove iz zbirke kazivala su mlade pjesnikinje **Amina Kuč** i **Rebeka Čilović**. Moderator programa bila je **Gordana Ganić**.

Svoj doprinos da ova knjiga ugleda svjetlost dana dali su profesori Mirsada Šabotić i Agim Ljaić. Profesorica Šabotić je uredila knjigu i napi-

sala recenziju, a profesor Ljaić je, takođe, knjigu obogatio recenzijom i lektorisao je. Profesor **Sead Kalač** je realizovao tehničku obradu knjige. Promocija je osmišljena i kao oproštajno veče. Naime, Kanita je dobila američku stipendiju i svoje školovanje će nastaviti u Americi. Poželimo joj srećan put i ugodnu nastavnu godinu na Havajima. **Prof. Mirsada Šabotić**

Učenici SMS „Bećo Bašić“ odigrali predstavu „Aska i vuk“

UMJETNOST POBJEĐUJE SVAKO ZLO

Prikazali značaj i ljepotu umjetnosti

Učenici SMS „Bećo Bašić“ iz Plava odigrali su povodom 126 godina od rođenja Iva Andrića pozorišnu predstavu „Aska i vuk“. **Dalila Drešković**, **Mensud Pejčnović**, **Adila Cecunjanin**, **Egzon Čelić**, **Merima Lalić**, **Nejla Markišić**, **Elma Canović**, **Ajša Šarkinović**, **Amra Gutić**, **Elanda Canović**, **Amirna Drešković**, **Edil Srdanović** i **Ilda Ćirković** su stimulisanjem ljudskih čula, uma i duha, verbalnom komuni-

kacijom, govorom tijela, baletom, muzikom, prikazujući karakterne osobine likova koje su igrali (Aje, Aske, lovca), na slikovit i originalan način tumačili i prikazali značaj i ljepotu umjetnosti. Publika im je bila izvor energije koju su prihvatili dok su bili na sceni, kanališući je tokom interakcije, vraćajući je publici. Oni su gestom, pokretom-igrom i govorom uspjeli da dočaraju i poruču da upornost, volja i borba za život – umjet-

nost pobjeđuje svako zlo, pa i one koji nemaju sluha za umjetnost-vuka-smrt! Time su demantovali riječi Askine majke: „Da je umjetnost nesiguran poziv koji nit hrani nit brani onog ko mu se oda...“

Ovim komadom, učenici su dokazali da je vrednije duhovno u odnosu na materijalno, te da treba slijediti svoje sposobnosti, talenat i afinitete, kako bismo poput Aske, ostvarili svoje snove.

S. Đ.

Stevović i Bogdanović

U Podgorici je održana svečanost povodom dodjele nagrade časopisa „Komuna“ za očuvanje, afirmaciju i valorizaciju kulturne baštine Crne Gore u 2018 godini. Nagradu je dobio **Nenad Stevović**, publicista i istraživač crnogorske kulturne baštine i naše dijaspe, osnivač i prvi predsjednik Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstas“, a uručio mu je ministar kulture **Aleksandar Bogdanović**.

Žiri koji je odlučivao o nagradi činili su: **Branka Bogavac** (predsjednica), francuski vitez kulture i naša poznata spisateljica, te **Željko Sošić**, reditelj, direktor Crnogorskog narodnog pozorišta i mr **Amer Ramusović**, glavni i odgovorni urednik časopisa „Komuna“.

Značajan predložak daljim istraživanjima

Govoreći na svečanosti, ministar Bogdanović je ukazao kako je „zalaganjem za očuvanje kulturnih i identitetskih osobnosti onih Crnogoraca koji su prostorno odvojeni od svoje matice, Nenad Stevo-

vić učinio mnogo na vidljivosti brojnih problema koji su doveli do toga da dio naše dijaspe gotovo u potpunosti izgubi vezu sa svojim kulturnim, duhovnim i jezičkim korijenima“.

„Trebalo istaći da publicistički i naučni radovi gospodina Stevovića predstavljaju značajan predložak daljim istraživanjima dijaspe, ali i bitan izvor podataka običnim ljudima, koji su zahvaljujući Stevovićevim istraživanjima često uspijevali da rasklaju sudbine svojih rođaka i bratstvenika. Upravo zahvaljujući tome, rad Nenada Stevovića, pored svog naučno-istraživačkog značaja, ima i onu humanu i filantropsku dimenziju. Zato sam siguran da će ovogodišnja odluka žirija nagrade 'Komuna' dodatno ukazati na važnost istraživanja onih još uvijek neosvijetljenih mjesta u istoriji i životu naše dijaspe“, kazao je on.

Uvid u često nepoznate slojeve narodnog stvaralaštva

Bogdanović se osvrnuo i na važnost misije časopisa „Komuna“.

Nagrada časopisa „Komuna“ uručena Nenadu Stevoviću, publicisti i istraživaču crnogorske kulturne baštine i dijaspe

VELIKI DOPRINOS VIDLJIVOSTI I PROUČAVANJU CRNOGORSKOG ISELJENIŠTVA

Ministar kulture **Aleksandar Bogdanović**: **Rad Nenada Stevovića, pored svog naučno-istraživačkog značaja, ima i onu humanu i filantropsku dimenziju**
Nenad Stevović: **Nagradu doživljam ne samo kao ličnu, već i kao priznanje i podsticaj posvećenim istraživačima kulturne baštine Crne Gore koji to rade daleko od očiju javnosti širom naše dijaspe**

„Konceptija kakvu dosljedno sprovodi časopis 'Komuna' pokriva onaj bitni segment kulture jedne države, čiji dobar dio često zna ostati van širih strategija koje se bave valorizacijom materijalnog i nematerijalnog nasljeđa. Usmjerenje na kulturnu baštinu lokalnih samouprava, što je zadatak koji ovaj časopis obavlja od 2011. godine, predstavlja veoma važnu dopunu procesu otkrivanja i afirmisanja našeg kulturnog nasljeđa. Zahvaljujući takvoj fokusiranosti, crnogorskoj stručnoj i laičkoj javnosti omogućen je uvid u često nepoznate slojeve narodnog stvaralaštva, kako onog materijalnog tako i onog koje se čuva u sjećanju ljudi, a čiji bi veliki dio, bez pisanih tragova kakve nam 'Komuna' ostavlja, izgubio svoju autentičnost ili nestao u neumoljivom toku vremena. Zato ovih sedam godina izlaska 'Komune' predstavlja svojevrstnu misiju registrovanja svih onih pojava i fenomena lokalnih tradicija, čime je omogućen dodatni uvid u međusobna prožimanja različitih kultura na našem prostoru“, istakao je ministar.

Nagrada iz postojbine donosi posebnu emociju

Zahvaljujući na uručenom priznanju, Nenad Stevović je rekao da „kao potomak crnogorskih iseljenika koji su napuštali katunsko kameno more i kao neko ko je rođen u tuđini, moram reći da prestižna nagrada iz svoje postojbine donosi posebnu emociju, osjećaj ponosa i zahvalnosti, ali i zbunjenosti i skromnosti znajući da je na ovom mjestu zaslužio i da bude neko drugi od značajnog broja crnogorskih kulturnih pregalaca“.

„Nagradu doživljam ne samo kao ličnu, već i kao priznanje i podsticaj posvećenim istraživačima kulturne baštine Crne Gore koji to rade daleko od očiju javnosti širom naše dijaspe, od regiona pa do Sjeverne i Južne Amerike. Bogatstvo naše kulturne baštine je nepresušni izvor, inspiracija i eliksir za vječno trajanje naših identiteta kao vjernih čuvara države Crne Gore“, naglasio je on.

Izuzetno publicističko pregnuće

Kako je navela predsjednica žirija Branka Bogavac, „Stevović je do-

bio godišnju nagradu zbog izuzetnog publicističkog pregnuća u 2018. godini i dvije objavljene knjige“.

„Prva je koautorsko djelo 'Nadmeđer 1914-1918, logor i groblje crnogorskih interniraca' u kojoj se govori o austrougarskom logoru Nadmeđer u kojem su tokom Prvog svjetskog rata bili intenzivirani crnogorski vojnici i civili. Takođe, njegova knjiga 'Janko Brajović i Crna Gora' tretira životopis crnogorskog emigranta, rodoljuba i vajara svjetske reputacije Janka Brajovića, koji za širu, kulturnu i stručnu javnost do sada nije bio dovoljno poznat, a mali broj objavljenih podataka su, uglavnom, bili u međusobnoj kontradikciji“, istakla je Bogavac.

Na svečanosti su uručene i plakete Komuna za doprinos i afirmaciju kulturne baštine: **Mirsadu Serhatliću**, poznatom crnogorskom kompozitoru, **Jadranski Prelević**, urednici Kulturno-umjetničkog programa Radija Crne Gore, autorki serijala „Tragovi nasljeđa“, **Ademu Adu Softiću**, istaknutom hroničaru Berana i **Petru Vulićeviću**, penzionisanom profesor u Osnovnoj školi „Stefan Mitrov Ljubiša“. **N. N.**

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

<https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/222-982

e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju